

Na kwa mara nyingine: Wanawake wanyamaze na wanyenyekee

Ni nini kinachonisukuma kurudia tena kifungu hiki kifupi cha 1 Wakorintho 14:34-35? Ni kwa sababu mimi (kama wengine wengi) ninaichukulia mistari hii miwili kwa uzito. Hata hivyo, kuna maswali mengi yasiyo na majibu, maswali ya uhakiki wa maandiko na pia maswali ya kitheolojia. Juu ya hayo kuna athari kubwa sana ambayo mistari hii miwili imekuwa nayo katika historia. Ninaishughulikia mada hii tena kwa ajili yangu mwenyewe, ili nisifuate hitimisho fulani lisilo sahihi. Ninakusanya mawazo na kuyatafakari upya.

Maandiko haya si makala iliyo tayari kuchapishwa, bali ni msingi wa kufanyia kazi na wa kujadiliana. Yanakusanya habari kuhusu mistari hii na yana nukuu nyingi, ambazo nyingi zimetafsiriwa kutoka Kiingereza. Programu ya Logos, tovuti mbalimbali kwenye mtandao na programu bora ya kutafsiri www.deepl.com zimesaidia kazi hii isiwe nzito kupita kiasi. Mnamo Oktoba 2026 maandiko haya yalipitiwa upya na kusahihishwa.

Utangulizi mfupi na maandiko yenyewe

Bado wapo wahubiri, walimu na viongozi wanaoyachukulia maneno ya Paulo kuhusu kunyamaza kwa wanawake kuwa amri isiyo na mipaka: wanawake wasishiriki katika utangazaji wa Neno au mahubiri, katika mafundisho wala katika maombi ndani ya kusanyiko la ibada. Mtu akitaka, anaweza pia kuyaelewa hivyo. Dada wengi, hasa katika duru za Vuguvugu la Ndugu (Brethren), kuanzia mrengo wa kihafidhina hadi ule ulio wazi zaidi, wamekubali hali hiyo. Wakati mwingine – labda hata mara nyingi kuliko tunavyodhani – wanakubali licha ya maswali na mashaka waliyo nayo moyoni.

Kama ni hivyo, basi ingekuwa agizo la Mungu lenye kufika mbali sana, lisilo na masharti na lenye kuunda maisha kwa kina. Mtu akilisoma au kulielewa na kulitekeleza hivyo, hilo linaonyesha jambo fulani kuhusu jinsi anavyosoma Biblia. Katika uchunguzi huu ninaanza kwa kukubali kwamba Biblia ni Neno la Mungu lenye mamlaka. Lakini hata hivyo bado swali linabaki: tunapaswa, tunaweza au hatupaswi kulifasiri Neno hilo kwa namna gani – hasa maandiko magumu?

Katika makala hii ninalichunguza swali hilo. Ninakusanya na kunukuu wafafanuzi kadhaa wa Biblia, wataalamu wa lugha na wanatheolojia au walimu wa Biblia pamoja na maelezo yao. Ninajiruhusu kutoa maoni juu ya tafsiri hizo. Kwa wafasiri wote, na kwangu pia, ni kweli mbele za Mungu kwamba tunaweza kukosea, na zaidi ya hayo tunafahamu kwa sehemu tu. Hata hivyo, licha ya upole wote unaotakiwa na licha ya kutaka kuwa na haki katika kupima mambo, swali hili ni wazi na jibu lake haliwezi kuachwa wazi. Kuna “ndiyo” au “hapana” tu. Kunyamaza kabisa – ndiyo au hapana? Kunena – ndiyo au hapana? Swali hili bado ni la muhimu mno kiasi kwamba tunapaswa kulitafakari tena. Hata kama dada wengi wanaridhika na nafasi ya kunyamaza na wanadhani – kama ndugu wa kiume pia – kwamba kwa njia hii wanakuwa waaminifu kwa Biblia. Ibada za makanisa kama hayo zinaendelea vizuri, kweli. Mambo yanakwenda hata bila dada kunena, na yamekwenda hivyo kwa muda mrefu. Lakini jambo hilo halina uzito wowote kwa swali kama desturi hii ni sahihi au la. Wala hatutashughulikia hapa matokeo na athari zake katika maisha ya kila siku, ingawa hiyo ingekuwa mada ya kuvutia sana.

Yafuatayo ni maandiko yanayohusika. Kwa sababu ya muktadha ninaanza kwenye mstari wa 31:

1 Wakorintho 14:31-40, imetafsiriwa kutoka Biblia ya Kijerumani ya Elberfelder (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani), toleo la CSV

31 Kwa maana ninyi nyote mnaweza kutabiri mmoja baada ya mwingine, ili wote wajifunze na wote wafarijiwe. 32 Na roho za manabii ziko chini ya mamlaka ya manabii. 33 Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani, kama ilivyo katika makusanyiko yote ya watakatifu.

34 Wanawake wanyamaze katika makusanyiko, kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema.

35 Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani; kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko.

36 Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu? 37 Mtu akidhani kwamba yeye ni nabii au mtu wa kiroho, na atambue kwamba haya ninayowaandikia ni amri ya Bwana. 38 Lakini mtu akiwa hajui, na abaki bila kujua. 39 Basi, ndugu zangu, takeni sana kutabiri, wala msizuie kunena kwa lugha. 40 Lakini mambo yote na yatendeke kwa adabu na kwa utaratibu.

Agizo: Wanawake lazima wanyamaze katika makusanyiko ya ibada.

Sababu: (1) Hawaruhusiwi kunena;

(2) bali wanyenyekee, kama torati inavyosema.

Utaratibu: Wakitaka kujifunza, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani.

Msingi wake: Ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko.

Usiache akili yako mlangoni

Ndugu wengi wanaounga mkono amri ya kunyamaza kabisa huitetea imani ya Kikristo kuwa jambo lisilo kinyume na akili, lisilopingana na sayansi. Kwa maneno mengine, mtu anaweza kumwamini Muumbaji na uumbaji, au kuamini ufufuo na miujiza, bila kuzima akili yake. Ninakubaliana kabisa na maoni haya.

Lakini mtazamo huu unahusu vilevile usomaji wa Biblia na uelewa wa Biblia. Basi ninapaswa kujifunza maandiko ya Biblia kwa uangalifu ule ule wa kina, na wakati huo huo kuwa tayari kukubali matokeo yoyote. Hasa pale ambapo jambo lina matokeo makubwa kwa maisha halisi ya kanisa. Naomba niseme jambo moja kwanza: Siruhusiwi kulikosoa neno hili kwa maudhui yake, kwa sababu ninalichukulia Agano Jipya, sawa na Agano la Kale, kuwa Neno la Mungu lililovuviwa, lenye pumzi ya Mungu.

Kwa hiyo ninayaendea tena maandiko haya yanayobishaniwa sana na ambayo yamejadiliwa kwa joto kwa miongo mingi. Siwezi kubadilisha ukweli kwamba nina maamuzi mengi niliyokwisha kufanya kabla, maarifa na pia mambo nisyoyajua, pamoja na malezi yaliyonifinyanga. Hata hivyo ninajaribu tu, kwa kadiri ya ujuzi wangu na kwa dhamiri safi, kuielewa mistari hii miwili kwa msaada wa Roho Mtakatifu na wa akili yangu (iliyotiwa nuru).

Ninakataa kila tuhuma kwamba nimeathiriwa au nimedanganywa na utetezi wa haki za wanawake (feministi). Kwa bahati mbaya, hiyo ndiyo shutuma inayorudiwa kama kasuku na iliyozoneleka ya ndugu na dada wote wale wanaoshikilia kwa nguvu amri ya kunyamaza, pale mtu anapofikia uelewa tofauti

au hata ulio kinyume. Mtazamo wao na ushauri wao ni huu: Maandiko haya ni rahisi, wazi na hayana utata, wala hayawezi kueleweka vibaya. Mtu anapaswa tu kuyafuata.

Basi tujaribu hivyo. Ninaposoma barua ya 1 Wakorintho, katika sura ya 11:5 – kama mnavyojua – kuna maneno kwamba mwanamke anaomba na kutabiri. Hapa naomba mniruhusu, kwa kudhania tu, kuelewa – kwa sababu bado sijasoma sura ya 14 – kwamba mwanamke hufanya hivyo kila mahali: kanisani, kati ya marafiki au katika familia. Kisha ninasoma sura ya 14, ambamo Paulo anasisitiza mara kadhaa: Wote, yaani wanaume na wanawake, wanaweza na wanapaswa kushiriki. Ni kweli anatumia neno “ndugu” na viwakilishi vya kiume, lakini wote wanakubaliana kwamba mara nyingi jinsia zote mbili zinakusudiwa. Ni sawa na umbo la kiume la jumla (neno la kiume linalowahusu wanaume na wanawake), au ndivyo hasa lilivyo. Si hivyo kila mara, lakini mara nyingi. Kwa hiyo, hadi mstari wa 33 kusanyiko la ibada halina vizuizi vyovyote kuhusu jinsia. Kisha inakuja mistari ya 34 na 35, ambayo – angalau kwa mtazamo wa kwanza – inawazuia dada kabisa kushiriki.

Hawaruhusiwi kunena! Hii ni kauli inayoonekana kurejelea amri iliyokuwepo tayari au mapokeo fulani. Haiwezekani kwamba Paulo ndiye wa kwanza kutaja au kudai jambo kama hilo. Kulikuwa na mitume kabla yake tangu zamani, na Yesu Kristo pia. Lakini hakuna mahali popote – kabisa hakuna mahali hata pamoja – katika Agano Jipya ambapo amri ya namna hiyo inapatikana, hata kidogo. Hakuna amri iliyo wazi wala hali yoyote ambayo mtu angeweza kutoa hitimisho hilo kutoka kwake. Hapa tuna haki ya kuweka alama ya kuuliza ya kwanza.

Kusema kwamba ni hali ya pekee ikiwa wanawake wote wanapaswa kunyamaza si sahihi kabisa: Ni nusu ya watu waliopo ambao hawapaswi kusema lolote. Kuiita hali hii ya pekee ni zaidi kama maneno ya kutuliza tu, yasiyofaa kabisa au yasiyo sahihi. Hali za pekee hazihusu asilimia 50 ya waliopo, bali labda asilimia 10.

Sasa sababu inaanza kutolewa: wanawake wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema. Yaani unyenyekevu unafanywa kuwa sawa na kunyamaza. Kama tunavyojua, unyenyekevu ni fadhila ya Kikristo. Je, kwa kufuata kanuni za mantiki, hii inamaanisha kwamba wanaume wanaosema jambo katika ibada hawanyenyekei, au kinyume chake, kwamba wanajikweza? Au tuulize kwa namna nyingine: dada akiwa na moyo wa unyenyekevu – ambao hakika unaonekana – na labda hata akiombwa na ndugu fulani aseme jambo (kuomba, kusoma Maandiko, neno la kinabii), inawezekanaje jambo hilo lisiwe katika roho ya unyenyekevu? Kushiriki kwa urahisi na kwa utulivu, labda kujibu swali tu, si kinyume cha unyenyekevu. Kwa hiyo kufanya kunyamaza kuwa sawa na unyenyekevu hakuna mantiki. Angalau sasa mtu anaanza kushangaa kwa mara ya pili na anaweza kudhani kwamba hapa kuna tatizo maalum. Inaonekana wanawake kwa namna fulani hawakuwa na mwenendo wa unyenyekevu.

Unyenyekevu huu unadaiwa na torati. Hapo chini zinafuata maoni mengi ya wafafanuzi, ambayo yanaonyesha kwamba hata wafafanuzi bora wa Biblia hawajui ni sheria ipi inayoweza kukusudiwa. Agano la Kale kwa ujumla wake halina sheria ya namna hiyo ya unyenyekevu. Halina sheria mahususi wala sheria ambayo ingekuwa mwelekeo wa jumla wa Agano la Kale.

Maandiko haya si rahisi. Tena kuna muktadha, hali ya kihistoria, halisi na ya pekee ambamo mistari hii inazungumza. Zaidi ya hayo, wapokeaji walijua vizuri kabisa kilichokusudiwa. Katika suala hili sisi leo hatujui! Tunapaswa kukijenga upya, tunapaswa kujaribu kutafuta maelezo yanayowezekana, ambayo zaidi ya maandiko yenyewe lazima pia yaendane na mfumo mzima wa mafundisho ya Agano Jipya.

Sasa sababu ya wanawake kunyamaza inaendelea: Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani. Je, basi si kweli kwamba hii ni amri kali ya wanawake kunyamaza? Je, ni tatizo la kujifunza au la kutojua? Ikiwa wanapaswa kuuliza nyumbani, je, walikuwa wakiuliza katika kusanyiko? Mtu anayefuata mantiki ya maandiko haya sasa hawezi tena kusema kuhusu amri ya kunyamaza kabisa. Je, wanawake – pengine si wanawake wote, bali baadhi tu, kwa kuwa si wote walikuwa na waume, yaani si wote walioolewa – walimuuliza kila mwanamume aliyesema jambo katika kusanyiko? Na kwa njia hiyo wakasababisha aina fulani ya machafuko? Au walileta tu fujo na hali ya kutoridhika? Je, waliuliza kwa namna ya kuchokoza, kwa msisitizo mno na kwa kung'ang'ania, au kwa kukosoa?

Je, kusanyiko si mahali ambapo sisi, hadi leo, tunaruhusiwa na tunapaswa kujifunza, wanawake sawa na wanaume? Na ikiwa maswali yanasaidia – na mara nyingi yanasaidia – basi yanaruhusiwa na yanapaswa kuwa sehemu ya ibada. Mhubiri anaweza kulialika kanisa kuuliza maswali. Jambo la muhimu si mahubiri mazuri, bali kile kinachowafikia watu na wanachokielewa. Je, inawezekana kwamba katika mstari wa 31 shabaha ya Paulo ni kwamba wote wajifunze? Katika karne ya kwanza kanisa, yaani kusanyiko la ibada, ndilo lilikuwa mahali pa kujifunza – tofauti na sisi leo tulio na maisha ya kanisa yaliyopangwa kwa kila undani. Mahali pengine pangekuwa wapi? Na kuuliza ni sehemu ya kujifunza, bila shaka kwa namna inayofaa. Na sasa Paulo, mara moja tena, angewakataza wanawake kuuliza na kuwaagiza wafanye hivyo nyumbani tu, kwa waume zao? Kujifunza nyumbani badala ya kanisani? Hapa kuna jambo lisiloendana. Na je, ilikuwaje kwa Martha na Mariamu? Kujifunza miguuni pa Yesu mbele zake mara nyingi husifiwa kama hali bora kabisa, hata kwa hisia nyingi – basi tafadhali, liacheni lihusu kanisa pia. Kujifunza, na kuuliza swali kwa sauti ya chini, kwa kiasi na kwa moyo wa kutaka kujifunza – Yesu angesema nini kuhusu hilo? “Nyamaza!”?

Sasa, ili kufunga mada hii, yanasemwa haya yafuatayo: kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko. Ingeendana na mtiririko wa mawazo kuelewa kunena huku kama maswali yasiyofaa ya baadhi ya wanawake. Tabia kama hiyo ni aibu au si ya heshima. Lakini ni aibu kwa nani? Je, ina maana inayofanana na machukizo katika Agano la Kale? Je, ni aibu kwa Mungu au mbele za Mungu? Au si jambo la adabu katika utamaduni wa aibu na heshima, kama tunavyojua kutoka eneo la Bahari ya Mediterania zamani za kale, na kama ulivyo hata leo katika baadhi ya nchi za dunia au katika tamaduni zinazovuka mipaka ya nchi? Je, basi aibu inapaswa kueleweka kwa mtazamo wa kitamaduni? Kwa sababu wanawake hawajali heshima ya waume zao – hata mbele ya watu wa nje, ambao inaonekana walikuwepo na wangeliona jambo hilo kuwa aibu?

Hayo yanatosha kwa sasa, kama pingamizi dhidi ya imani zinazoyarahisisha maandiko haya na kutoa ndani yake amri ya kunyamaza kabisa au marufuku ya kunena – na kwa kufanya hivyo, kwa maoni yangu, zinaacha akili mlangoni kama koti linaloachwa mahali pa kuweka makoti. Ili kupata maana ya kuaminika ya mistari hii, angalau mambo yafuatayo bado hayajajibiwa:

- Je, kunyamaza kunapaswa kueleweka kuwa ni kunyamaza kabisa?
- Je, ni makusanyiko ya Korintho, yaani makusanyiko ya nyumbani yaliyokuwa huko, au makusanyiko yote duniani, ambamo jambo hili linapaswa kutekelezwa hivyo?
- Je, hii ilikuwa desturi ya kawaida hata kabla ya Paulo – au anategemea nini?
- Je, kunyamaza tu ni sawa na unyenyekevu?
- Ni torati ipi yenye mamlaka inayokusudiwa, ambayo Paulo anaitegemea?
- Aibu inayotokea pale dada anaposhiriki ina maana gani?

- Zaidi ya hayo: Je, labda mistari hii miwili ni nukuu, ambayo Paulo anaileta ili kukanusha hasa dai kwamba wanawake wanapaswa kunyamaza?
- Zaidi ya hayo: Kwa kweli kuna shaka kwamba mistari hii iliongezwa baadaye.

Jinsi ninavyoweza kuielewa mistari hii, au ni mfasiri yupi ninayeweza kukubaliana naye – habari zaidi kuhusu hilo zitakuja mwishoni mwa makala hii yote. Kwa maana sasa kwanza inafuata safari kupitia maoni ya wanatheolojia, ya wafasiri walio waaminifu kwa Biblia, kuhusu maandiko haya juu ya kunyamaza kwa wanawake.

Tafsiri kutoka Vuguvugu la Ndugu

Yafuatayo ni baadhi ya maandiko ambayo niliweza kuyapata. Waandishi hawa bila shaka wameandika zaidi, lakini maandiko yaliyonukuliwa yanatoa picha nzuri ya jumla.

J. N. Darby

Notes of Readings on the Epistles to the Corinthians

Mstari wa 34 ndio mwelekeo wa jumla wa torati, kama si sheria fulani mahususi. Katika jambo hili mtume yuko wazi kabisa katika barua kwa Timotheo. “Simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha,” anasema. Ninadhani si mahali pake kidogo hata mwanamke akianzisha wimbo; lakini sina pingamizi akifanya hivyo kwa unyenyekevu wa moyo. Kama wanawake watatu wangukuwa kwenye kisiwa kilicho peke yake, sijui kwa nini wasimege mkate pamoja, wakifanya hivyo faraghani. Mwanamume na mke wake wakiwa peke yao, sioni pingamizi lolote wakimega mkate, ikiwa wanajisikia huru na wako tayari kufanya hivyo. (J. N. Darby, Collected Writings, Expository)

Maoni ya HJR: Ni sheria ipi, hilo linabaki wazi. Kama mjuzi wa pekee wa Biblia, angalau angependekeza moja. Inaonekana naye hakujua.

Sikubali mwanamke atoke kwenda kuhubiri Injili. Sijawahi kumwona mwanamke aliyejiingiza katika mafundisho na katika mambo ya kanisa bila kuleta msiba juu yake mwenyewe na juu ya wengine wote. Akiketi mbele ya kikundi ili kukifundisha, ameiacha kabisa nafasi yake. Tunasoma habari za Trifaina na Trifosa, waliojitaabisha katika Bwana, na pia za Persisi mpendwa – kila mmoja mahali pake katika huduma. Katika Injili wanawake wanapewa heshima yote; lakini Bwana hakuwahi kumtuma mwanamke kuhubiri; wala hakuna mwanamume aliyewahi kwenda kumpaka Kristo mafuta kwa ajili ya maziko yake. Unabii wa wanawake haukuwa mahubiri. Kulikuwa na mafundisho yaliyovuviwa ambayo walitoa maneno juu yake. Ninaamini walifanya hivyo kwa namna isiyo ya kawaida, kama binti za Filipo. Wanawake wanaweza kutumiwa, kama vile Mariamu Magdalene alivyotumwa na Kristo kwa wanafunzi wake. Kristo alipomtuma mwanamke kupeleka ujumbe, jambo bora angeweza kufanya lilikuwa kwenda na kuupeleka. Ulikuwa ujumbe tu; si nafasi ya kufundisha; ujumbe uwe wowote, ni ujumbe tu. Tuseme ungeandikwa na kuwa mafundisho maalum, basi mafundisho yangukuwa ndani ya ujumbe, si katika nafasi ya Mariamu Magdalene. Maandiko yanasema: “Simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha.” Hapaswi kufundisha hata kidogo. Anaweza kuwaongoza wale waliookoka, bila kujifanya mwalimu. Kufundisha maana yake ni kuwapa watu walio chini yako mafundisho fulani.

Maoni ya HJR: Darby anaona vizuri kabisa jinsi Yesu alivyoshughulika na wanawake, na kwamba Paulo aliwaona katika huduma ya Ufalme wa Mungu kuwa watenda kazi pamoja naye wenye hadhi sawa (Warumi 16:12). Ilipaswa kutajwa hapa kwamba “kujitaabisha katika Bwana” kunaweza kumaanisha pia utangazaji wa Neno, na katika baadhi ya hali lazima kumaanishwe hivyo. Lakini Darby anaweka juu ya

kila kitu mstari huu mmoja wa 1 Timotheo 2:12, unaokataza kufundisha, ambao anaufasiri kuwa wa lazima kwa wote. Kwamba kuna mstari huu mmoja tu wenye agizo hili, na kwamba hauhusu watu wote kwa jumla, bali mwanamke mmoja fulani huko Efeso aliyefundisha uongo, tena kwa namna ya kujipa mamlaka isivyofaa – jambo hilo halitajwi, na wazo hili, kwa kadiri ninavyojua, halionekani pia katika maandiko yake. Hakuna aliyeuliza tu kama kweli mstari huo ungeweza kuwa na maana ya jumla namna hiyo.

Darby na watu wa wakati wake walikuwa watoto wa zama zao, kama tulivyo sisi pia. Je, zama zao zilikuwa bora? Zama zao pia ziliathiriwa na roho ya zama, iliyowapa wanawake katika jamii, na kanisani hata zaidi, nafasi ya chini – hawakuwa na haki ya kupiga kura, hawakutoa hotuba hadharani, n.k. Leo mambo ni tofauti, na hilo linaathiri fikra zetu vilevile. Hapa tukumbuke: Kila roho ya zama, kwa mtazamo wa Biblia, inaweza kuwa sehemu kwa sehemu yenye makosa, ya kudanganya na ya hatari – ile ya miaka 200 iliyopita au ile ya leo.

Yesu hakuwatuma wanawake kuhubiri – isipokuwa agizo la kwenda kuhubiri Injili (Agizo Kuu), ambalo kwa kweli linamhusu kila Mkristo? Zaidi ya hilo, kwa maoni yangu, hakuna agizo la Yesu la kuhubiri – au ni nadra sana – mbali na kutumwa kwa wale Kumi na Wawili na wale Sabini (Luka 9:2; 10:1-9) –, kwa hiyo hoja hii dhidi ya wanawake kuhubiri haina msingi imara.

William Kelly

Ufafanuzi wa 1 Wakorintho

Kanuni hii ina umuhimu mkubwa. Wanawake wamekatazwa kunena katika makusanyiko. Wale wanaopenda majadiliano wangeweza kudhani kwamba kuna mahali popote wangeruhusiwa, ni pale. Hali takatifu ambamo mwanadamu ni kama si kitu, ambamo Mungu anadhihirisha uwepo wake na nguvu zake kiroho, ingeweza kuwa mahali panapofaa kwa wanawake watakatifu, ambao bila shaka wana karama, hata karama ya unabii, kama binti wanne wa Filipo mwinjilisti. (Matendo 21:9.) Lakini sivyo; mtume alivuviwa kukataza jambo hili katika makusanyiko, bila shaka si kwa namna kamili, kwa maana kila karama inapaswa kutumika, lakini namna yake lazima iwe chini ya agizo la Bwana. Ufunuo wa Mungu katika Agano la Kale ulitoa ishara wazi ya unyenyekevu wa jumla wa mwanamke; Agano Jipya nalo liko wazi vilevile kuhusu makusanyiko. Wazo kwamba wangeweza kujitokeza katika kuhubiri Injili halikumjia mtu yeyote wakati huo. Hilo lingekuwa kukiuka adabu ya kike, jambo ambalo lingewashtua hata wapagani. Jambo hilo lilibaki kwa uharibifu wa kilicho bora, kwa roho ya kutaka mambo mapya na kwa njia za Ukristo wa kisasa. Mtume aliwakataza hata kuuliza swali moja katika matukio haya ya hadhara. Wakitaka kujua jambo, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani, kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko. ...

Mada nzima inafungwa kwa swali kama neno la Mungu lilitoka kwao au lilifika kwao tu. Wakorintho ndio waliokuwa wa kwanza kuacha utaratibu wa kitume uliotumika kila mahali. Huo ulikuwa mwanzo wa uasi ndani ya kanisa. Kanisa linapaswa kunyenyekea. Neno la Mungu linaamuru, na linaamuru makusanyiko yote kwa namna ile ile.

Kuhusu 1 Timotheo 2: Lakini Paulo anaendeleza mada yake kidogo zaidi. Anaandika: *Mwanamke na ajifunze katika utulivu, kwa unyenyekevu wote. Lakini simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha, wala kumtawala mwanamume* (mistari ya 11–12). Anaenda hata mbali kidogo zaidi. Mwanamke anaweza kusema: Mimi situmii vibaya mamlaka yangu; ninaitumia tu. Lakini hapo ndipo kosa lilipo. Amekatazwa kutumia mamlaka ya namna hiyo. Kwa hiyo jambo hili linahusu kila kitu. Haijalishi kama mwanamke

ana nguvu na mwanamume ni dhaifu. Ingekuwa bora wangelifikiria jambo hili kabla ya kuwa mume na mke. Lakini hata katika hali hiyo hakuna udhuru. Mwanamke hapaswi kutumia mamlaka juu ya mume wake. Bila shaka jambo hili (je, ni lazima niongeze?) linahusu pia mahusiano mengine yote.¹

Maoni ya HJR: Tangu nilipokuwa na umri wa miaka 15 nimeyapenda maandiko ya Kelly. Nimejifunza mengi. Hata hivyo nimepoteza kwa kiasi kikubwa imani yangu kwa tafsiri zake, au hamu ya kuzisoma, baada ya kuona zaidi na zaidi, na kuchukizwa na, ukali wake usio na huruma wala sababu na kiburi chake mbele ya watu wenye maoni na imani tofauti. Siku zote mtu anaweza kukosoa maoni mengine, lakini kuweka maoni yake mwenyewe na yale ya Vuguvugu la Ndugu/mafundisho ya vipindi vya historia ya wokovu (dispensationalism)/mafundisho kwamba karama za miujiza zilikoma (cessationism) juu ya maoni mengine yote – hilo ni jambo la kusikitisha, hata kama elimu yake, kama ilivyokuwa kwa William Kelly, ilikuwa ya ajabu kiasi gani.

Bila shaka kuna maandiko zaidi ya Kelly kuhusu mistari hii miwili, lakini naye pia yuko katika mkondo mkuu wa Vuguvugu la Ndugu katika mwanzo wake.

Kuhusu maandiko yalizonukuliwa hapa ni lazima kusema kwamba tayari yanaonyesha, kwa njia isiyo ya moja kwa moja, ukali uliotajwa hapa. Kwa maana kama wakati huo hata wapagani wangeona si adabu wanawake wakihubiri Injili hadharani, basi jambo hilo linaweza kuwa limebadilika miaka 1,800 baadaye. Wakati wake kweli lilikuwa bado halijabadilika, lakini katika karne ya 20 kwa hakika limebadilika. Basi inawezekanaje kuifanya roho ya zama kuwa kipimo?

Dhana yake ya unyenyekevu wa jumla wa mwanamke katika Agano la Kale ni wazo lililozoeleka lisilo na msingi. Wala haitoi sababu zake, labda mahali pengine. Ni matokeo ya anguko kwamba wanawake waliwekwa nyuma katika kipindi cha Agano la Kale, si matokeo ya mapenzi ya Mungu. Hakuna hata mmoja wa ndugu hawa aliyuona ukweli huu, jambo ambalo silishtaki, bali ninaliomboleza tu: Walikuwa – ninajirudia kama nilivyosema kuhusu Darby – watoto wa zama zao. Kama jamii ilivyokuwa imeundwa katika “swali hili la wanawake”, ndivyo ufafanuzi wao wa Biblia ulivyoundwa. Ni jambo la kumlilia Mungu. Na hayo yalitokea ingawa kulikuwa na baraka nyingi sana katika Vuguvugu hili la Ndugu, na baraka nyingi zilitoka kwake. Mimi mwenyewe nimefaidika sana nalo.

F. W. Grant

The Numerical Bible – 4 (mistari ya 34-40): Kanuni katika uumbaji (ulioanguka).

4 Kulipaswa kuwa na hali ya pekee katika uhuru huu wa jumla. Katika makusanyiko, watakatifu wote walipokusanyika kweli pamoja, wanawake walipaswa kunyamaza. Hapa si suala la uwezo wa mwanamke wa kuwaonya au kuwajenga wengine, bali ni suala la utaratibu, ambalo mtume alianza nalo na ambalo uumbaji unaliweka. Eneo la uhuru, na mtu angeweza kusema, la mamlaka ya mwanamke ni nyumbani, yaani ni la faragha na si la hadhara. Mtu asidhani kwamba jambo hili halitoi nafasi pana kwa matumizi ya karama za kila aina. Kama mwanamke angekuza zaidi yale yaliyo kweli sehemu ya eneo lake, matumizi ya karama ambazo Mungu amemjalilia yangekuwa na matunda kiasi gani, na ni nafasi ngapi zingekuwa wazi kwake ambazo mwanamume, kwa sababu ni mwanamume, asingeweza kuzijaza kwa namna ile ile! Kwa habari ya watoto basi, jambo hili liko wazi mara moja: Kwa watoto wadogo, mwanamke bado ni mlezi bora, aliyekusudiwa na maumbile. Mungu amemweka mtoto mikononi mwa mama yake, si mikononi mwa baba yake; na hii haimaanishi kwamba eneo la mwanamke ni katika familia yake mwenyewe tu. Kuna familia zisizohesabika ambamo anaingizwa kwa sababu ya jinsia yake, na ambamo anaweza kujisikia nyumbani kabisa na kupata faida na thawabu tele

kwa kazi yake. Kupitia wake, wanawake kwa njia hii wana mlango wa uwanja wa kazi usio na mwisho kwa baraka za aina nyingi. Mke ndiye moyo wa nyumba, na uwezo wa kumfikia mwanamke kwa njia hii ni fursa isiyopimika na jukumu kubwa alilokabidhiwa, linalozidi sana kile wanawake wengine wanachoweza kufanya. Laiti jambo hili lingetambuliwa zaidi! Mtu asidhani kwamba mtume, kwa kanuni hii iliyo wazi, alitaka kumfanya mwanamke kuwa si kitu, au kumnyima matumizi ya karama ambazo Mungu amemjalila. Kama nilivyosema, tukiwachukua wanaume wenyewe, ni wangapi kati yao walio na eneo lao linalofaa katika huduma yoyote ya hadhara? Kwa maana hii wanawake hawajaondolewa sifa zaidi kuliko idadi kubwa ya wanaume. Mungu amempa kila mmoja nafasi yake, na kinachohitajika ni roho ya upendo tu ili kupata hekima inayomwezesha kila mmoja kuitambua milango ambayo Mungu atawafungulia daima wale wanaotafuta kumtumikia kati ya wanadamu.

Hivyo, ingawa maneno ya mtume kwa upande mmoja yanakataza, kwa upande mwingine yanatufunulia tu eneo la kweli ambamo mwanamke anaweza kubarikiwa na amekuwa akibarikiwa siku zote. Lakini haruhusu mabishano juu ya jambo hili. “Je, neno la Mungu,” anasema, “lilitoka kwenu, au lilifika kwenu tu? Mtu akidhani kwamba yeye ni nabii au mtu wa kiroho, na atambue kwamba haya ninayowaandikia ni amri za Bwana.” Jambo hili lina umuhimu mkubwa kiasi gani hapa, ambapo watu, hasa katika nyakati zetu, kama tunavyoona, wana mwelekeo wa kupuuza au kupinga kile anachotupa hapa! Kwa kweli, kama tunavyoweza kuona kwa urahisi, sura nzima kwa kiasi kikubwa inawekwa kando, kwa sababu inahusu karama za ajabu ambazo zimekoma, na mahali pake kwa jumla labda anakuja mhubiri mmoja tu, ambaye inadhaniwa kwamba anaunganisha ndani ya nafsi yake yote mengine, na ambaye kanisa kwa sehemu kubwa limewekewa mipaka kwake. Kwa njia hii kwa kweli kunafikiwa ufinyu ambao haukuwahi kuwepo katika sinagogi la Kiyahudi, kama inavyoweza kuonekana kwa urahisi katika matukio ya kitabu cha Matendo. Watu walikuwa tayari kuwaalika wanenaji mbalimbali na kuwapa nafasi, hata katikati ya kanuni kali na ugumu wa dini ya marabi. Kwa sasa mambo bila shaka yanaelekea kwenye uhuru mkubwa zaidi; lakini kwa bahati mbaya, wakati huo huo, kwa kiasi kile kile yanaelekea kwenye ulegevu na kudharau neno la mtume hapa. Neno lake ni fupi na thabiti. “Mtu akiwa hajui,” anasema, “na abaki bila kujua.” Ikiwa yale niliyokwisha kusema hayatoshi kumtia nuru, basi aende bila nuru hiyo. Kwa upande mwingine, leo bila shaka linahitajika onyo la aina yake hapa: “Basi, ndugu, takeni sana kutabiri.” Kwa bahati mbaya, haijulikani sana maneno kama hayo yana maana gani; hata hivyo jukumu linabaki kubwa kama zamani, na jambo ambalo sisi sote tunawajibika kulitumikia. Anafunga kwa maneno rahisi, yaliyo rahisi na ya vitendo sana: “Mambo yote na yatendeke kwa adabu na kwa utaratibu.”²

Maoni ya HJR: Baada ya Kelly na Darby nilimsoma F. W. Grant. The Numerical Bible ilikuwa mwenzi wa kudumu na wa kusaidia katika kujifunza kwangu Biblia. Ni kazi bora kabisa, inayopatikana katika programu ya Logos. Maandiko haya yamenukuliwa na kutafsiriwa kutoka humo.

Kwa kuwa Grant huenda alikuwa mdogo kuliko nilivyo mimi sasa alipoandika kazi hii, naruhusiwa kutoa maoni juu yake. “Jaribuni mambo yote” inahusu pia kile kinachoitwa maandiko “mazuri” ya Vuguvugu la Ndugu, ambayo yamenipa mimi mwenyewe mengi sana. Katika tafsiri yake ya mistari ya 34 na 35 mtu anaona kweli kwamba yeye mwenyewe anaonekana kushangazwa kidogo na ukali wa maneno haya, yaani na kutengwa kabisa na kunena, kutabiri na kuomba. Anaiita “hali ya pekee”. Hapana, hali ya pekee ingekuwa – ili tu kulieleza neno hili – tuseme wajane wangepaswa kunyamaza, au wanawake walio chini ya umri wa miaka 20. Hiyo ingekuwa hali ya pekee. Lakini kuitenga jinsia nzima ya kike si hali ya pekee, bali ni agizo lisiloelezeka na lisiloeleweka katika muktadha mzima wa maandiko ya 1 Wakorintho 14.

Ndiyo maana anatumia maneno mengi sana kueleza mambo mengine yote ambayo wanawake wanaweza na wanapaswa kufanya. Lakini naye pia anaangukia katika mtego wa roho ya zama zake: Wanawake hawafanyi kazi hadharani, sawa kabisa na ilivyokuwa New York wakati wake. Wazo kwamba eneo la mwanamke ni nyumbani linalingana na mawazo ya roho ya zama, ile ya karne ya kwanza, wakati maandiko ya Agano Jipya yalipoandikwa, na pia roho ya zama hadi karne ya 20. Lakini huo si mpangilio wa uumbaji, huo ni mpangilio wa jamii. Mpangilio huo umebadilika sana katika miaka 50 iliyopita. Sasa wanawake hawafanyi kazi nyumbani tu. Wanaruhusiwa kufanya hivyo, na kama mama wema wanapaswa kutumia muda mwingi na watoto. Lakini watoto hukua, hukaa nyumbani kidogo, na mwishowe hawapo kabisa. Kwa hiyo kuunganisha kunyamaza kwa wanawake na mawazo haya ya kazi za nyumbani, kana kwamba ni sababu ya kufanya kunyamaza kuonekane kwa namna fulani kuwa na mantiki – jambo hilo labda lingenisadikisha miaka 10 iliyopita, lakini leo halinisadikishi tena. Halikai sawa hata kidogo.

Naye pia, kama wote au wengi, anategemea mpangilio wa uumbaji. Lakini mpangilio huo ni nini hasa? Mwanamume na mwanamke katika sifa zao na nguvu zao za pekee, wakikamilishana wakiwa sawa, bila unyenyekevu wa upande mmoja wa ngazi za mamlaka, ambao Mungu hakuwahi kuutaka, bali ulikuja tu pamoja na anguko. Kwa hiyo swali langu ni hili: Je, mwanamume anahitaji msaada wa mwanamke kwa maisha yake, isipokuwa tu katika kusanyiko la ibada? Kwa nini hahitaji huko pia kukamilishwa na wanawake wanaoomba na kutabiri? Uelewa wa mpangilio wa uumbaji unaowafunga wanawake midomo pale ambapo Yesu yuko katikati ni wa upande mmoja sana na wa mfumo dume. Na Yesu hakuwahi kuwaamuru wanawake kunyamaza – hili pia lazima litajwe katika muktadha huu, hata kama kukutana kama kusanyiko kwa namna hiyo kulikuwa bado hakujakuwepo wakati wa maisha yake.

F. B. Hole

Mistari ya 34 na 35 inahusu kunyamaza kwa wanawake katika kusanyiko. Agizo hili liko wazi sana, na neno lilitumika kwa “kunena” ni neno la kawaida, wala halimaanishi “kupiga sogu”, kama wengine walivyodai. Bila shaka agizo hili linapingana na roho ya zama. Lakini ikiwa hiyo ni sababu ya kutoyajali Maandiko, hivi karibuni hakutabaki mengi katika Maandiko ambayo bado yatazingatiwa.

Roho wa Mungu alijua mapema jinsi maagizo haya yangedharauliwa na kushambuliwa. Mwelekeo huu ulikuwa tayari umeonekana kwa baadhi ya watu huko Korintho. Mistari ya 36 na 37 inaonyesha hivyo. Neno la Mungu lilitoka kwa Bwana mwenyewe na kwa mitume Wake, si kwa Wakorintho. Lilifika kwao. Wao wenyewe huenda walijiona kuwa watu wa kiroho. Kama kweli walikuwa wa kiroho, basi wangelithibitisha hilo kwa kutambua kwamba kanuni za utaratibu alizoweka Paulo hazikuwa mawazo yake mwenyewe, bali amri za Bwana alizowapelekea. Kipimo cha ufahamu wa kiroho leo ni kile kile.

Tukumbuke vizuri kwamba Neno la Mungu halitoki kwa kanisa. Linalifikia kanisa.³

Maoni ya HJR: Ikiwa Paulo anaiita hii amri ya Bwana, kwa nini hatuioni mahali pengine popote? Kwa Bwana mwenyewe? Au kwa mitume? Basi, roho sahili husema: Mstari mmoja unatutosha ili tuufuate. Hilo linasikika la kicho sana. Kwa Ndugu nilijifunza, na tangu wakati huo hadi leo nimezoea, kulinganisha Maandiko na Maandiko. Lakini katika suala hili la kunyamaza, jambo hilo haliwezekani. Hakuna andiko la kulinganisha linalothibitisha andiko hili.

Ni hali ya kukata tamaa iliyozoeleka kuamini kwamba yeyote anayewapa wanawake nafasi ya kunena, kwa sababu hiyo hivi karibuni atapuza au kukana hata zaidi ya Neno la Mungu. Huo ni upuuzi mtupu.

W. W. Fereday

Kutoka Bible Treasury (Hazina ya Biblia), Juzuu 20, uk. 378, jibu la swali.

Kuhusu wanawake kunena katika kusanyiko, Maandiko yako wazi – jambo hilo lisiwe. 1 Wakorintho 14:34-35 haiwezi kueleweka vibaya na wale wanaotaka tu kufanya mapenzi ya Bwana. Sura nzima inawapa watakatifu uhuru mkubwa kabisa wanapokusanyika; kanuni pekee ni kwamba kila kitu lazima kitendeke kwa ajili ya kujenga, jambo ambalo, kama sina haja ya kusema, linahitaji mkono wa Roho Mtakatifu unaoongoza, ambaye bila yeye hakuna kitu kinachoweza kuwa cha faida au kwa utukufu wa Bwana. Kisha inakuja hali ya pekee: “Wanawake wenu wanyamaze katika makusanyiko; kwa maana hawaruhusiwi kunena,” n.k.

Kimsingi jambo hilo limeandikwa katika 1 Timotheo 2. Katika mstari wa 8 inasemwa kwamba “wanaume (kwa maana kibainishi dhahiri kinapaswa kuwepo hapo) waombe kila mahali, wakiinua mikono mitakatifu, bila hasira wala mashaka.” Kisha linakuja neno kwa wanawake: “Vivyo hivyo wanawake wajipambe kwa mavazi ya adabu,” n.k., likifuatwa na: “Wanawake wajifunze katika utulivu wote na kwa unyenyekevu wote. Lakini simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha, **wala kujinyakulia mamlaka ya mwanamume**, bali awe katika utulivu.” Sina shaka kwamba maneno haya yanahusu kusanyiko, kama 1 Wakorintho 14, kwa maana lengo kuu la barua ya kwanza kwa Timotheo ni kuonyesha jinsi mtu anavyopaswa kuenenda katika nyumba ya Mungu, ambayo ni kanisa la Mungu aliye hai, nguzo na msingi wa kweli (kwa maana hivyo ndivyo mstari unavyopaswa kusomeka; si agizo la binafsi kwa Timotheo tu, kama Authorized Version (King James Bible) ingeweza kufanya mtu ahitimishe).

Sababu mbili zinatolewa kwa nini wanawake wasiongoze:

(1) nafasi ambayo Mungu alimpa alipoumbwa mara ya kwanza;

(2) sehemu yake katika anguko.

(1) Mungu alimuumba Adamu kwanza, kisha Hawa, na kama inavyosemwa katika 1 Wakorintho 11:3, “kichwa cha mwanamke ni mwanamume”, kamwe si kinyume chake. Kwa kuwa Mungu amempa nafasi ya pili, inamfaa asitafute kamwe nafasi ya kwanza.

(2) “Adamu hakudanganywa, bali mwanamke, aliyedanganywa, alikuwa katika makosa.” Shetani aliingiza dhambi kupitia chombo kilicho dhaifu zaidi (anguko la Adamu kwa hiyo si bora wala halisameheki zaidi, bali ni baya zaidi: Kwa kuwa hakudanganywa, alitenda dhambi akiwa na macho wazi): Kwa hiyo Mungu anamtenga mwanamke na uongozi.

Sababu nyingine ya unyenyekevu wake au ya kunyamaza kwake inaonekana kutajwa katika 1 Wakorintho 14:36. “Je, neno la Mungu lilitoka kwenu, au lilifika kwenu peke yenu?” Basi lipimeni neno hili vizuri na mwone linamaanisha nini. Neno la Mungu linalifikia kanisa (mwanamke), halitoki ndani yake, kama kanisa la Kirumi linavyotaka kutufundisha; mwanamke Mkristo anapaswa kujifunza kanuni hii kuu na kuifuata, anapaswa kujifunza kutoka kwa mwanamume, na asijidai kuwa mwalimu wa mwanamume.

Inashangaza kwamba Maandiko Matakatifu hayakatazi popote mwanamke kuhubiri; lakini jambo hilo linaelezeka kwa urahisi. Mwanamke wa Mashariki (na tasisahau kwamba Biblia iliwekwa kwanza mikononi mwa watu wa Mashariki) alikuwa na nafasi iliyotengwa mno kiasi kwamba asingeweza hata kuota jambo kama hilo. Lakini katika kusanyiko la Mungu, ambapo wote waliopo ni viungo vya mwili

mmoja na watakatifu wa Mungu, angeweza kujichukulia kiasi fulani cha uhuru; ndiyo sababu ya maagizo ambayo tumeyatafakari hapa.

Lakini hilo si jambo linalowashughulisha baadhi ya watu kwa sasa; sasa nakuja kwenye jambo hilo. Je, inaruhusiwa dada kushiriki katika mkutano wa maombi au katika kujifunza Biblia? Ninakubali waziwazi kwamba mikutano kama hiyo si makusanyiko ya kanisa kama kanisa, isipokuwa wakati fulani yaitishwe hasa kutoka kwenye meza ya Bwana; lakini je, dada wanaruhusiwa kushiriki? Nina hakika: Katika mkutano ambao milango yake iko wazi kwa umma, kushiriki kwao si sawa. Sijui andiko lolote linaloruhusu mwanamke kujitokeza hadharani. Ingawa mikutano kama hiyo, kwa maana kamili, si makusanyiko ya kanisa, nina maoni kwamba kanuni zile zile zinatumiwa; na katika wakati kama huu wa leo, ambapo wanawake ulimwenguni, na kwa kiasi fulani hata kanisani, wanabadilika kabisa katika mwenendo wao (hata katika mavazi yao), hasa wale ambao kwa neema ya Mungu wanasimama kwa ajili ya utaratibu wa Mungu katika kusanyiko, mara nyingi kwa gharama isiyo ndogo kwao wenyewe, wanapaswa kusimama imara katika jambo kama hili. Hakika dada Wakristo wanataka kufanya mapenzi ya Bwana na si kufuata roho ya zama, ingawa ni rahisi kabisa kuambukizwa nayo.

Kwa maoni yangu maagizo ya 1 Wakorintho 11 ni ya tabia nyingine. Huko wanawake bila ubishi wanaruhusiwa kuomba na kutabiri, ilimradi wafanye hivyo wakiwa wamefunika vichwa vyao, “kwa sababu ya malaika”. Basi jambo hili kwa hakika halitendeki katika kusanyiko la hadhara, kwa maana barua hiyo hiyo, kama tulivyoona, inalikataza waziwazi (na hakuna msomaji wa Maandiko mwenye kicho anayeamini kwamba Maandiko yanajipinga yenyewe); kwa hiyo lazima liwe katika mikutano ya faragha. Katika nyakati za mwanzo, kuliko hata leo, waumini mara nyingi walikutana bila taratibu rasmi katika nyumba za watu binafsi na mahali pengine ili kuomba na kujengana. Kwa maoni yangu, mawaidha ya 1 Wakorintho 11 yanahusu mikutano kama hiyo, ambayo si makusanyiko ya kanisa kwa maana halisi na haina tabia ya hadhara. Naomba nieleze kwamba siku za karibuni baadhi ya watu wamepinga jambo hili.

Ninaamini kwamba nimeandika kwa uwazi na nimeeleza nia ya Bwana kama ilivyofunuliwa. Ninaamini hivyo, lakini kama kuna makosa kwa namna yoyote, nitashukuru kusahihishwa, na yeyote yule ambaye Bwana atamchagua kwa ajili ya hilo. W. W. F.

Maoni ya HJR: Katika jibu hili la swali kuhusu kunyamaza, tena silaha zote za hoja zinachanganywa pamoja, kama inavyotokea mara nyingi hata leo.

Kwanza, 1 Wakorintho 14 inachanganywa bila kusita na 1 Timotheo 2. Inadaiwa kwamba kifungu hiki cha pili pia kinahusu kusanyiko. Huenda sivyo, kwa maana “kila mahali” inamaanisha mahali ambapo wanaume hukutana na kugombana badala ya kuomba. Kusanyiko linaweza kuwa mojawapo ya mahali hapo. Lakini kisha inasemwa: “Vivyo hivyo wanawake” – maana yake ni kwamba wao pia wanapaswa kuomba kila mahali, ila wanapaswa kuwa makini wasivae kwa majivuno ili kuvuta macho ya watu. Kisha linakuja suala la kujifunza, katika hali hii nyumbani, si katika kusanyiko. Na mwanamke ambaye hajajifunza bila shaka hapaswi kufundisha, kwa sababu bila kujifunza hawezi kufundisha. Na asijinyakulie mamlaka. Hakuna kitu katika maandiko kuhusu mamlaka “ya mwanamume”. Kinachokusudiwa ni namna ya kufundisha inayotumia mamlaka vibaya, inayodhuru na kulazimisha – na, kama ilivyo mada katika barua nzima, kueneza mafundisho ya uongo.

Ingawa kuongoza na kufundisha au kunena katika kusanyiko havina uhusiano wa moja kwa moja, yeye anatoa sababu ya wanawake kutoongoza kwamba si Hawa, bali Adamu aliyeumbwa kwanza. Lakini mfuatano wa wakati si sababu kamwe ya mtu kutopaswa kuongoza. Karama ndiyo inayoamua siku

zote. Mwanamume akiongoza vibaya, basi hakika mwanamke anayeweza kuongoza vizuri ndiye anayepaswa kufanya hivyo. Inasemwa kwamba mwanamume ni kichwa, si kinyume chake, na kwa hiyo ndiye kiongozi. Kwa bahati mbaya, hiyo ni tafsiri ya “kichwa” isiyoweza kuthibitishwa hivyo. “Kichwa” zaidi kinamaanisha chanzo na chemchemi. Katika Waefeso 5 kichwa ni mtoaji wa mahitaji na mwokozi, si mwenye mamlaka au kiongozi. Kwamba mume anamtangulia mke wake, ni mlinzi wake na mtoaji wa mahitaji yake, hilo ni jambo jema. Lakini kutegemea aina ya mtu, tabia na karama, majukumu yanaweza kuwa tofauti. Unyenyekevu wa upande mmoja kama mpangilio wa uumbaji bado ni hadithi ya kubuni ambayo wengi wanaiamini, hata pale ambapo hawaishi kwa kuifuata, na wanawake ndio wenye kauli ya mwisho nyumbani (“wanaovaa suruali”), na kwa nje tu picha ya kicho inadumishwa.

Kwamba mwanamke alidanganywa, basi hiyo inapaswa kuwa sababu kwa nini hakuna mwanamke yeyote duniani anayeruhusiwa kuongoza. Ndivyo andiko la Timotheo linavyoelezwa. Halina mantiki yoyote. Barua nzima pia inazungumzia wanaume wanaodanganywa na mafundisho ya uongo. Je, mwanamke anadanganyika kwa urahisi zaidi na kwa hiyo haruhusiwi kuongoza? Bila shaka kuna wanawake wanaodanganyika kwa urahisi, lakini hao hawajulikani kwa kuwa viongozi au kutaka kuwa viongozi. Je, Hawa alichukua uongozi katika Edeni? Je, mtu anaweza kuliita hivyo? Je, kumpa mwingine tunda ni tendo la uongozi? Na kutoka katika tendo hili linalodaiwa kuwa la uongozi kutoa marufuku ya kuongoza na kufundisha? Tena kwa kila mwanamke duniani! Hapana, hoja hii ingehitaji angalau kifungu kimoja cha Biblia kinacholingana nayo, ambacho ninakisubiri hadi leo.

Hamilton Smith

(Mistari ya 34, 35). Uhuru wa wote kutabiri mmoja mmoja katika kusanyiko hauwahusu wanawake. Wanapaswa kunyamaza katika makusanyiko. Kama wanaweza kufanya hivyo au la, hilo si swali. Kunyamaza kwa wanawake hadharani kunalingana na mpangilio wa uumbaji na pia na torati. Eneo la uhuru wa mwanamke ni nyumbani. Kunena hadharani ni kujifunika aibu.

Maoni ya HJR: Nimejifunza mengi kutoka kwa Smith na nimeipenda namna yake ya kuandika. Lakini hapa anafaulu kuunganisha kwa ufupi yote ambayo nimeyajadili na kuyahoji mara kadhaa hapo juu.

William MacDonald

14:33 “Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani.” Kwa maneno mengine, mkutano ukiwa vurugu tupu, basi mnaweza kuwa *na uhakika* kwamba si Roho wa Mungu anayefanya kazi hapo!

14:34 Inajulikana kwa wote kwamba mgawanyo wa mistari na hata alama za uakifishaji za Agano Jipya ziliingizwa karne nyingi baada ya nakala za asili kuandikwa. Sehemu ya mwisho ya mstari wa 33 inaleta maana zaidi ikichukuliwa kuwa maelezo ya karibu ya mstari wa 34, badala ya kuonekana kuwa ukweli wa jumla kuhusu Mungu aliye kila mahali (baadhi ya maandiko ya asili ya Kigiriki na matoleo kadhaa ya Biblia ya Kijerumani yanatumia uakifishaji huu). Kwa hiyo tafsiri yetu inasema: “Kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu, wanawake wenu wanyamaze katika makanisa, kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema.” Maagizo ambayo Paulo anawapa Wakorintho hayawahusu wao peke yao. Mafundisho hayo hayo yalitolewa kwa “makanisa yote ya watakatifu”. Agano Jipya linashuhudia mahali pengi kwamba wanawake wanaweza kufanya huduma nyingi zenye thamani, lakini hawapaswi kushika nafasi ya uongozi katika kanisa zima la mahali. Wamepewa majukumu muhimu mno katika familia na katika malezi ya watoto. Lakini hawaruhusiwi kunena hadharani kanisani. Nafasi yao inatambulika kwa unyenyekevu chini ya mwanamume.

Tunaamini kwamba maneno yaliyoongezwa (“kama vile torati nayo inavyosema”) yanahusu unyenyekevu wa mwanamke chini ya mwanamume. Unyenyekevu huu unafundishwa waziwazi katika torati, ambayo hapa huenda kimsingi inamaanisha vitabu 5 vya Musa. Kwa mfano, katika Mwanzo 3:16 inasemwa: “Hamu yako itakuwa kwa mumeo, naye atakutawala!”

Mara nyingi inadaiwa kwamba katika mstari huu Paulo anakataza wanawake kupiga soga wao kwa wao wakati wa ibada na kubadilishana uvumi wa karibuni. Lakini tafsiri kama hiyo haiwezi kusimama. Neno linalotafsiriwa hapa “kunena” (laleo) halimaanishi “kupiga soga” katika Kigiriki cha Koine. Neno hilo hilo linatumika kwa Mungu katika mstari wa 21 wa sura hiyo hiyo na katika Waebrania 1:1. Linamaanisha: “kunena kwa mamlaka.” (HJR: ??)

14:35 Wanawake pia hawaruhusiwi kuuliza maswali hadharani kanisani. “Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani.” Huenda baadhi ya wanawake walitaka kuepuka katazo lililotangulia kwa kuuliza maswali. Inawezekana kuwafundisha wengine kwa kuuliza maswali rahisi kama hayo. Kwa hiyo mstari huu unaziba pia mwanya huu.

Mtu akiuliza sasa jinsi jambo hili linavyopaswa kutumika kwa mwanamke ambaye hajaolewa au kwa mjane, jibu ni kwamba Maandiko hayashughulikii kila hali moja moja, bali yanaweka kanuni za jumla tu. Mwanamke asiye na mume anaweza kumuuliza baba yake, kaka yake au mmoja wa wazee wa kanisa. Mtu angeweza pia kutafsiri hivi: “Wawaulize wanaume wa nyumbani mwao.” Kanuni ya msingi ambayo mtu anapaswa kuikumbuka ni hii: “Ni aibu kwa mwanamke kunena kanisani.”

14:36 Ni wazi kwamba mtume Paulo alitambua kwamba mafundisho yake hapa yangeamsha upinzani mkubwa. Alikuwa sahihi kiasi gani! Ili kukabiliana na hoja kama hizo za upinzani, anauliza kwa kejeli katika mstari wa 36: “Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu?” Kwa maneno mengine: Je, Wakorintho walitaka kudai kwamba wanaelewa jambo hili kuliko mtume? Kisha akawauliza kama wao, kama kanisa, ndio walioandika “neno la Mungu”, au kama wao ndio pekee waliolipokea. Kwa msimamo wao walijifanya wenyewe kuwa mamlaka katika jambo hili. Lakini ukweli unabaki kwamba hakuna kanisa lililoandika Neno la Mungu peke yake, na hakuna kanisa lenye haki ya pekee juu yake.

14:37 Kuhusiana na maagizo yote yaliyotangulia, mtume anasisitiza hapa kwamba hayatokani na mawazo yake mwenyewe au tafsiri zake, bali ni “amri ya Bwana”. Na kila aliye “nabii” wa Bwana, au kweli “mtu wa kiroho”, atalikubali hilo. Mstari huu ni jibu la kutosha kwa wale wanaodhani kwamba baadhi ya mafundisho ya Paulo (hasa maagizo yake kuhusu wanawake) yanaakisi chuki zake binafsi. Maagizo haya si maoni binafsi ya Paulo, bali ni “amri ya Bwana”.⁴

Andreas Steinmeister

Imenukuliwa kutoka: “Das Schweigen der Frauen. Eine Studie über 1. Korinther 14,34” (Kunyamaza kwa wanawake. Uchunguzi wa 1 Wakorintho 14:34; kwa Kijerumani), www.soundwords.de

6. Katika 1 Wakorintho 14:26 “ndugu” wanaambiwa, na katika mstari wa 34 inasemwa: “Wanawake wanyamaze” (1 Wakorintho 14:34). Kama “ndugu” hapa lingemaanisha “ndugu wa kiume na wa kike”, basi hilo lingepingana na mstari wa 34. Paulo angewezaje kuwatia moyo “ndugu wa kiume” na “ndugu wa kike” kufanya mambo ya mstari wa 26, na wakati huo huo kusema katika mstari wa 34 kwamba wanawake wanyamaze katika makusanyiko, na kuagiza katika 1 Timotheo 2:12 kwamba wanawake wasifundishe?

“Kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko.” Hapa limetumika neno lile lile kama katika 1 Wakorintho 11:6, ambapo inasemwa kwamba ni aibu mwanamke akiwa na nywele zilizokatwa au kunyolewa. Kwa wanawake wengi jambo hili la pili si aibu tena tangu miongo kadhaa, kwa sababu walifundishwa kwamba hapa ni desturi ya kitamaduni ya wakati ule. Basi ni nani atashangaa kwamba sasa pia si aibu tena wanawake wakinena katika makusanyiko? Kwa baadhi ya wanawake pia si suala tena kutojifunika wakati wa kuomba na kutabiri faraghani na wanapokusanyika, “kwa sababu ya malaika” (si kwa sababu ya utamaduni fulani au kwa sababu ya ndugu au dada fulani). Ikiwa mtu amekwisha kumaliza na jambo hilo tangu zamani, bila shaka hashangai kwamba katika 1 Wakorintho 14:34 neno “kunyamaza” halina tena maana yoyote, na kwa hiyo halina tena nguvu yoyote ya kiroho.

Maoni ya HJR: Andreas aliitwa nyumbani kwa Bwana mapema mno na ghafla. Kwa bahati mbaya, kwa sababu hiyo sikuweza tena kumpinga – kwa ukali ule ule ambao yeye alijulikana nao.

Peter Streitenberger

Maandiko ya Kigiriki ya wengi (Mehrheitstext)	Tafsiri ya Kijerumani (kwa Kiswahili)	Maoni
14:34 Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ’ ὑποτάσσασθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει.	Wanawake wenu wanyamaze katika makusanyiko. Kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanapaswa kunyenyekea, kama vile torati nayo inavyosema.	Kwa λαλέω (“kunena”) limetumika neno tofauti na lile la “kusema”, kwa hiyo si suala la kama wanawake wanaruhusiwa kusema “habari za mchana” au “Amina”; ni kunena kwa maana ya kuchangia katika mikutano, au, kama Paulo anavyoweka wazi katika 1 Timotheo, maagizo kama kufundisha, maombi, ufafanuzi, kupendekeza nyimbo, kutabiri (au, kwa mujibu wa mstari wa 35, kuuliza maswali), kwa kuwa mambo haya yote tayari yamekabidhiwa kwa ndugu wa kiume. Kitenzi-jina ὑποτάσσασθαι (“wanapaswa kunyenyekea”) kimetumika kama amri.
14:35 Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοῦς ἰδίους ἀνδρᾶς ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναῖξιν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν.	Lakini wakitaka kujifunza, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani. Kwa maana ni aibu kwa wanawake kunena katika kusanyiko.	Kielezi cha mahali ἐν οἴκῳ (“nyumbani, katika nyumba”) kimewekwa mbele na kinatofautishwa na “katika kusanyiko” lililotangulia. Paulo anatoa sababu ya wanawake kutonena bali kunyamaza kwamba ni aibu, yaani haifai, kwa kuwa mpangilio wa uumbaji umemweka mwanamume kuwa kichwa, ambaye mamlaka hutoka kwake (taz. 1 Wakorintho 11).
14:36 Ἡ ἀφ’ ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξηλθεν; Ἡ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;	Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu?	Paulo ameagiza wanawake wanyamaze katika makusanyiko yote, kwa hiyo sasa anauliza maswali ya balagha kama Wakorintho peke yao ndio waliolipeleka au kulipokea neno la Mungu, jambo ambalo sivyo. Neno la Mungu lililwafikia wengine wote pia, kwa hiyo hakuna kusanyiko linaloweza kuwa na maoni tofauti na kusanyiko jingine.

Kiungo cha barua nzima: (1) Der erste Korintherbrief Text und Übersetzung mit Kommentar | Peter Streitenberger - Academia.edu (kwa Kijerumani)

Maoni ya HJR: Peter anatetea katika muktadha huu mafundisho yanayojulikana ya Ndugu bila kuyahoji, ingawa kuna sababu nyingi za kufanya hivyo. Kwa bahati mbaya, ujuzi mzuri au hata mzuri sana wa Kigiriki cha kale peke yake haumfanyi mtu kuwa mfasiri mzuri wa Biblia.

Mtu anayefanya kazi na maandiko ya Kigiriki/nakala za kale hapaswi kuwaficha wasomaji wake kwamba katika nakala za Kimagharibi mistari hii miwili haiji baada ya mstari wa 33, bali mwishoni mwa sura. Jambo hilo linaamsha shaka kwamba ni nyongeza ya baadaye, isiyotoka kwa Paulo.

Arno Hohage (Ndugu Huru)

Waandishi wote wawili wanaofuata wananukuliwa sehemu kwa sehemu kutoka kwenye kitabu:

Frau sein, Mann sein in der Gemeinde, Brennpunkt Frauenfrage, 2012 (kwa Kijerumani)

c. Kwa nini kunyamaza?

Kwanza kabisa, basi, mpangilio wa uumbaji unatumika: Wanawake wanyamaze katika makanisa (1 Wakorintho 14:34). Jambo hili haliwahusu wake tu, bali wanawake wote. Kwa maana halisemi “wanawake wenu”. Kivumishi kimilikishi “wenu”, kinachoonekana katika baadhi ya nakala za kale, hakiwezi kuhesabiwa kuwa cha asili, bali ni nyongeza ambayo Textus Receptus iliifuata (taz. Metzger, uk. 500). Mpangilio wa uumbaji unaodhaniwa hapa unavuka familia na kimsingi unaonyesha tofauti kati ya mwanamume na mwanamke.

Pamoja na hayo kuna sababu nyingine mbili za amri ya mwanamke kunyamaza. Zimeelezwa kwa msisitizo:

1. “Haruhusiwi kunena” (1 Wakorintho 14:34). Kauli ya kutendwa haimtaji aliyetoa agizo, lakini hakuna mamlaka iliyo juu zaidi, hasa si Bwana, aliyempa mwanamke ruhusa ya kunena. Ruhusa iliyo wazi ingehitajika!
2. Ni “aibu kwa mwanamke kunena kanisani”. Hili ni neno kali sana. Linaashiria kukosa heshima, aibu, jambo la kulaumiwa ... Kunena kwa mwanamke kunaleta chukizo. Hukumu hii inaonekana kali na isiyofaa, kiasi kwamba watu wanaipuuza tu. Lakini je, tunaruhusiwa kulipuuza Neno la Mungu?

Mtu akisema kwamba sura ya 11 ya 1 Wakorintho inapingana na sura ya 14, anamshtaki mtume Paulo kwa kufikiri bila msimamo thabiti. Inaonekana upuuzi kumshuku rabi msomi kwamba anajipinga waziwazi ndani ya kurasa chache tu, hata bila kuzingatia kwamba tunaamini tunashughulika na Neno la Mungu. Mamlaka ya mwandishi, aliyepewa agizo na Bwana (14:37), yanahusu sura zote mbili kwa usawa. Kwa hiyo sura zote mbili pia zinaleta maana isiyo na mgongano. Kwa kweli, vitabu vya ufafanuzi vya zamani (kwa mfano Zahn, Hodge) tayari vilionyesha suluhisho, yaani kwamba katika sura ya 11 mwanamke anazungumziwa katika maisha ya faragha, na katika sura ya 14 mwanamke kanisani. Kwa sababu ya kutaka kwenda na wakati, mtazamo huu umeachwa leo, na sasa watu wanakabiliwa na mtanziko ambao lazima uteguliwe kwa ufafanuzi wa Biblia. Hata hivyo matokeo mara nyingi hayafai.

Ingawa Paulo anaanza kuzungumzia kukusanyika kanisani katika 1 Wakorintho 11:17 tu, wakati mwingine watu hufanya kana kwamba sehemu ya kwanza ya sura pia inahusu jambo hilo. Ikiwa neno “kanisa” linatokea tayari katika mstari wa 16, ni ili tu kuonyesha kwamba “mtu” aliye wa kanisa hapaswi kuwa mpenda ugomvi, na kwa hiyo anapaswa kufuata desturi za kanisa.

Maoni ya HJR: Haikutarajiwa kutoka kwa duru za Ndugu Huru kwamba dada wangeruhusiwa ghafla kushiriki. Wao wanatetea amri ya kunyamaza kabisa kwa msisitizo ule ule kama Ndugu Waliofungwa.

Hohage anatoa sababu ya agizo hili kwa mpangilio wa uumbaji, bila kuweka wazi mpangilio huo una nini ndani yake, isipokuwa tofauti ya jinsia. Lakini mpangilio huu wa uumbaji unaodhaniwa unatumika katika uumbaji wote. Kwa nini hakuna agizo linalofanana kwa matukio mengine chini ya jua ambapo

wanaume na wanawake wamekusanyika? Tofauti ya jinsia yenyewe bado si sababu. Mtu angeweza pia kutoa hoja – na kwa maoni yangu ndivyo ilivyo pia kibiblia – kwamba tofauti ya jinsia ndiyo utajiri ambao Mungu anataka kulipa kanisa lake.

Kwa Hohage ruhusa iliyo wazi ya wanawake kushiriki inahitajika. Kwa maoni yangu haihitajiki. Kwa kuzingatia Agano Jipya lote, ni jambo la wazi kabisa kwamba wanawake hushiriki, kiasi kwamba hakuna haja ya ruhusa iliyo wazi.

Mwisho: Ni aibu! Hebu fikirieni dada mmoja, mwenye mwenendo wa unyenyekevu unaoonekana, anayemshukuru Mungu kwa sauti kwa maneno rahisi kwa ajili ya wokovu. Kuliita jambo hilo aibu lazima liamshe mashaka makubwa kabisa. Kama kweli kungekuwa na amri ya kunyamaza, na kwa hiyo marufuku ya kuomba katika kusanyiko, basi kutoiti amri hiyo mara moja kungekuwa kosa – lakini kamwe si aibu.

Ulrich Pletsch (Ndugu Huru)

Kuhusu kinachoitwa mvutano kati ya 1 Wakorintho 11:5 na 14:34-35

Tunaweza kupata nini katika kauli hizi za Paulo?

1. Ni wazi kwamba anaona upinzani kati ya kunena na unyenyekevu; yaani anaona kwamba kunena kwa mwanamke kanisani kunavunja amri ya unyenyekevu.
2. Ni wazi kwamba mwanamke haruhusiwi kuuliza maswali au kunena kanisani.
3. Hapa Paulo anatoa waziwazi kauli kadhaa kuhusu swali kama mwanamke anapaswa kunena au kunyamaza kanisani.
4. Hapa Paulo haachi shaka yoyote kwamba kauli zake zinahusu ibada za kanisa.
5. Hapa Paulo anaweka amri tatu na katazo moja kuhusu kunyamaza au kunena kwa mwanamke kanisani.
6. Hata vipengele vya muundo peke yake (amri, katazo, uchaguzi wa maneno) vinaonyesha wazi kwamba hapa Paulo anatoa kauli ya mafundisho iliyo wazi. Lakini hasa maudhui ya kauli zenyewe yanasisitiza kwamba hapa kwa hakika ni kauli za mafundisho zinazohusu swali kama mwanamke anaruhusiwa kunena kanisani au anapaswa kunyamaza.

Mambo yaliyoonekana, hitimisho na maswali zaidi. Mambo yaliyoonekana: 1. Kauli za mafundisho kuhusu swali kama mwanamke anaruhusiwa kunena kanisani au anapaswa kunyamaza tunazipata katika 1 Wakorintho 14 peke yake, wala si katika 1 Wakorintho 11.

2. Katika 1 Wakorintho 11 Paulo anataja kwamba wanawake huomba au kutabiri. Kama wanafanya hivyo kanisani au la, hataji katika 1 Wakorintho 11. (Hiyo ndiyo hasa sababu na kiini cha mvutano kati ya maandiko haya mawili!) 3. Katika 1 Wakorintho 14 Paulo anakataza mwanamke kunena na anaamuru mwanamke kunyamaza kanisani. Katika 1 Wakorintho 11 hakuna kauli yoyote inayodhoofisha au hata kubatilisha makatazo haya au amri hii.

Hitimisho

1. Katika 1 Wakorintho 11 Paulo hashughulikii kabisa swali kama wanawake wanaomba kanisani au la. Analoshughulikia ni swali la mambo ambayo wanawake wanapaswa kuzingatia wanapomba au kutabiri. Kama jambo hilo linatendeka kanisani au la, hapa si mada yake.

2. Kauli za mafundisho kuhusu swali letu, yaani kushiriki kwa wanawake katika mikutano ya kanisa letu, zinapatikana katika 1 Wakorintho 14 peke yake.
3. Kuhusu swali letu la kushiriki kwa wanawake katika mikutano ya kanisa letu, 1 Wakorintho 14 kwa hakika ndicho kifungu cha Biblia kilicho wazi zaidi. Kwa hiyo 1 Wakorintho 11 lazima ielezwe kwa kuanzia 1 Wakorintho 14, wala si kinyume chake!
4. Dai kwamba kila anayeipa 1 Wakorintho 14 kipaumbele lazima aeleze jinsi inavyohusiana na 1 Wakorintho 11 ni la haki, lakini kwa wakati huu halina umuhimu wowote. Ili kupima uzito wa vifungu hivi vya Biblia kuhusu kauli zake juu ya swali lililotajwa hapo juu, si lazima kueleza jinsi 1 Wakorintho 11 ingeweza kueleweka kwa kuanzia 1 Wakorintho 14. Hapa kwanza ni lazima kubainisha kwamba 1 Wakorintho 14 kwa hakika inatoa kauli zilizo wazi zaidi na zenye uzito zaidi kuhusu swali letu. Ni hitimisho gani linalotokana na hilo kwa matendo, na ni misaada ya kubuni ipi ambayo huenda italazimika kutumiwa, si jambo la maana mahali hapa. Mahali hapa ndipo inapoamuliwa kama mtu anapima uzito na kutathmini kauli za vifungu hivi viwili vya Biblia kwa msingi wa kulinganisha maandiko au kwa msingi wa uelewa aliokuwa nao tangu mwanzo.

Maswali zaidi

1. Amri ya kunyamaza, au marufuku ya kunena, katika 1 Wakorintho 14:34-35 inapaswa kueleweka vipi katika muktadha wa sura nzima?

Hapa ni lazima kwanza kubainisha kwamba mtazamo wa “kunyamaza kwa masharti” unatokana na jaribio la kueleza 1 Wakorintho 14 kwa kuanzia 1 Wakorintho 11. Lakini kwa kuwa 1 Wakorintho 14 inatoa kauli zilizo wazi zaidi na zenye uzito zaidi kuhusu swali hili, mtazamo huu ni matokeo ya uelewa wa tangu mwanzo, au ni msaada wa kubuni unaowekwa juu ya kauli halisi za maandiko.

2. Je, amri ya kunyamaza, au marufuku ya kunena, katika 1 Wakorintho 14 inajumuisha kuomba au kutabiri kwa 1 Wakorintho 11?

Kama 1 Wakorintho 14 ndicho kifungu chenye uzito zaidi – na kwa hakika ndicho (!) –, basi amri ya kunyamaza, au marufuku ya kunena, lazima ijumuishe kuomba au kutabiri kwa 1 Wakorintho 11, pale linapohusika suala la kukusanyika kama kanisa.

Swali hapa si kama amri ya kunyamaza, au marufuku ya kunena, katika 1 Wakorintho 14 inapaswa kueleweka kwa mipaka katika mwanga wa 1 Wakorintho 11! 1 Wakorintho 14 haifasiriwi katika mwanga wa 1 Wakorintho 11, bali kinyume chake: 1 Wakorintho 11 lazima ifasiriwe katika mwanga wa 1 Wakorintho 14.

[...] 4. Yeyote anayedai kwamba amri ya kunyamaza na marufuku ya kunena hazipaswi kueleweka kwa namna kamili, lazima aonyeshe, kwa msaada wa maandiko ya Biblia na bila kutumia misaada ya kubuni,

- kwamba 1 Wakorintho 11, kwa uwazi ule ule kama 1 Wakorintho 14, inazungumzia muktadha wa mkutano wa kanisa,
- kwamba 1 Wakorintho 11, kama 1 Wakorintho 14, inatoa kauli za mafundisho kuhusu swali kama mwanamke anapaswa kunyamaza kanisani au anaruhusiwa kunena,
- kwamba, na jinsi gani, 1 Wakorintho 11 inapunguza uzito wa maagizo yaliyo wazi kabisa ya 1 Wakorintho 14,

- kwamba kuna uhusiano wa wazi kati ya 1 Wakorintho 14:34-35 na 1 Wakorintho 14:29, yaani kwamba amri ya kunyamaza na marufuku ya kunena zinahusu kupima unabii,
- kwamba kunyamaza kwa mwanamke pia ni “kunyamaza kwa masharti” kama katika mistari ya 28 na 30,
- kwamba kupima unabii kunapaswa kueleweka kwa maana ya kuujadili au kuutolea maoni hadharani

na kwamba kanisa lote lililopo linashiriki katika kupima unabii,

- kwamba maswali ya wanawake wanaotaka kujifunza jambo pia yanahusu kupima unabii, na jinsi swali la kutaka kuelewa tu linavyoweza kuhesabiwa kuwa kupima unabii.
5. Kauli ya 1 Wakorintho 11:5 haipunguzwi uzito wala haibadilishwi maana yake ikifasiriwa katika mwanga wa 1 Wakorintho 14. Kwamba wanawake huomba na kutabiri, hilo si swali hata kidogo. Ikiwa sasa, kwa tafsiri ya 1 Wakorintho 14, inabainika kwamba mwanamke haombi wala hatabiri katika mkutano wa kanisa, jambo hilo halipingani kwa namna yoyote na kauli ya 1 Wakorintho 11. Kauli ya 1 Wakorintho 11 inabaki bila kubadilika.
 6. Lakini ikiwa 1 Wakorintho 14 inafasiriwa katika mwanga wa 1 Wakorintho 11, basi kauli za 1 Wakorintho 14:34-35 lazima zipunguzwe uzito katika maana yake.

C. Muhtasari wa mwisho

1. Mtu akianza – ili kuondoa kwa kadiri iwezekanavyo athari ya uelewa tofauti wa tangu mwanzo – kwa kulinganisha kauli za vifungu hivi viwili vya Biblia, bila shaka atafikia matokeo kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 ndicho kifungu kinachotoa waziwazi kauli za mafundisho kuhusu mada ya kunena au kunyamaza kwa mwanamke kanisani.
2. Kwa msingi wa kulinganisha maandiko, ni wazi kwamba 1 Wakorintho 11 lazima ifasiriwe katika mwanga wa 1 Wakorintho 14. Maana yake ni kwamba kufafanua swali kuhusu huduma ya mwanamke kanisani kunaanza na tafsiri ya 1 Wakorintho 14.
3. Tafsiri ya 1 Wakorintho 14 inaleta agizo lililo wazi kwamba mwanamke anapaswa kunyamaza kanisani na asinene. Amri ya kunyamaza na marufuku ya kunena zinajumuisha kila usemi wa maneno wa mtu mmoja mbele ya kanisa zima.

Ulrich Pletsch, aliyezaliwa 1956, ameo, ana binti mmoja na wajukuu wawili, ni mkuu wa shule ya msingi ya Kikristo na mmoja wa wazee katika kanisa la Ndugu.

Maoni ya HJR: Makala ya Pletsch ndiyo hoja yenye nguvu zaidi kwa Kijerumani ninayojua inayotetea amri ya kunyamaza kabisa. Amri ya kunyamaza inatetewa kwa moto na kwa hoja nyingi. Mvutano kati ya maandiko haya mawili – mimi ningeuita mgongano – unatatuliwa hivi: Andiko linalokuja baadaye katika barua ndilo linalopewa mamlaka ya kutafsiri. Sababu: Uwazi mkubwa zaidi. Kama tungekuwa na maandiko haya mawili tu, mtu angeweza kuifuata hoja hii. Lakini kuna kosa kubwa la msingi: Uwazi mkubwa zaidi wa mistari ya 34 na 35 unapatikana tu pale mtu anapoiweka kando kabisa sehemu iliyobaki ya sura ya 14 – na pia maandiko mengine yote ya Agano Jipya ambayo – kwa dhana yangu – lazima yachukulie kimya kimya kwamba dada hushiriki kwa sauti.

Mababa wa Kanisa

Charles J. Ellicott

C. J. Ellicott anaelekeza kwenye maandiko haya:

Mstari wa 34. αἱ γυναῖκες κ.τ.λ.] Wanawake wanyamaze katika makanisa, yaani katika makusanyiko makubwa na ya hadhara ya kanisa, ambayo peke yake ndiyo mada ya sura hii: taz. mistari ya 4, 5, 12, 16, 19, 23, 26, na taz. maelezo ya sura ya 11:5. Inaelekea kwamba hapa mtume alikuwa akifikiria hasa kazi ya kufundisha hadharani: taz. 1 Timotheo 2:12, διδάσκειν δὲ γυναῖκί οὐκ ἐπιτρέπω. Kanuni hii ilidumishwa kwa uangalifu katika kanisa la mwanzo: taz. Const. Apost. III. 6, na Conc. Carthag. IV. 99. Kwa Wayahudi ilikuwa aibu kwa sinagogi mwanamke akisoma torati hadharani; taz. Lightfoot, Hor. in h. l., Schoettg. Hor. uk. 658.

Katiba za Mitume (Kitabu cha III)

Kwamba wanawake wasifundishe, kwa sababu haifai; na ni wanawake gani waliomfuata Bwana wetu.

VI. Hatuwaruhusu wanawake wetu kufundisha kanisani (1 Wakorintho 14:34), bali kuomba tu na kuwasikiliza wanaofundisha; kwa maana Mwalimu wetu na Bwana Yesu mwenyewe, alipotutuma sisi Kumi na Wawili kuwafanya watu na mataifa kuwa wanafunzi, hakuwatuma wanawake popote kuhubiri, ingawa hakukosa wanawake kama hao. Kwa maana pamoja nasi walikuwepo mama wa Bwana wetu na dada zake, pia Mariamu Magdalene na Mariamu mama wa Yakobo, na Martha na Mariamu, dada za Lazaro, Salome na wengine kadhaa. Kwa maana kama ingekuwa lazima wanawake wafundishe, yeye mwenyewe angewaamuru kwanza kuwafundisha watu pamoja nasi. Kwa maana ikiwa kichwa cha mwanamke ni mwanamume (1 Wakorintho 11:3), si busara kwamba mwili uliobaki ukitawale kichwa.

Strack na Billerbeck

14:34 A: Wanawake wanyamaze katika makusanyiko.

Sinagogi la zamani halikuwakataza wanawake kimsingi kunena hadharani katika makusanyiko ya ibada, lakini kwa vitendo liliwakataza. Walipaswa kuhudhuria ibada ili kusikiliza na kujifunza amri kutoka kwa usomaji wa Targumi.⁵

14:34 B: Wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema.

Huenda mtume alikuwa akifikiria Mwanzo 3:16 kwa maneno haya. Lakini mtu hapaswi kulibana neno νόμος kupita kiasi. Desturi ya mapokeo pia ilihesabiwa kuwa Torati; taz. kwa mfano RH 19a: Maneno ya mapokeo ni kama maneno ya Torati.

14:35 A: Wakitaka kujifunza jambo, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani.

Hapakuwa na umoja wa maoni kuhusu swali kama wanawake wafundishwe Torati. Imani ya jumla huenda ilikuwa kwamba angalau baba hakuwa na wajibu wowote wa kuwafanya binti zake wafundishwe Maandiko.

14:35 B: Ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko. Taz. neno la Schemuël († 254): Sauti ya mwanamke ni jambo la aibu (la uasherati) קול באשה ערוה; taz. Berakh 24a katika Mathayo 5:28, uk. 299.⁶

Tafsiri na maelezo kutoka ulimwengu wa Kiprotestanti

Katharine C. Bushnell

Katharine C. Bushnell: *Wach auf, Eva!* (Amka, Hawa!; kwa Kijerumani) (ilichapishwa mara ya kwanza 1908, kwa Kijerumani 2020)

Erkenne die biblische Wahrheit von Gottes ursprünglicher und unveränderter Absicht der vollen Gleichstellung der Frau (Tambueni ukweli wa kibiblia wa kusudi la Mungu la asili lisilobadilika la usawa kamili wa mwanamke)

Dondoo kwa sehemu

Zaidi ya hayo anatumia maneno “hawaruhusiwi”, ambayo kwa wazi yanamaanisha kwamba wengine kabla ya Paulo walikataza jambo hili, lakini hakuna dalili ya katazo kama hilo inayoweza kupatikana popote katika Biblia, isipokuwa maneno haya haya ya Paulo. Kwa hiyo linazuka swali muhimu: Ni wapi, na ni nani, aliyekataza jambo hili? Mwanzo 3:16 ndiyo dokezo pekee kuhusu “torati” linalotolewa katika maelezo ya chini, na hilo halifai kwa sababu mbili. (1) Waume wakiwaamuru wake zao kunena hadharani, basi lazima wanene, ikiwa Mwanzo 3:16 inamaanisha: “Hamu yako itakuwa kwa mumeo, naye atakutawala.” (2) Lakini ni wachache tu kati ya washiriki wa kanisa la Korintho, kama wapo kabisa, ambao wangeujua usomaji huu wa Mwanzo 3:16, kwa kuwa walitumia toleo la Septuaginta. Katika barua hii Paulo ananukuu karibu tafsiri hiyo tu; katika marejeo yake kumi na saba ya Agano la Kale ananukuu waziwazi maandiko ya Kiebrania mara moja tu. Kwa hiyo Wakorintho wangeusoma mstari huo hivi: “Utageuka kwa mumeo, naye atakutawala.”

Kisha jiulizeni: Ikiwa kauli hii moja tu ya Paulo inapaswa kusimikwa kama “sheria” ya kibiblia ili kuwanyamazisha wanawake, basi ifanywe nini na zile “sheria” nyingine mia moja na moja za Agano la Kale zinazowaamuru wanawake kufungua vinywa vyao, kama vile “Waliokombolewa na BWANA na waseme hivi”, “Msifuni Mungu katika patakatifu pake!” (inarudiwa karibu mara mia katika Zaburi pekee yake), “Mshangilieni BWANA, nchi yote! Furahini na kushangilia!”, “Wajulisheni mataifa matendo yake”, “Kila mwenye pumzi na amsifu BWANA!”, “Zungumzeni habari za maajabu yake yote!”? Kwa maana haiwezekani kabisa kwa wanaume kutoa kwa mafanikio dai kwamba mawaidha na maagizo haya yote ya Agano la Kale yalikusudiwa kwa ajili yao tu. Kwa maelfu ya miaka hayakueleweka wala kufundishwa hivyo. Bidii hii iliyopita kiasi ya walimu fulani wa dini kwa tafsiri kama hiyo ya sentensi moja ya Maandiko, inayozitilia shaka kauli nyingine mia moja au mia mbili za Biblia (bila jaribio lolote la kuipatanisha sentensi hiyo moja na nyingine), inapaswa kutuonya tusiipokee tafsiri yao kwa haraka mno. Kwa mfano, kwa nini watetezi hao wa matumizi ya kihalisi na ya ulimwenguni pote ya sentensi moja hapa hawajakuwa vilevile watetezi wa matumizi ya kihalisi na ya ulimwenguni pote ya mamlaka ya Paulo pale anaposema kwamba ni vema wanawake wasioolewa wabaki bila kuolewa (1 Wakorintho 7:8, 34-35)? Lakini sivyo! Kwa kawaida hao ndio watu wale wale wanaopigania kwamba ndoa na kazi za nyumbani ndizo wito mmoja na pekee wa wanawake. Kwa nini hawasemi kwamba sentensi “Dunia yote na inyamaze mbele zake!” (Habakuki 2:20) inapaswa kufunga vinywa si vya wanawake tu, bali vya kanisa zima?

Hapa, kwa maneno “hawaruhusiwi”, Paulo anarejelea kanuni iliyo nje ya Maandiko, si ndani yake. Swali ni hili: Tutaipata wapi kanuni hii ya kunyamaza? Mtunzi mkuu wa kamusi wa Kijerumani, Schleusner, anaeleza katika kamusi yake ya Kigiriki-Kilatini: Maneno “kama vile torati nayo inavyosema” yanarejelea mapokeo ya mdomo ya Wayahudi. Haya ndiyo maneno yake: “Sheria za mdomo za

Wayahudi au mapokeo ya Kiyahudi ... Katika Agano la Kale hakuna amri yoyote kuhusu jambo hili", na anamnukuu Vitringa akisema kwamba "mapokeo ya Kiyahudi yalikataza wanawake kunena katika sinagogi". Lakini fikirini kidogo! Si rahisi kwamba mtume Paulo angenukuu mapokeo ya Wayahudi na kuyaita "torati", yenye mamlaka ya mwisho katika jambo lenye mabishano kanisani. Alitumia sehemu kubwa ya nguvu zake kupigana dhidi ya "mapokeo" hayo hayo ya Wayahudi, kama alivyofanya Bwana wake Yesu Kristo. Paulo alionya "wasiziangalie hadithi za Kiyahudi, wala amri za watu wanaojiepusha na kweli!" (Tito 1:14). Hapana, mtume Paulo hapa ananukuu kile walichokuwa wakifundisha Wayahudi wenye kushikilia sheria (Judaisten) katika kanisa la Korintho, waliosema kwamba wanawake "lazima wanyamaze" kwa sababu sheria ya Kiyahudi inafundisha hivyo.

Hakuna shaka kwamba Talmud, tofauti na Agano la Kale, iliwanyamazisha wanawake. "Kwa heshima ya kusanyiko, mwanamke asisome mwenyewe torati." "Ni aibu kwa mwanamke kuifanya sauti yake isikike kati ya wanaume." "Sauti ya mwanamke ni uchi mchafu." Hayo ni baadhi ya misemo yake mingi. Kuhusu kuuliza maswali: Mwanamke mmoja tajiri wa Kiyahudi aliwahi kuthubutu kumwuliza R. Eliezer mkuu: "Kwa nini dhambi ya ndama wa dhahabu, ingawa ilikuwa moja tu, iadhibiwe kwa kifo cha aina tatu?" Ninaweza kufikiri kwamba swali hilo lilizidi hazina ya maarifa yake, kwa maana alijibu: "Mwanamke asiwe na hekima zaidi ya ile ya kifaa chake cha kusokotea uzi." Mtu mmoja aitwaye Hyrcanus alimdokezea R. Eleazer faraghani kwamba mama huyo aliyekemewa hivyo angeweza, kwa kulipiza, kuzuia zaka yake, nayo ilikuwa kiasi kikubwa cha fedha. Lakini R. Eleazer alijibu: "Afadhali maneno ya torati yachomwe moto kuliko kukabidhiwa mwanamke." Sentensi hii ilipokelewa kama aina ya kanuni ya kisheria kwa vizazi vijavyo kati ya Wayahudi.

Ninarudia: Ninajiona nikilazimika kuamini kwamba katika mistari ya 34 na 35 ya 1 Wakorintho 14 mtume hakueleza maoni yake mwenyewe alipoandika: "Wanawake [wanyamaze] katika makanisa, kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema. Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani; kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena kanisani." Ninaamini kwamba haya ni maneno ya Wayahudi wenye kushikilia sheria huko Korintho, ambayo Paulo aliambiwa, na ambayo Paulo anayanukuu ili ajibu kwa maneno haya: "Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu?" na kwa yote yanayofuata mwishoni mwa sura.

Kesi yetu inafaulu vipimo hivi vyote. Tufuate mwongozo huu na tutumie hoja tatu za miongozo ya Prof. Ramsay: (1) "Kila mara Paulo anapodokeza ujuzi wao." – Paulo anadokeza ujuzi wao katika mistari wa 37; na katika mistari wa 38 anatangaza: "Lakini mtu asipotambua hili, yeye pia hatambuliwi na Mungu." (2) "Kauli inapokuwa kinyume waziwazi na muktadha wa karibu." – Mistari ya 34, 35 iko kinyume waziwazi na mistari wa 31 na mistari wa 39, kwa maana haiwezekani kabisa kudai kwamba neno "ndugu" hapa limetumiwa na Paulo kwa jinsia ya kiume tu. (3) "Kauli inapokuwa kinyume waziwazi na maoni yanayojulikana ya Paulo." – Mtume akiwaamuru wanawake "kunyamaza", hilo lingekuwa kinyume moja kwa moja na kile ambacho lazima kihitimishwe kutoka kwa maelezo yake katika sura ya 11 kuhusu wanawake kujifunika.

Jibu la Paulo kwa manung'uniko haya yote ya Wayahudi wenye kushikilia sheria, na kwa juhudi zao za kuimarisha hoja zao kwa kunukuu mapokeo ya mdomo ya Wayahudi, ni hili: "Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu?" Kisha katika mistari ya 37-40 anaeleza maoni yake mwenyewe kuhusu mada hii, ambayo ndiyo maoni ya Roho Mtakatifu.

Kisha mtume anatangaza: "Mtu akidhani kwamba yeye ni nabii au mtu wa kiroho, na atambue kwamba haya ninayowaandikia ni amri ya Bwana." Hapa anaweka "amri ya Bwana" kinyume na "amri za

wanadamu”, ambazo sheria ya mdomo ya Wayahudi ilizifundisha. Kwa maneno mengine, Paulo anadai kwamba nabii wa kweli au mtu wa kiroho angetambua kwamba agizo lake katika jambo hili lilikubaliana na Maandiko, wakati agizo la marabi wa Kiyahudi halikukubaliana nayo.

Matthew Henry

Mistari ya 34-35

Hapa mtume anaamuru 1. wanawake kunyamaza katika makusanyiko ya hadhara, na hivyo kwa kiasi kwamba hawaruhusiwi kuuliza maswali kanisani kwa ajili ya kujifunza kwao wenyewe, bali wawaulize waume zao nyumbani. Wanapaswa kujifunza katika utulivu wote na unyenyekevu wote; lakini, anasema mtume, simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha, 1 Timotheo 2:11-12. Kwa kweli kuna dokezo (sura ya 11:5) kana kwamba wanawake wakati mwingine waliomba na kutabiri katika makusanyiko yao, jambo ambalo mtume katika kifungu kile hakulihukumu moja kwa moja, bali namna walivyolifanya, yaani kuomba au kutabiri bila kufunika vichwa, jambo ambalo katika wakati ule na katika nchi ile liliondoa tofauti kati ya jinsia na kuwaweka wanawake katika ngazi moja na wanaume. Lakini hapa anaonekana kukataza kujitokeza kwao kokote hadharani. Hawaruhusiwi kunena kanisani (mistari wa 34), wala katika kuomba wala katika kutabiri. Muktadha unaonekana waziwazi kujumuisha hili la pili, tena kwa maana ile yenye mipaka ambamo linaeleweka katika sura hii, yaani kwa ajili ya mahubiri au kufasiri Maandiko kwa uvuvio. Na kwa kweli, kwa mwanamke kutabiri kwa maana hii kungekuwa kufundisha, jambo ambalo haliendani vizuri na hali yake ya unyenyekevu. Anayewafundisha wengine ana, katika jambo hilo, ubora juu yao, ambao mwanamke haruhusiwi kuwa nao juu ya mwanamume, wala kwa hiyo haruhusiwi kufundisha katika kanisa: Siwapi ruhusa ya kufundisha. Lakini kuomba na kutamka nyimbo zilizovuviwa si kufundisha. Na kwa kuwa katika zama zile za kanisa kulikuwa na wanawake waliokuwa na karama za kiroho za aina hii (taz. Matendo 21:9), na ambao wangeweza kuwa chini ya msukumo huo katika kusanyiko, je, lazima walizuie kabisa? Au kwa nini wawe na karama hii, ikiwa haiwezi kamwe kutumika hadharani? Kwa sababu hizi baadhi ya watu wanadhani kwamba makatazo haya ya jumla yanapaswa kueleweka kwa hali za kawaida tu, lakini kwamba katika matukio yasiyo ya kawaida, wanawake wanapokuwa chini ya mvuto wa Mungu na jambo hilo likijulikana, wanaweza kupewa uhuru wa kunena. Kwa kawaida hawakupaswa kufundisha, wala kubishana na kuuliza maswali kanisani, bali kujifunza huko kwa kunyamaza, na shida zikitokea, kuwauliza waume zao wenyewe nyumbani. Zingatia: Kama ilivyo wajibu wa mwanamke kujifunza kwa unyenyekevu, ndivyo ilivyo wajibu wa mwanamume kudumisha ubora wake kwa kuweza kumfundisha; ikiwa ni wajibu wake kumuuliza mume wake nyumbani, basi ni shauku na wajibu wa mume angalau kujitahidi kuweza kujibu maswali yake; ikiwa ni aibu kwake kunena kanisani, ambapo anapaswa kunyamaza, basi ni aibu kwa mume kunyamaza anapopaswa kunena, na kushindwa kutoa jibu mke wake anapomuuliza nyumbani.

2. Hapa tuna sababu ya amri hii: Ni sheria na amri ya Mungu kwamba wawe watiifu (mistari wa 34); wako chini ya mwanamume, na ni aibu kwao kufanya jambo lolote linaloonekana kama kujidai kubadilisha nafasi, jambo ambalo kunena hadharani kulionekana kumaanisha, angalau katika zama zile na kati ya watu wale, na kufundisha hadharani hata zaidi sana: kwa hiyo mtume anahitimisha kwamba ni aibu kwa wanawake kunena kanisani, katika kusanyiko. Aibu ni tafakari isiyopendeza ya akili juu ya kufanya jambo lisilo la adabu. Na ni nini kisicho cha adabu zaidi kuliko mwanamke kuiacha daraja yake, kukataa unyenyekevu wa jinsia yake, au kufanya jambo ambalo kwa mtazamo wa watu wote linaonekana hivyo? Zingatia: Roho yetu na mwenendo wetu vinapaswa kulingana na hali yetu. Tofauti za asili ambazo Mungu ameziweka tunapaswa kuziheshimu. Wale aliowaweka chini ya wengine hawapaswi kujiweka katika ngazi moja nao, wala kujidai ubora. Mwanamke aliwekwa chini ya

mwanamume, na anapaswa kubaki mahali pake na kuridhika na hilo. Kwa sababu hii wanawake lazima wanyamaze katika makanisa na wasijiinue kuwa walimu; kwa maana hilo lingekuwa kujidai ubora juu ya mwanamume.⁷

Maoni ya HJR: Ni ajabu, na sioni jambo hili katika Maandiko, kwamba kufundisha kunahusisha ubora juu ya wengine. Huu ni mfano mwingine wa hoja zote zinazotumiwa ili kuyaeleza maandiko haya. Kufundisha ni kutumika kwa karama inayohusika, ambayo Mungu amempa mtu kwa faida ya wengine, si kwa ajili yake yenyewe.

Warren W. Wiersbe

Pili, wanawake hawakupaswa kunena katika kusanyiko (1 Wakorintho 14:34-35). Paulo alikuwa tayari amewaruhusu wanawake kuomba na kutabiri (1 Wakorintho 11:5), kwa hiyo agizo hili lazima lihusu muktadha wa karibu wa kupima jumbe za unabii. Inaonekana kwamba jukumu kuu la usafi wa mafundisho katika kanisa la mwanzo lilikuwa juu ya mabega ya wanaume, hasa wazee (1 Timotheo 2:11-12).

Muktadha wa katazo hili unaonyesha kwamba baadhi ya wanawake katika kusanyiko walisababisha matatizo kwa kuuliza maswali, na labda hata kwa kusababisha ugomvi. Paulo aliwakumbusha wanawake walioolewa kuwanyenyekea waume zao na kujibiwa maswali yao nyumbani. (Tunadhani kwamba wanawake wasioolewa wangeweza kushauriana na wazee au na wanaume wengine katika familia zao wenyewe.) Kwa bahati mbaya, leo katika nyumba nyingi mno za Kikristo ni mke anayepaswa kujibu maswali ya mume, kwa sababu yeye amefundishwa vizuri zaidi katika Neno la Mungu.

Paulo alikuwa akirejelea “torati” ipi katika 1 Wakorintho 14:34? Huenda Mwanzo 3:16. (Neno torati lilikuwa na maana sawa na maandiko ya Agano la Kale, hasa vitabu vitano vya kwanza.) Katika 1 Wakorintho 11 Paulo alikuwa amejadili uhusiano wa wanaume na wanawake kanisani, kwa hiyo haikuwa lazima kuingia katika undani.

Frédéric Godet

Mtume anakuona kunena hadharani kuwa tendo la kutumia mamlaka juu ya kusanyiko linalosikiliza (taz. 1 Timotheo 2:12). Na kwa kuwa mwenendo wa mamlaka juu ya mwanamume uko kinyume na mwenendo wa utii [...], anahitimisha kwamba mwanamke kunena hadharani kunapingana na nafasi aliyopewa kwa mapenzi ya Mungu, kama yanavyoelezwa katika torati. ... Kunyamaza kwa wanawake katika ibada ni namna moja tu ya kuonyesha hali ya jumla ya unyenyekevu waliyowekewa kuhusiana na mwanamume. ... Paulo anaona katika mwanamke kunena hadharani tendo linalopingana na mwenendo aliyopewa na maumbile na kwa amri ya Muumbaji (taz. 11:1-16). ... Wanawake hawapaswi kufanya jambo lolote linaloathiri kifungo cha kumtegemea mume, kinachomuunganisha kila mmoja wao na mume wake mwenyewe.

(Tafsiri ya Kijerumani: Thomas Jettel.)

Adolf Schlatter

14:34-35: *Wanawake wanyamaze katika makusanyiko ya kanisa. Kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema. Lakini wakitaka kujifunza jambo, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani; kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko.* Kwa sababu ya uhuru mkubwa uliojaa ujasiri, uliokuwa alama ya makusanyiko ya Wakristo wakati ule, ambao kwa njia yake nguvu zote zilizokuwemo kanisani zilitumika kwa ajili yake, swali pia lilizuka kama

uhuru huu unamhusu mwanamke kwa namna ile ile kama mwanamume. Katika jambo hili pia, kama katika mengine mengi, kanisa lilipaswa kwanza kutafuta njia yake na kutambua lenyewe ni nini kinachopaswa kuwa desturi yake. Tayari kwa yale ambayo Paulo amesema katika sura ya 11 kuhusu mwenendo wa mwanamke wakati wa kuomba, tunajua kwamba anapinga jinsia hizi mbili kuwekwa sawa. Mpaka uliowekwa kati yao na maumbile unapaswa kubaki bila kuvunjwa katika Ukristo. Jambo hili linafikiwa kwa kutomruhusu mwanamke kunena katika makusanyiko. Katika sura ya 11 Paulo alikuwa bado hajasema jambo hili, kwa sababu huko hakuzungumzia haki waliyokuwa nayo wanawake katika makusanyiko, bali jinsi wanavyopaswa kuenenda mbele za Mungu wanapoomba au kutabiri. Kutabiri hakukufungwa lazima na kusanyiko, na namna mwanamke anavyoenenda wakati wa kuomba ni jambo la peke yake kabisa, lisilofanana na swali kama yeye pia anapaswa kunena. Paulo hakusema kwamba hakuna mwanamke anayeweza kupata wito wa kinabii. Ikiwa kwa agizo maalum la Mungu ana neno la Mungu la kusema, anaweza kufanya hivyo pia kwa njia nyingine isiyo hotuba ya hadhara. Lakini kwa kuwa Paulo amesema katika sura ya 11 kwamba hata katika uwezo wake wa juu kabisa wa kiroho, anapoomba au kutabiri, mwanamke anapaswa kuenenda kama mwanamke, ili kamwe asijifanye sawa na mwanamume, wala asiuvue au kuusahau uhusiano wake naye, tunaelewa pia kwa urahisi kwamba aliona ni aibu kwa mwanamke akitamani kunena katika makusanyiko mbele ya wanaume na mahali pao. Kwa njia hiyo pia anafanya kana kwamba si mwanamke, bali mwanamume. Paulo anatoa kwa furaha kila msaada kwa shauku yake ya kupata maarifa; lakini ili afikie maarifa yaliyo wazi na ya kina ya neno la Mungu, kuuliza maswali au kutoa hotuba hadharani katika makusanyiko si njia pekee. Badala yake, ajadili na mume wake jambo analotaka kuelezwa. Yeye ndiye wa karibu zaidi anayepaswa kumsaidia katika mambo yote ya maisha yake ya ndani, hata katika shauku yake ya kumjua Mungu.

14:36: *Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu, au lilifika kwenu peke yenu?* Hata katika swali la wanawake ilikuwa muhimu kwamba kanisa moja lisifanye kwa hiari yake lenyewe kile kilichoonekana sawa kwake, bali kila kanisa lidumishe umoja na makanisa mengine na kusaidia kujenga desturi ya jumla ya Ukristo inayotumika kila mahali. Wakorintho wangepaswa kukataa, kwa sababu inayoonekana kuwa na mantiki kiasi, kuwajali wengine, kama wangepaswa kanisa la kwanza ambalo makanisa mengine yote yalipokea Injili kutoka kwake, au kama wangepaswa kanisa pekee. Lakini sasa, kwa kuwa wao si kanisa la kwanza wala kanisa pekee, kile ambacho makanisa mengine yanakizingatia kuwa sawa na cha adabu kinawahusu wao pia.⁸

William Barclay

Kwa uwezekano wote, Paulo alikuwa akifikiria hasa hali legevya ya maadili ya Korintho, na hisia kwamba hakuna jambo lolote kabisa lililopaswa kufanywa ambalo lingeweza kuliweka kanisa changa hata katika shaka ndogo kabisa ya uasherati. Hakika lingekuwa kosa kubwa kuyaondoa maneno haya katika muktadha wake na kuyafanya kuwa kanuni ya jumla kwa kanisa.

Paulo anaendelea kunena kwa ukali fulani. Ana hakika kabisa kwamba mtu, hata akiwa na karama za kiroho, hana haki ya kuasi dhidi ya mamlaka. Anajua kwamba mashauri aliyoyatoa na kanuni alizozilweka zinatoka kwa Yesu Kristo na Roho wake, na mtu akikataa kuzielewa, lazima abaki katika ujinga wake wa makusudi.

Leon Morris

Morris, L., 1 Corinthians: an introduction and commentary, VII, Tyndale New Testament Commentaries

34-35. Ikiwa “kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu” (taz. 4:17) ni sehemu ya mstari huu, Paulo anawataka Wakorintho kufuata desturi ya Kikristo inayokubalika. Kama wanawake wangechukua nafasi ya walimu, Ukristo ungepoteza heshima machoni pa watu wengi. Kwa Wagiriki wanawake walikatazwa hata kusema jambo lolote hadharani. Plutarch anasema kwamba mwanamke mwema “anapaswa kuwa na kiasi na kujihadhari asiseme lolote mbele ya watu wa nje” (Mashauri kwa Bibi Arusi na Bwana Arusi, 31); zaidi ya hayo, “mwanamke anapaswa kunena ama na mume wake ama kupitia mume wake” (Ibid., 32). Paulo anawataka wazingatie desturi. Lakini anafanya zaidi. Anarejelea torati ili kuwakumbusha kwamba wanapaswa kunyenyekea (haongezi: “kwa waume zao”; anazungumzia hali ya jumla, taz. Waefeso 5:21). Wengi wanadhani kwamba anafikiria Mwanzo 3:16 (ingawa angeweza pia kufikiria Mwanzo 1:26 na kuendelea, na 2:21 na kuendelea). Kunyamaza kwa wanawake katika makanisa ni kitu kama tatizo. Kwa kuwa Paulo amekubali kuomba kwao au kutabiri kwao (11:5), kanuni dhidi ya kunena kwao si kamili (taz. Matendo 2:18-19; 21:9). Moffatt ana maoni kwamba Paulo “hakuwahi kumkataza mwanamke mcha Mungu kutumia, hata katika ibada ya hadhara, karama ya unabii ambayo wanawake wengi sana katika kanisa la kwanza walikuwa nayo”. Anaelewa katazo hili kuwa linahusu “wanawake wanaoshiriki katika majadiliano au katika kufasiri kile kilichosemwa na nabii au mwalimu wakati wa ibada” (Grudem, uk. 249-251, anakubali kimsingi, kama vile Thrall na wengine). Héring anaona “tofauti iliyo wazi kati ya mwanamke anayehubiri ... na mwanamke anayehudhuria ibada tu kama mshiriki wa kawaida wa kanisa”. G. Delling anaona hapa “kuzuia kunena kwa kujiamulia mwenyewe” (TDNT, viii, uk. 43). Calvin alimwelewa Paulo kwamba mwanamke anaweza kunena hadharani, lakini haruhusiwi kunena katika ibada ya kawaida. Tunapaswa kukumbuka kwamba wanawake katika karne ya kwanza hawakuwa na elimu. Wayahudi waliona ni dhambi kumfundisha mwanamke, na mahali pengine hali haikuwa bora sana. Wanawake wa Korintho walipaswa kunyamaza kanisani, hata kama ni kwa sababu tu wangekuwa na machache au hawangekuwa na lolote la maana la kusema. Haitajwi mara nyingi kama inavyostahili kwamba Ukristo tangu mwanzo ulichukulia kwamba wanawake wanajifunza kwa uhuru sawa na wanaume (taz. Luka 10:39-42). Hapa Paulo anashughulikia namna ambavyo wanawake wanapaswa kujifunza. Hatoi hoja kwa ajili ya jambo hilo; analichukulia kuwa jambo lililo wazi. Anasema tu kwamba wawaulize waume zao maswali yao nyumbani, na wasivuruge kusanyiko. Jambo hilo lingekiuka adabu; lingekuwa aibu (neni lile lile kama katika 11:6), ambalo Bultmann analielewa kuwa “kile ambacho kwa hukumu ya wanadamu ni aibu” (TDNT, i, uk. 190).

36. Hii inaonekana kuonyesha kwamba desturi hii kweli ilikuwa ikitokea Korintho. Zaidi ya mara moja Paulo alipata sababu ya kulalamika juu ya kiburi cha Wakorintho. Ni wazi kwamba walijiona huru kufuata njia mpya, zilizohalalishwa tu na uelewa wao wenyewe wa mambo ya Kikristo. Mbele ya msimamo kama huo, Paulo anauliza kwa kejeli kama neno la Mungu lilikuwa na chanzo chake cha duniani kwa Wakorintho, au kama lilifika kwao tu. Wasiamini kwamba wao peke yao ndio wanaojua lililo la Kikristo. Lazima wazingatie desturi na fikra za “makanisa yote ya watakatifu” (mstari wa 33).⁹

Ben Witherington III

Conflict and Community in Corinth: A Socio-Rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians

Wakati wa kupima unabii, baadhi ya wanawake, huenda wanawake walioolewa, ambao labda wao wenyewe walikuwa manabii wanawake na kwa hiyo walikuwa na haki ya kupima kilichosemwa, waliuliza maswali, labda maswali yasiyofaa, na ibada ikavurugika. Katika mistari ya 34-35 Paulo anaonya wasiigeuze ibada ya Kikristo kuwa kikao cha maswali na majibu. Kwa kuzingatia majadala

uliotangulia kuhusu unabii wa kipagani, inaelekea sana kwamba wanawake hawa walidhani kwamba manabii Wakristo, wanaume au wanawake, walifanya kazi kwa namna inayofanana na ile ya chumba cha utabiri (oracle) cha Delphi, ambacho kilitabiri tu kwa kujibu maswali, ikiwa ni pamoja na maswali kuhusu mambo ya binafsi tu. Paulo anatoa hoja kwamba unabii wa Kikristo ni tofauti: Manabii, wanaume na wanawake, hunena kwa kujibu msukumo wa Roho Mtakatifu, bila mwanadamu kuyachochea/kuyaanzisha mambo. Kisha Paulo anayaweka maswali kama hayo mahali pengine, yaani nyumbani. Huenda anadokeza kwamba mume au mwanamume anayepaswa kuulizwa alikuwa nabii, au angalau aliweza kujibu maswali kama hayo wakati unaofaa zaidi.

Keener huenda yuko sahihi anaposema kwamba hapa ni tatizo la kielimu. Wale waliouliza maswali walikuwa bado hawajafundishwa vya kutosha katika shule ya Kristo ili kujua lipi linafaa katika ibada ya Kikristo na lipi halifai. Paulo anathibitisha haki yao ya kujifunza, lakini anaonyesha muktadha mwingine. Kwa vyovyote vile, Paulo anarekebisha matumizi mabaya ya fursa, wala hafuti haki ya mwanamke kunena katika kusanyiko, ambayo tayari ameitoa katika sura ya 11.

Craig L. Blomberg

The NIV Application Commentary: *From Biblical Text ... to Contemporary Life*

Kama katika 11:2-16, wanawake ambao Paulo anawanyamazisha wanaweza kuwa wake tu. Hilo lingeeleza kwa nini hawaruhusiwi kuhoji hadharani unabii wa kanisa, bali lazima washauriane nyumbani na “waume zao wenyewe” (mstari wa 35, hakika ni dokezo kwa waume, kama ilivyo katika NIV). La sivyoyote wangeweza kuwapinga waume zao kanisani kwa namna ambayo ingepingana na unyenyekevu wao kwao, ulioagizwa na Mungu (mstari wa 34). “Torati” haiwezi kurejelea kifungu fulani cha Agano la Kale kinachowaagiza wanawake kunyamaza katika ibada ya hadhara, kwa kuwa hakuna kifungu kama hicho. Huenda pia hairejelei Mwanzo 3:16, kwa kuwa Paulo hatumii popote pengine matokeo ya anguko kama sababu ya mwenendo wa Kikristo unaotakiwa. Badala yake huenda anadokeza mpangilio na kusudi la uumbaji katika Mwanzo 2, kama alivyofanya katika 11:8-9 kuhusu heshima ya wanawake kwa kichwa chao.

Roy E. Ciampa na Brian S. Rosner (katika: G. K. Beale / D. A. Carson [wahariri])

Commentary on the New Testament use of the Old Testament

Ufafanuzi wa jinsi Agano Jipya linavyotumia Agano la Kale

14:33-35 Paulo anasema kwamba wanawake (au wake) wanyamaze wakati wa kusanyiko la kanisa; hawaruhusiwi kunena, na wanapaswa kunyenyekea, “kama vile torati inavyosema” (kuhusu matatizo ya maandiko taz. Niccum 1997; Thiselton 2000: 1148-50). Paulo hawezi kumaanisha kwamba wanawake hawaruhusiwi kunena kabisa, kwa kuwa katika sura ya 11 anajadili mamlaka yao ya kuomba na kutabiri katika ibada (kuhusu ushahidi kwamba aina ya kunyamaza huenda inategemea muktadha, taz. Grudem 1982: 242-44). Huenda anamaanisha ama kwamba wanawake wasishiriki katika kupima/kutathmini jumbe za unabii za wengine (hivyo Grudem 1982; Carson 1987: 129 [taz. 14:29]; au labda hasa jumbe zinazonenwa na waume zao wenyewe? (taz. 14:35)), au kwamba lazima wajiepushe na maneno ya fujo au mazungumzo yasiyofaa (hivyo Paige 2002), labda hasa na wanaume wengine (taz. 14:35: “Wawaulize waume zao wenyewe [tous idious andras]”).

Rejeo la Paulo kwa mafundisho ya “torati” huenda linalenga masimulizi ya uumbaji katika Mwanzo pamoja na maana yake kwa utaratibu na adabu katika mahusiano kati ya mwanamume na mwanamke

(taz. Thiselton 2000: 1153-54; Bruce 1980: 136; Carson 1987: 129; Keener 1992: 86-87; taz. pia maelezo ya 1 Wakorintho 11:2-16 hapo juu). Wengine wanadhani kwamba Paulo anadokeza Mwanzo 3:16 na kauli iliyoko pale kwa mwanamke kwamba mume wake atamtawala (taz. 4Q416 2 IV, 1-8). Lakini andiko hilo linahusu utawala unaotokana na laana ya anguko (lakini taz. Grudem [1982: 253-54], anayedhani kwamba chanzo ni Mwanzo 3:16 pamoja na Mwanzo 2:18-23). Wengi wanaelewa andiko hili kuwa linawakataza wanawake (wakati ule na leo) kupata “mamlaka ya kufundisha juu ya wanaume yanayotambuliwa na kanisa” (kwa mfano Carson 1987: 130). Wengine wanaamini kwamba Paulo anataka kusema kwamba Maandiko yanafundisha umuhimu wa kudumisha heshima na utaratibu katika mazingira ya ibada (hapa hasa heshima ya wanawake kwa waume zao), lakini kwamba kanuni hii ingeweza kutumika kwa namna tofauti kabisa katika tamaduni ambamo matarajio ya kijamii kwa waume na wake yanatofautiana waziwazi na yale ya ulimwengu wa Paulo.¹⁰

Anthony C. Thiselton

The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text

33b-34 Kuamua jinsi ya kutafsiri kunakuwa kugumu mno, kwa sababu jambo hilo limefungamana bila kutenganishwa na dhana ya Paulo kwamba wasomaji wa Korintho wangepasiri na kuelewa maneno kama σιγάτωσαν (wanyamaze; wawe kimya; waache kunena; wasikatize) na λαλεῖν (kunena, kunena kwa namna iliyoelezwa sasa hivi, kunena kwa namna wanavyofanya) kwa kupatana na muktadha wa hali uliojulikana kwa mwandishi na pia kwa wapokeaji. Hapa tafsiri “iliyotengwa na muktadha”, inayotegemea tu uchaguzi wa maneno kwa mujibu wa kamusi, kwa kweli ingeweza kwenda kinyume na uelewa wa kimuktadha.

Wengi wanatoa hoja kwamba mistari ya 34-35 ni kauli mbiu ya Wakorintho au kipande cha theolojia ya Wakorintho, ambacho Paulo ananukuu ili kisha akikatae. Mtazamo kama huo hauko mbali na ukweli, kwa maana Paulo anaonekana kufanya hivyo hasa katika 6:12; 7:1; 10:23, na labda mahali pengine pia (kwa mfano katika 8:1-6).

Je, Paulo ananukuu maoni ya Wakorintho anayoyakataa?

D. W. Odell-Scott huenda ndiye anayehusishwa zaidi na mtazamo huu, katika makala ya 1983 na pia katika jibu jingine kwa Jerome Murphy-O'Connor la 1987. Hata hivyo, Manus, Flanagan na Snyder, pamoja na Allison, nao wanatoa namna mbalimbali za mtazamo huu (taz. hapo chini). Odell-Scott anaona katika kiunganishi muhimu ᾧ (“au”) mwanzoni mwa mstari wa 36 jibu la balagha lenye nguvu dhidi ya utawala wa kihafidhina wa mfumo dume, unaoelezwa na kikundi fulani huko Korintho kwa maneno ya mistari ya 34-35: “Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu?” (mstari wa 36). Kwa mujibu wa Odell-Scott, jambo hili linaweza kueleweka kuwa kukanusha kwa nguvu mistari ya 34-35, kiasi kwamba maandiko yanaunga mkono kwa msisitizo mamlaka ya wanawake ya kunena katika kusanyiko la hadhara.

(d) Pamoja na Witherington tuna maoni kwamba kunena kunakozungumziwa kunaashiria kazi ya kupima au kutathmini maneno ya manabii, hasa kwa kuuliza hadharani maswali ya kuchimbua kuhusu theolojia au hata mtindo wa maisha wa nabii. Jambo hili lingekuwa nyeti na lenye matatizo hasa kama wake wangewahoji waume zao kama mahakamani kuhusu maneno na mwenendo uliunga mkono au kudhoofisha uhalali wa dai la kutangaza ujumbe wa kinabii, na lingeeleza kwa urahisi kwa nini Paulo anayaweka maswali ya aina fulani kwa ajili ya nyumbani. Katika hali hii wanawake wangekuwa (i) wakifanya kazi ya waamuzi juu ya waume zao hadharani; (ii) wakiatarisha kuigeza ibada kuwa kikao

kirefu cha majadiliano, labda chenye maslahi ya binafsi; (iii) wakipigana dhidi ya maadili ya usemi uliodhibitiwa na wenye kiasi, ambamo kanisa lilipaswa kumsikiliza Mungu kwa utulivu badala ya kuzungumza wao kwa wao kwa bidii; na (iv) wakivuruga hisia ya heshima kwa utaratibu wa kazi ya Mungu katika uumbaji na ulimwenguni, kinyume na machafuko yaliyotangulia kazi ya uumbaji ya Roho wa Mungu.

Paul Ellis

The Silent Queen (Malkia Aliyenyamaza) (nafasi za Kindle 1319-1323).

10. Je, wanawake wanapaswa kunyamaza kanisani?

Ninawaza kanisa ambamo wanawake wako kimya. Hawaimbi, hawasomi Biblia kwa sauti, wala hawashiriki katika maombi ya hadhara. Hawawasalimu marafiki zao, wala hawageuki kwa jirani yao kusema habari. Mchungaji akiuliza: “Naweza kupata ‘Amina’?”, hawampi. Badala yake wanabaki bubu. Sijui kanisa lolote lililo hivyo, lakini inaonekana huu ndio ulikuwa mfano bora kwa mtume Paulo, aliyesema: “Wanawake wanyamaze katika makanisa.”

Wagiriki walipenda wake zao wanyamaze, na marabi na wenye hekima wa Kiyahudi vilevile.

Lakini vipi kuhusu Paulo? Je, mtume hakusema: “Ninyi nyote mnaweza kutabiri”, na “Ningependa ninyi nyote mnene kwa lugha”? Je, hakuwaambia Wakorintho: “Mkutanikapo, kila mmoja wenu anaweza kuleta zaburi, neno, lugha, tafsiri”? Kila mmoja wenu anawezaje kuleta wimbo na neno, ikiwa nusu yenu lazima wanyamaze? Wote wanawezaje kutabiri, ikiwa wanawake lazima wanyamaze?

Katika swali hili Maandiko Matakatifu yako wazi kabisa:

Vifungu vya Biblia vinavyoonyesha kwamba wanawake wanaweza kunena kanisani:

Matendo 1:14; 2:4, 17-18; 4:31; 21:9; Warumi 12:6; 16:1, 3, 6, 12; 1 Wakorintho 12:7, 11, 27; 14:5, 26-27, 29, 31, 39; 2 Wakorintho 5:17; Waebrania 5:12; 1 Petro 2:9; 4:10-11

Vifungu vya Biblia vinavyoonyesha kwamba hawawezi: 1 Wakorintho 14:34

Agano Jipya limejaa maneno ya kuwatia moyo wanawake wanene na washiriki kikamilifu katika maisha ya pamoja ya kanisa, na hakuna aliyepiga ngoma hii kwa sauti kubwa kuliko Paulo. Basi kwa nini ghafla anabadilisha sauti yake na kuwaambia wanawake wa Korintho wanyamaze? Hafanyi hivyo. Someni maneno yake katika muktadha wake, nanyi mtaona kwamba hasemi jambo lolote la namna hiyo.

Kuufafanua muktadha

Hiki ni mojawapo ya vifungu vya Maandiko ambavyo muktadha unaweka kila kitu wazi. Kulikuwa na aina mbili za wanawake katika kanisa la Korintho: baadhi yao walikuwa Wagiriki, wengine Wayahudi. Kwa sababu ya Aristotle na wengine, wanawake wa Kigiriki walikatazwa na sheria ya kiraia kunena katika makusanyiko ya hadhara, na hiyo ndiyo sheria hasa ambayo Paulo aliirejelea. Ni mamlaka ya Kigiriki, si yeye, yaliyosema kwamba wanawake wanyamaze. Lakini katika kanisa la Korintho kulikuwa pia na wanawake wa Kiyahudi, kwa hiyo inawezekana Paulo alikuwa akidokeza sheria ya Kiyahudi. Huenda alikuwa akirejelea mafundisho ya marabi, ambayo baadaye yaliandikwa katika Talmud: Paulo: Ni aibu kwa wanawake kunena katika kusanyiko. Talmud: Ni aibu kwa mwanamke kuifanya sauti yake isikike kati ya wanaume. Kwa mujibu wa marabi, mwanamke bora alikuwa mkimya na asiyejionyesha. Katika sinagogi aliketi kimya, wakati wanaume walishughulikia kunena. Ni nani aliyesema kwamba

wanawake lazima wanyamaze? Wayahudi na Wagiriki walisema hivyo. Lakini Paulo hakuwahi kusema hivyo.

Paulo hakuwahi kusema kwamba wanawake wanyamaze katika makanisa; Wakorintho ndio waliosema. Kifungu kilicho hapo juu ni nukuu. Kingepaswa kuwekwa katika alama za kunukuu, kwa maana Paulo anakinukuu. Anarudia kile walichosema – kwamba wanawake wasiruhusiwe kunena, kama sheria za Kigiriki na za Kiyahudi zinavyoagiza –, kabla ya kutoa jibu lake: “Nini? Je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu tu?” Kwa maneno mengine: “Je, mmerukwa na akili? Mnadhani mnanena kutoka moyoni mwa Baba mnapowaamuru wanawake kunyamaza? Mnaamini kwamba mmesikia kutoka kwa Mungu?” Pendekezo hilo la kiwazimu, kwamba nusu ya kanisa wanyamaze, lilimkasirisha Paulo. Karibu mtu anaweza kumsikia akipiga kelele jibu lake. Angalau mtu angeweza, kama Biblia za Kiingereza zingemtafsiri sawasawa. Angalieni jinsi jibu la Paulo linavyoonekana katika Biblia mbalimbali:

NIV: Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu?

AKJV: Nini? Je, neno la Mungu lilitoka kwako?

Paulo analipuka kwa kusema “Nini?!”, lakini baadhi ya Biblia zinaliacha neno hili muhimu. Tunapaswa kuuhisi moto wa hasira ya Paulo. Haamini anachokisikia. Wakorintho kwa pamoja wamerukwa na akili ikiwa wanadhani kwamba wanawake wanyamaze.

Hasira ya Paulo inaelezwa kikamilifu katika tafsiri “The Source New Testament” (Ann Nyland): Upuuzi mtupu! Je, neno la Mungu limetoka kwenu? Upuuzi kabisa! Je, ni ninyi peke yenu mlifikiwa nalo?

Thomas Schirrmacher

Hata mistari ya 1 Wakorintho 14:34-35, ambayo kwa mapokeo imeeleweka kuwa amri ya wanawake kunyamaza katika makusanyiko ya kanisa,¹¹ imeeleweka kuwa nukuu au maelezo ya msimamo wa Wakorintho, kwa sababu kwa upande mmoja haionekani kupatana na kauli iliyotangulia muda mfupi kabla, “ninyi nyote mnaweza kutabiri mmoja baada ya mwingine” (1 Wakorintho 14:31), na mahali pengine wanawake wanaruhusiwa kutabiri na kuomba (1 Wakorintho 11:13; taz. 11:5); pili, mistari unaofuata ungeweza basi kueleweka kuwa kukanusha na onyo kwa wanaume: “Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu, au lilifika kwenu peke yenu?” (1 Wakorintho 14:36) Basi maandiko kamili yangepaswa kutafsiriwa hivi:

“Kwa maana Mungu si [Mungu] wa machafuko, bali [Mungu] wa amani, kama [ilivyo] katika makanisa yote ya watakatifu.

Wanawake wenu wanyamaze katika makanisa, kwa maana hawaruhusiwi [nanyi] kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema. Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani, kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena kanisani.

Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu [wanaume au Wakorintho] au lilifika kwenu peke yenu?” (1 Wakorintho 14:33-36)

[Nimeunganisha 1 Wakorintho 14:33b “kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu” na 1 Wakorintho 14:33a. Pamoja na Daniel C. Arichea na wengine, ninachukulia kwamba 1 Wakorintho 14:33b kwa vyovyote lazima iwe sehemu ya sentensi iliyotangulia na si ya 14:34a, kwa sababu la sivyo maneno ‘katika makanisa yote’ na ‘katika makanisa’ (14:33b; 14:34a) yangetokea mara mbili katika sentensi moja.¹² Anaonyesha kwamba tafsiri nyingi za Biblia zimeliona jambo hili hivyo, ikiwa ni pamoja

na King James Version (KJV) ya Kiingereza, ambayo ‘haiwezi kushukiwa’ kuathiriwa na roho ya zama za kisasa.]

Baadhi ya watetezi wa nadharia ya nukuu watajwe kwa ufupi¹³. Kwa Neal M. Flanagan na Edwina Hunter Snyder jambo muhimu ni **kwamba katika mstari huu Paulo anaandika kwa umbo la kiume. Kama Paulo katika 1 Wakorintho 14:36 kweli angewahutubia wanawake, je, asingepaswa kuwahutubia kwa umbo la kike?**¹⁴

Daniel C. Arichea na Chris Ukachukwu Manus wameonyesha kwamba ‘e’ (ñ) katika 1 Wakorintho 14:36 inaanzisha upinzani mkali dhidi ya yaliyotangulia (kwa mfano 1 Wakorintho 11:22).¹⁵

Robert W. Allison, zaidi ya hayo, ameshughulikia swali la kutegemea torati katika 1 Wakorintho 14:34. Anafikia hitimisho kwamba torati ya Agano la Kale haina agizo kwa wanawake kunyamaza, lakini kwamba hitimisho la 1 Wakorintho 14:34 linalingana kabisa na ufafanuzi wa marabi wa Mwanzo 3:16¹⁶, ambao tuliufahamu mwanzoni kwa kupitia Talmud, na ambao pia unaonekana katika 1 Wakorintho 11:2-16, lakini unapingana na mafundisho ambayo Yesu na Paulo waliyapata kutoka Agano la Kale.

Joyce Harper na John A. Anderson wanachukulia kwamba kutegemea torati kunalingana na marufuku kamili ya mwanamke kunena katika Talmud, na kwamba hapa si Paulo anayetegemea torati, bali walimu wa Kiyahudi wanaotegemea bila haki tafsiri yao ya torati¹⁷. Wananukuu Talmud kwa maneno haya:

“Ni aibu kwa mwanamke kuifanya sauti yake isikike kati ya wanaume.”¹⁸

S. Aalen alitaka kuthibitisha mtazamo huo huo kwa kuonyesha kwamba maneno ‘hawaruhusiwi’ ni kanuni ya maneno ya kirabi¹⁹, ambayo kwayo marabi waliruhusu au kukataza mambo.

Gilbert Bilezikian anataja, miongoni mwa mengine, hoja zifuatazo kuonyesha kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 ni nukuu ya Wakorintho²⁰: 1) mabadiliko ya ghafla ya mada²¹; 2) mgongano ambao vinginevyo ungetokea na 1 Wakorintho 11:2-16²²; 3) muktadha wa maandiko, ambao kwa mujibu wake wote wanapaswa kushiriki katika ibada (1 Wakorintho 14:31) na wote wanapaswa kutaka sana karama (1 Wakorintho 14:39)²³; 4) kwamba Paulo hategemei kamwe torati²⁴ – kauli ambayo hakika haiwezi kusimama hivyo, na ambayo haipatani na hoja inayofuata; 5) kwamba hakuna kauli za Agano la Kale kuhusu kunyamaza kwa mwanamke²⁵; 6) kwamba ‘e’ ya Kigiriki katika 1 Wakorintho 14:36 inaanzisha upinzani mkali²⁶ na kwamba kuna mifano mingi ya jambo hilo katika 1 Wakorintho (1 Wakorintho 6:1-2; 6:9; 6:16; 6:19; 9:6; 9:8; 10:22; 11:13; 14:36)²⁷; 7) mabadiliko ya ghafla kutoka umbo la kike katika 1 Wakorintho 14:35 hadi nafsi ya pili ya kiume katika 1 Wakorintho 14:36²⁸ na mwisho 8) kuwepo kwa nukuu nyingi zinazofanana katika 1 Wakorintho (kwake: 1 Wakorintho 1:12; 3:4; 6:12=10:23; 6:13; 6:18; 7:1; 8:1; 8:4; 8:8)²⁹.

C. H. Talbert anafupisha sababu za nadharia ya nukuu³⁰ katika 1 Wakorintho 14 kwa namna inayofanana:

“Hoja mbili zinafanya uelewa huu kuwa wa uwezekano mkubwa. Kwanza, neno linalotafsiriwa ‘peke yenu’ (*monous*) katika mstari wa 36 liko katika umbo la kiume, wingi. Jambo hilo linahitaji maelezo kama ‘ninyi wanaume peke yenu’. Ikiwa 14:34-35 ni amri ya Paulo, kuwahutubia wanaume hakuko mahali pake. Lakini ikiwa 14:34-35 ni hoja ya kikundi cha wanaume katika jumuiya ya Korintho, kuwahutubia wanaume kuna maana. Pili, 14:34-35 inapingana kwa nguvu sana na msimamo wa Paulo katika Wagalatia 3:27-28 na 1 Wakorintho 11:2-16, kiasi kwamba kila jaribio la kuvipatanisha lazima lilete upotoshaji, na mara nyingi huelekeza kwenye nadharia ya nyongeza ya baadaye (interpolation) ili

kuuondoa mgongano. Lakini mtu akielewa 14:34-35 kuwa dai la Wakorintho na 14:36 kuwa jibu la Paulo lenye hasira, anapata mfuatano unaoeleweka ...”³¹

Waandishi wengine, kwa sababu ya matatizo haya, wameiona 1 Wakorintho 14:34-36, au sehemu zake, moja kwa moja kuwa si ya Paulo, kuwa nyongeza ya baadaye³². Dhana ya nyongeza ya baadaye ina, tofauti na hali ilivyo katika 1 Wakorintho 11:2-16, msingi halisi wa kihistoria,³³ ingawa kwa maoni yangu msingi huo hautoshi kuthibitisha nadharia ya nyongeza ya baadaye; ndiyo sababu, kwa mfano, Jerome Murphy-O’Connor, katika uchunguzi wake, anakataa nyongeza zote zilizopendekezwa katika 1 Wakorintho (yaani katika 1 Wakorintho 2:6-16; 4:6; 6:14; 11:3-16; 15:31-32; 15:44-48), lakini kwa bahati mbaya anaikubali katika 1 Wakorintho 14:34-35.

Kwa maana nyongeza ya baadaye katika 1 Wakorintho 14:34-35 inathibitishwa kwa hoja kwamba katika baadhi ya nakala za zamani za Agano Jipya, hasa katika ‘D’ (Codex Bezae [kinachokusudiwa ni Codex Claromontanus]) **na kwa ujumla katika mapokeo yote ya nakala za Kimagharibi, amri ya kunyamaza ya mistari ya 34-35 imeingizwa baada ya mistari wa 40³⁴**. Gordon D. Fee anaonyesha kwamba hakuna mahali pengine popote katika Agano Jipya – isipokuwa maandiko marefu zaidi sana ya Yohana 8 na Marko 16 – ambapo kifungu kama hicho kinapatikana tu mahali kadhaa tofauti, jambo ambalo linaweza kuelezwa tu ikiwa maandiko hayo mwanzoni yaliandikwa pembeni³⁵.

Lakini kwa maoni yangu, sababu kadhaa zinazotolewa ‘dhidi ya’ 1 Wakorintho 14:34-36 si lazima zionyeshe kwamba si ya Paulo kwa maana ya nyongeza ya baadaye, bali zinaweza pia kuelezwa kwa tabia yake ‘isiyo ya Paulo’ kwa maana kwamba Paulo ananukuu Wakorintho au anaeleza mtazamo wao. Si kwa bahati kwamba Jerome Murphy-O’Connor anaweka nukuu na maelezo ya pembeni (glosi) kando kwa kando kama masuluhisho mawili, kabla ya kuchagua maelezo ya pembeni³⁶.

Hata kama 1 Wakorintho 14:34-35 inachukuliwa kuwa amri iliyo wazi, na si maelezo ya maoni ya Wakorintho, huenda “kunyamaza” – kama katika sura nzima – kunahusu kunena kwa lugha na unabii, au kupima unabii, lakini si kunena kwa ujumla³⁷. Paulo anapowataka manabii kunyamaza (1 Wakorintho 14:30), hakuna anayeelewa hilo kuwa marufuku ya jumla ya kunena, bali kuwa kumaliza unabii wake.

Terran Williams

Wie Gott Frauen sieht: Das Ende des Patriarchats (*Jinsi Mungu Anavyowaona Wanawake: Mwisho wa Mfumo Dume*) (uk. 124). Toleo la Kindle la chapa ya Kiingereza. Toleo la Kijerumani “Wie Gott Frauen sieht” lilichapishwa mwaka 2026 kama kitabu cha karatasi na kama kitabu pepe cha Kindle.

Andiko lisilo wazi

Wakati kanisa linaendelea kupaswa kuzihoji tafsiri zetu za Maandiko Matakatiifu na kufikia uwazi na usadikisho unaozidi kuongezeka, ni muhimu kukubali kwamba kifungu hiki bado kinaleta maswali mengi kuliko majibu. Hata mitazamo yenye kusadikisha zaidi haina uhakika. Kwa hiyo unyenyekevu wa moyo unahitajika. Tukichagua tafsiri ya kihafidhina zaidi (mtazamo wa 1) kwa kuogopa kulidharau Neno la Mungu, basi kunyamaza kabisa kwa wanawake kungepaswa kumaanisha pia kwamba hawaruhusiwi kuimba, kwa kuwa Paulo anataja kuimba kama namna moja ya kunena. Kusimama upande wa uhafidhina, lakini kisha kuwakataza wanawake tu kupima unabii au kuhubiri, kunaonekana kwangu kuwa jambo la kujiamulia tu na lisilo na msimamo thabiti. Tukizungumzia msimamo thabiti: Tukifuata njia ya kihafidhina, tunapaswa kweli kuwa na msimamo thabiti na kuwaagiza wanawake wote waandae vitambaa vyao vya kufunika vichwa kwa ajili ya mkutano ujao wa kanisa! Kwa kuwa wasomi

wanaoheshimiwa wanafikia misimamo mingi tofauti wanapochunguza kifungu hiki, hakika sote tunaweza kukubaliana kwamba kifungu hiki si wazi. Kwa hiyo – kwa kila njia nzuri ya kufasiri – hakiswi kuwa msingi wa hitimisho la kimafundisho au wa amri ya ulimwenguni pote katika desturi ya kila kanisa duniani.

Si 1 Wakorintho 11 wala 1 Wakorintho 14 inayoondoa uwezekano kwamba wanawake wanaweza kuchukua nafasi ya uongozi kanisani na katika jamii, kusimama pamoja na waume zao kama wenzi, au kuwahubiria wanaume. Na hivyo ndivyo ilivyo, ingawa mistari hiyo hiyo imetumiwa na wakamilishano (wale wanaoamini kwamba mwanamume na mwanamke wana majukumu tofauti yaliyopangwa na Mungu, ambapo mwanamume ndiye kiongozi) kutetea msimamo wao.

Cynthia Long Westfall

Paul and Gender: Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ (uk. 239). Baker Publishing Group. Toleo la Kindle.

7.3.4 Wanawake katika karne ya kwanza na mtindo wao wa mazungumzo

Kwa nini Paulo aliwalaumu hasa wanawake kwa kuvunja kanuni hiyo? Kwa nini hakuwahutubia pia wanaume, ambao inajulikana kwamba nao huzungumza wakati wengine wananena? Jibu liko katika mwenendo wa kawaida wa wanawake katika utamaduni uliotenganisha jinsia kwa njia nyingi, walipokutana si nyumbani tu, bali pia katika mazingira mengine. Kumbukeni kwamba Wakristo walikutana katika makanisa madogo ya nyumbani yenye ukaribu, yaliyopangwa kuzunguka milo ya pamoja, ambamo wanawake, bila kujali karama zao za kiroho, walishughulika na kuandaa chakula, kugawa chakula na kusafisha. Jambo hilo peke yake tayari linaunda mazingira ambamo wanawake kwa kawaida huelekea kupiga kelele na kuzungumza wao kwa wao, ili kurahisisha kazi yao na kufurahia wanapofanya kazi. Lakini hata zaidi ya hayo, wanawake waliweza kuleta usumbufu walipokutana hadharani. Yohane Krisostomo aliwahutubia wanawake na akalishughulikia tatizo hili hasa:

Wakati ule wanawake walinyamaza baada ya mafundisho kama hayo; lakini sasa kati yao kuna kelele nyingi, makelele mengi na maongezi, na hakuna mahali popote palipo na mengi kama mahali hapa [kanisa kuu]. Hapa mnawaona wote wakizungumza zaidi kuliko sokoni au bafuni. Kwa maana kana kwamba wanakuja hapa kupumzika, wote wanashughulika kuzungumza mambo yasiyo na faida. Kwa hiyo kila kitu ni vurugu, nao hawaonekani kuelewa kwamba hawawezi kujifunza jambo lolote la manufaa wasipokaa kimya. Kwa maana ikiwa maneno yetu [mahubiri] lazima yapigane na maongezi, na hakuna anayezingatia kinachosemwa, yanaweza kuwafaa nini?

Kenneth Bailey anaeleza mambo yanayofanana aliyoyaona katika miaka arobaini aliyoishi Misri, Lebanoni, Yerusalemu na Kipro, kuhusu mwenendo wa wanawake katika ibada ya hadhara na pia kuhusu uzoefu wake binafsi wa kuwafundisha wanawake katika vikundi vidogo. Anaeleza mambo kadhaa [...].

7.3.5 Kazi ya 1 Wakorintho 14:36-40 kama hitimisho la 1 Wakorintho 12-14 Paulo anabadilika ghafla na kutumia sauti ya mabishano zaidi, yenye maswali makali ya balagha, ambayo wengi wanadhani yanaelekezwa kwa wanawake na yanatumika kama hitimisho la 1 Wakorintho 14:34-35. Lakini hapa mambo mawili yanapaswa kuzingatiwa: Mistari ya 36-40 ni kitengo kimoja, na kitengo hicho kwa wazi kinahitimisha sura ya 14 kwa muhtasari unaohusu kunena kwa lugha, unabii na kutenda kwa adabu na kwa utaratibu (mistari ya 37, 39-40). Mada iliyotangulia ya karama za Roho na upendo ndiyo muktadha

wa mijadala yote ya sura ya 14, kwa hiyo kifungu hiki pia kinatumika kama hitimisho la 1 Wakorintho 12-14.

Katika sura ya 14 Paulo amevikabili na kuvirekebisha vikali vikundi kadhaa, na katika mstari wa 36 anawahutubia wote kwa “ninyi” wa wingi wa kiume (ὁμῶν, ὁμᾶς). Kwa hiyo maswali yake makali ya balagha katika mstari wa 36 hayaelekezwi kwa wanawake peke yao, bali anazungumza na Wakorintho wote aliokuwa akiwarekebisha sasa hivi. Anatarajia kwamba kunaweza kuwa na pingamizi dhidi ya yote aliyosema kuhusu kunena kwa lugha, unabii, na kuhusu wote kutonena kwa wakati mmoja.

7.3.6 Muhtasari

Agizo la Paulo kwa wanawake kutonena wakati wa ibada (1 Wakorintho 14:34-35) mara nyingi huonekana kuwa changamoto nzito kwa wote wanaounga mkono wanawake katika huduma na uongozi. Hata hivyo ni wasomi wachache tu wanaoshikilia kwamba kunyamaza kwa wanawake kunapaswa kueleweka kwa namna kamili. Swali ni hili: Aina ya kunyamaza inapaswa kueleweka katika muktadha gani, au Paulo alimaanisha nini aliposema kwamba wanawake wasinene?

Badala yake, muktadha wa hali ya ibada katika makanisa ya nyumbani, muktadha ndani ya barua, na muktadha wa utamaduni wa wanawake ndio muhimu zaidi ili kubaini maana ya maandiko. Muktadha hii inaonyesha kwamba Paulo anatarajia wanawake washiriki katika maombi na katika matumizi halali ya karama za Roho. Lakini kisha anashughulikia matatizo mahususi yanayoleta fujo na machafuko wakati wa ibada. Kama katika maagizo kwa wanenao kwa lugha na kwa manabii, Paulo anawaagiza wanawake wasinene wakati mmoja na wengine wakati wa ibada, bali wawe watulivu na wenye kujizuia, jambo ambalo katika mapokeo yote ya maadili ya usemi ndiyo kanuni ya mwenendo. Paulo anawaagiza wanaume kuwafundisha wake zao nyumbani, ili wasilazimike kupata majibu ya maswali yao kwa kuzungumza wao kwa wao au kwa kunong’ona na waume zao wakati wa ibada.

Philip B. Payne

Tarehe 17 Oktoba 2022 kwenye Twitter

Leo ningependa kuzungumza kuhusu ushahidi wa ziada wa nakala za kale kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 ni nyongeza ya baada ya Paulo, na kueleza JINSI, kwa maoni yangu, ilivyoongezwa katika maandiko. Jambo moja la pekee la mistari hii ni kwamba inaonekana mahali pawili tofauti katika nakala za mwanzo. 1/12

Katika nakala nyingi kifungu hiki kinafuata mstari wa 33, kama huenda ilivyo pia katika Biblia yenu. Lakini katika KILA nakala iliyohifadhiwa ya makanisa ya Magharibi, kifungu cha mistari ya 34-35 kinafuata baada ya mstari wa 40. Isipokuwa nakala mbili zisizo za Kimagharibi, kifungu hiki kiko baada ya mstari wa 33. 2/12

Hii ni sababu muhimu kwa nini Gordon Fee, ambaye huenda ndiye mtafiti wa maandiko anayejulikana zaidi miongoni mwa Wakristo wa kiinjili, ana maoni kwamba mistari ya 34-35 ni nyongeza isiyotoka kwa Paulo. Kanisa la Magharibi lingewezaje kwa miaka 300 kuweka kwa kauli moja mistari ya 34-35 baada ya mstari wa 40, wakati kanisa lililobaki liliweka baada ya mstari wa 33? 3/12

Uwezekano mitatu:

1. Mwanzoni kifungu kilifuata mstari wa 33, lakini kikahamishwa baada ya mstari wa 40.
2. Mwanzoni kifungu kilifuata mstari wa 40, lakini kikahamishwa baada ya mstari wa 33.

3. Mtu fulani alikiandika pembeni, na waandishi wa nakala wa baadaye wakakiingiza katika maandiko mahali walipoona panafaa, ama baada ya mstari wa 33 ama baada ya mstari wa 40. 4/12

Katika nakala yoyote ya barua yoyote ya Paulo hakuna hali hata moja ambapo kifungu kirefu kiasi hicho kililhamishwa mahali pa mbali kiasi hicho bila sababu inayoonekana. Jambo hili linafanya uwezekano wa 1 na wa 2 usiwe na mfano wowote, na kwa hiyo uwe na uwezekano mdogo sana. 5/12

Hata hivyo, waandishi wa nakala wakati mwingine waliingiza katika maandiko makuu maneno waliyoyakuta pembeni. Ili kuweza kuyaunda upya maandiko ya asili ipasavyo, wasomi lazima wachunguze ushahidi huu na kulinganisha nakala za mwanzo kabisa. (Ndiyo maana nakala za mwanzo ni muhimu sana!) 6/12

Kuna maelezo moja tu ya kwa nini mistari ya 34-35 inaonekana mahali pawili tofauti, yanayolingana na desturi zinazojulikana za waandishi wa nakala: Katika hatua ya mwanzo ya kunakili maandiko, mtu fulani (huenda akiathiriwa na msamiati wa 1 Timotheo 2) aliingiza maandiko haya pembeni kama maelezo ya kufafanua. 7/12

Huenda alitaka kuweka wazi kile alichokiona kuwa maana dhahiri na ya kweli ya Paulo – ili wasomaji, kwa sababu ya sehemu iliyobaki ya barua, wasidhani kwamba wanawake wanaweza kunena kanisani. 8/12

Waandishi wa nakala wa baadaye walionakili nakala hii walidhani kwamba sentensi hizi ziliachwa mwanzoni kwa bahati mbaya, na kwamba nakala hiyo ilisahihishwa kwa kuziandika sentensi hizo pembeni: mahali pekee ambapo zingeweza kuingizwa baada ya ukurasa kukamilika. 9/12

Mwandishi mmoja wa nakala, aliyeona amri za kunyamaza katika mistari ya 28 na 30, aliingiza maelezo hayo ya pembeni mahali pa kwanza ambapo amri hiyo mpya ya kunyamaza ilipata nafasi (baada ya mstari wa 33). Nakala hii ilinakiliwa na waandishi wa nakala wasio wa Magharibi. 10/12

Mwandishi mwingine wa nakala aliona kwamba yanafaa zaidi baada ya mstari wa 40, mahali ambapo maandiko yanakatika kimantiki. Nakala hii ilinakiliwa na waandishi wa nakala wa Magharibi. Hizi ndizo sehemu mbili pekee zenye maana za kuingiza katika kifungu hiki. 11/12

Tahadhari muhimu: Kwa kuwa hii ni hali ya pekee isiyopatikana katika nakala nyingine yoyote ya barua za Paulo, haidhoofishi uhalisi wa maandiko mengine. 12/12

Mtiririko wa mawazo na muundo wa hoja ya Paulo katika 1 Wakorintho 14 vinatupa dalili (pamoja na ushahidi wa nakala za kale na ushahidi mwingine wa ndani) kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 haitoki kwa Paulo. Jambo hilo linahusu pia maneno mawili yasiyo ya kawaida kwake katika mstari wa 34: “kama vile torati nayo inavyosema” na “katika makanisa”. 1/13

Mnaposoma maandiko haya huenda mkaona kwamba mistari ya 34-35 inaonekana kuja ghafla kutoka mahali popote, na kwamba bila mistari hii maandiko yanatiririka vizuri zaidi kwa kawaida. Lakini matatizo ya kimuundo yanayoletwa na mistari ya 34-35 yanakwenda kina zaidi ya hapo. 2/13

1 Wakorintho 14:1-25 ni hoja inayoendelea kwamba unabii unajenga zaidi kuliko kunena kwa lugha, isipokuwa lugha ikitafsiriwa. Mistari ya 26-40 ni kitengo cha kimuundo kinachoshikamana, kinachojengwa juu ya mistari ya 1-25 kwa kuorodhesha mfululizo wa maagizo kuhusu kunena kwa lugha/unabii kwa ajili ya kujenga. 3/13

Kanuni inayounganisha maagizo haya ni hitaji la utaratibu, na si la machafuko, katika mikutano ya ibada. Muundo wa kifasihi wa mistari ya 26-40 ni wa kikiasmu (chiasmus). Kiasmu ni umbo la kifasihi

lenye ulinganifu. 4/13

Katika muundo wa kikiasmu, kauli ya kwanza inalingana na ya mwisho, kauli ya pili inalingana na ile ya kabla ya mwisho, n.k. Jambo la muhimu ni kwamba kilele kiko katikati ya kifungu kama hicho. 5/13

Katika 1 Wakorintho 14:26-40 kilele ni hiki: “Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani, kama ilivyo katika makanisa yote ya watakatifu.” Mada ya kilele hiki imefungamana kwa karibu na mwanzo na mwisho wa muundo wa kifasihi. Ulinganifu wa maandiko unakatiwa na mistari ya 34-35. 6/13

Kuletwa kwa kunyamaza kusiko na mipaka kwa wanawake katika mistari ya 34-35 hakuna nafasi katika muundo wa kifasihi, kwa kuwa kunaleta kipengele kipya baada ya kilele, badala ya kurudia mada iliyotangulia ya unabii, kama inavyofanya mistari ya 37-39a. 7/13

Mistari ya 34-35 si kilele, haitaji mada zinazohusiana na utangulizi au hitimisho la kifungu, wala haina maandiko yanayolingana nayo katika muundo wa kikiasmu wa kifungu. Si tu kwamba haiko mahali pake katika mtiririko wa mawazo wa kimantiki wa Paulo, bali pia inavunja muundo ambao vinginevyo ni thabiti. 8/13

Zaidi ya hayo, sarufi ya mistari wa 34 haisikiki kama ya Paulo katika mambo mawili ya msingi:

- “Hawaruhusiwi kunena, bali lazima wanyenyekee, kama torati inavyosema” haisikiki kabisa kama Paulo. Kila mara Paulo anapotumia “kama torati inavyosema”, ananukuu andiko husika la torati. 9/13
- Lakini si tu kwamba Paulo hapa hanukuu waziwazi Agano la Kale; pia hakuna sheria yoyote ya Agano la Kale inayoamuru ukimya au kutiishwa kwa wanawake. Kifungu hiki kingeweza kurejelea sheria ya mdomo ya Kiyahudi, inayowaagiza wanawake ukimya/kutiishwa, au sheria za Kigiriki zilizowaagiza wanawake kunyamaza katika makusanyiko ya hadhara. 10/13

Lakini Paulo hairejelei kamwe sheria ya mdomo ya Kiyahudi au sheria ya Kigiriki-Kirumi kama “torati”, na hakika hafanyi maagizo kama hayo kuwa kanuni za ibada ya Kikristo. Hata hategemei sheria ya Agano la Kale ili kuweka kanuni za ibada ya Kikristo. 11/13

2) Mwisho, hakuna amri nyingine yoyote katika 1 au 2 Wakorintho inayohutubia kundi fulani la watu “katika makanisa”. Maneno haya yanafaa zaidi kwa wakati wa baadaye, barua ilipokuwa ikisambazwa kwa makanisa yote, na si kwa wapokeaji wake wa kwanza tu. 12/13

Kesho nitajadili nguvu na udhaifu wa usomaji mmoja unaojulikana wa wanausawa (wanaoamini kwamba wanaume na wanawake ni sawa na wanaweza kushika nafasi zote za huduma na uongozi) wa 1 Wakorintho 14:34-35 – yaani kwamba Paulo ananukuu mtu mwingine ili amkanushe katika mistari ya 36-38. 13/13

Je, katika 1 Wakorintho 14:34-35 Paulo ananukuu mtu mwingine ili aweze kumkanushe katika 14:36-38? Huu ni usomaji unaojulikana wa wanausawa, unaoshikiliwa na watu wengi ninaowaheshimu. Tafsiri hii ina nguvu kadhaa, lakini nadhani ushahidi unaipinga. 1/7

Nguvu:

- inatatua mgongano kati ya 14:34-35 na sehemu iliyobaki ya 1 Wakorintho (hasa sura ya 11 na sehemu iliyobaki ya sura ya 14)
- inaeleza kwa nini rejeo la “torati” bila shaka linaonekana kuwa si la Paulo
- maandiko ya 14:36-38 yanafaa vizuri kukanushe unabii wa uongo. 2/7

Udhaifu:

- nukuu nyingine za Wakorintho ambazo Paulo anazikanusha si ndefu hata kidogo kiasi hicho
- hakuna kitu katika mistari ya 36-38 kinachohitaji kwamba aikanushe mistari ya 34-35
- haielezi kwa nini kila nakala ya maandiko ya Kimagharibi inaweka mistari ya 34-35 baada ya mistari wa 40
- bado inakatiza mtiririko/muundo wa hoja ya Paulo 3/7

Namna moja ya tafsiri hii inasema kwamba Paulo mwenyewe (au tuseme msaidizi wake) aliandika mistari ya 34-35 pembeni karibu na mistari ya 36-38, ili kuonyesha kwamba maneno yake yanakanusha msembo kwamba wanawake wanyamaze. Baadaye wanakili waliona kwamba jambo hilo lilikuwa sehemu ya maandiko makuu. 4/7

Kwa njia hii baadhi ya pingamizi zinajibiwa vya kutosha, hasa kuhusu mtiririko au muundo, na ukweli kwamba mistari hiyo inaonekana mahali pawili katika nakala za kale. Nadhani ushahidi unaonyesha kwamba mistari ya 34-35 ni nyongeza ya baadaye (interpolation) iliyoandikwa pembeni na mwandishi wa nakala wa mwanzo. 5/7

Lakini kati ya tafsiri zote zinazoiona mistari ya 34-35 kuwa sehemu ya barua ya asili ya Paulo kwa Wakorintho, inayoaminika zaidi ni kwamba Paulo aliandika pembeni unabii wa uongo wa Wakorintho, ili kuonyesha kwamba mistari ya 36-38 inaukanusha. 6/7

Kwa vyovyote vile, usomaji huu unaaminika zaidi sana kuliko wazo kwamba Paulo anajipinga vikali katika barua ile ile ndani ya nafasi ndogo kabisa, au kwamba tunaweza kufanya sarakasi za kutosha za kufasiri ili kuipa maana 1 Wakorintho 11, na wakati huo huo kuamini kwamba 14:34-35 ni amri ya Paulo. 7/7

Gordon D. Fee

c. Kuhusu kunyamaza kwa wanawake (14:34-35)

Katika kitabu hiki cha ufafanuzi, mistari hii inashughulikiwa kwa makusudi baada ya mistari wa 40, kwa sababu nitakozieleza hapa. Nakala nyingi za maandiko (ikiwa ni pamoja na P46 A B K Ψ 0243 33 81 1739 Maj) zina mistari hii mahali hapa; lakini inapatikana baada ya mistari wa 40 katika D F G 88* a b d f g Ambrosiaster Sedulius-Scotus, yaani katika mapokeo yote ya Kimagharibi (yaani magharibi mwa Ugiriki). Ikiwa sentensi hizi kweli zinatoka kwa Paulo katika barua hii, basi tunakutana na uhamisho pekee wa kiwango hiki katika mapokeo ya kunakili ya Agano Jipya zima, ambayo yalidumu karibu miaka elfu moja na mia mbili; hakuna mahali pengine popote katika historia hii ya mapokeo kitu chochote kinachokaribia kufanana nacho, wala katika Kigiriki wala katika tafsiri nyingine. Kwa kweli, “uhamisho” mwingine pekee wa aina hii katika Agano Jipya zima ni kubadilishana kwa heri mbili za kwanza katika Mathayo 5:4-5 katika baadhi ya nakala za mwanzo. Jambo hili lenyewe lingepaswa kumfanya kila mtaalamu wa Agano Jipya awe na mashaka makubwa juu ya uhalisi wa maandiko haya, na zaidi sana ukiongeza namna ya kujieleza ambayo ni wazi si ya Paulo, inayopatikana katika kifungu hiki. Mbali na maelezo yafuatayo, tazameni hasa maelezo ya kina na yenye uwiano kuhusu jambo hili katika P. B. Payne, *Man and Woman, One in Christ: An Exegetical and Theological Study of Paul's Letters* (Grand Rapids, 2009), 217-67, ambayo, kama E. J. Epp alivyosema, “imeandikwa kwa uangalifu mkubwa, ina hoja zenye kushawishi na ina umuhimu wa kudumu”. Wale wanaoshikilia maoni mengine sasa

wanapaswa kujibu kwa namna hiyo hiyo na kuacha msimamo wao ambao mara nyingi ni wa kujitetea na wa kukataa bila kusikiliza.

Hivyo ufafanuzi wa maandiko yenyewe, sambamba na maswali ya maandiko, unaongoza kwenye hitimisho kwamba si ya asili, hasa kwa kuwa sehemu kubwa yake inapingana na yale ambayo Paulo ameyatetea katika muktadha mpana! Ikiwa ni hivyo, basi hakika hayawafungi Wakristo wa nyakati za baadaye. Ikiwa sivyo, mashaka makubwa juu ya uhalisi wake yanapaswa kuwa onyo tusiyatumie kama marufuku ya milele katika utamaduni ambamo wanawake kunena hivyo katika kusanyiko si aibu, na zaidi sana kwa kuzingatia kauli ya awali iliyotolewa kwa kawaida tu kuhusu “kila mwanamke anayeomba au kutabiri” (11:5) – jambo ambalo linaweza kumaanisha tu kunena “kwa sauti” na katika muktadha wa watu wa Mungu waliokusanyika.

Kinachoonekana kuwa na shaka kwa mujibu wa kanuni za tafsiri, na bado ndicho ujumbe usiotamkwa katika maandishi mengi sana, ni hiki: kwa sababu za kanuni za tafsiri zinazopewa kipaumbele, sehemu yote inayozunguka kifungu hiki kuhusu unabii na kunena kwa lugha inakataliwa kimyakimya kuwa haihusu kanisa la siku hizi (kwa kawaida la Kimagharibi), wakati kifungu hiki kimoja tu, ambacho huenda si cha asili, kinachaguliwa kuwa neno kwa nyakati zote na katika hali zote. Kuomba au kutabiri kwa sauti bila maandalizi kwa kweli kumekatazwa kabisa katika makanisa mengi ya utamaduni wa Kimagharibi “wenye adabu”. Sisi sote, tukiwa wanadamu walioanguka tulivyo, tunaelekea kwa urahisi kufanya mambo kama hayo.³⁸

Philip J. Abbott

Tasnifu ya shahada ya uzamili (Master of Arts) ya Philip J. Abbott, Pepperdine University, Mei 2015

Kamili hapa: [Bringing Order to 1 Cor 14:34-35](#) | Philip Abbott - Academia.edu

KULETA UTARATIBU KATIKA 1 WAKORINTHO 14:34-35

HITIMISHO

Ingawa wengi wanadai kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 ni nyongeza ya baadaye (interpolation) isiyo ya Paulo katika maandiko ya barua za Paulo kwa Wakorintho, nadharia hii haielekei kuwa kweli; mistari hii haionyeshi mtazamo wa kudharau wanawake ambao ungekuwa mgeni kwa Paulo, kama baadhi ya wasomi wanavyodai. Kinyume chake, katika mistari hii Paulo anawataka wanawake wa Korintho wanyenyekee kwa kanuni ya utaratibu iliyo msingi wa Torati. Hoja hii inaungwa mkono na agizo la Paulo kwamba wanawake wasiwashtaki waume zao mbele ya kanisa; tabia kama hiyo inaharibu hali ya utaratibu inayopaswa kutawala katika ibada.

Hata hivyo, kifungu hiki kimeeleweka vibaya kwa karne nyingi, kwa sababu kinadhanja kwamba msomaji anaijua hali mahususi ambayo Paulo alikuwa akiishughulikia. Katika mistari hii Paulo hakuwa akitoa maagizo kwa ajili ya desturi ya kanisa la ulimwengu mzima na ya nyakati zote, bali alijaribu kutatua tatizo fulani lililokuwa likivuruga ibada yenye utaratibu ya kikundi kidogo cha Wakristo huko Korintho. Hata hivyo, inasikitisha kwamba wengi hawaelewi kile ambacho Ben Witherington aliona: “Kile ambacho mtu mmoja anasema ili kusahihisha kosa hakiwezi kuchukuliwa kuwa maelezo kamili au ya mwisho ya maoni yake juu ya jambo fulani”.

Licha ya kile ambacho baadhi wanakiona kuwa chuki ya wazi dhidi ya wanawake katika mistari hii, ni jambo la maana kwamba Mababa wa Kimitume (hata wale waliodharau wanawake, kama Klementi wa Rumi) hawakukinukuu kifungu hiki ili kuwanyamazisha wanawake (wala hawakukinukuu kabisa). Jambo

hili limewafanya baadhi kufikia hitimisho kimakosa kwamba kifungu hiki kilikuwa nyongeza ya baadaye katika maandiko; wanadai kwamba kukosekana kwa marejeo ya mistari hii kwa Wakristo wa mwanzo ni ushahidi kwamba mistari hiyo iliongezwa baadaye. Lakini Klementi wa Aleksandria alikijua kifungu hiki na alikielewa kuwa agizo kuhusu utaratibu katika ibada kwa jinsia zote mbili. Huenda Mababa wa Kimitume walifikiri vivyo hivyo. Zaidi ya hayo, ni vigumu sana kuamini kwamba nyongeza iliyoingia katika maandiko baada ya wakati wa Mababa wa Kimitume ingeonekana katika kila nakala iliyohifadhiwa ya 1 Wakorintho.

Mara ya kwanza inayojulikana ambapo mtu alitegemea 1 Wakorintho 14:34-35 ili kuwanyamazisha wanawake kanisani ni kwa baba wa Kanisa wa Kilatini Tertullian (160-220 BK). Ni jambo la maana kwamba yeye na Mababa wa Kanisa wa Kimagharibi wa baadaye, wanaokinukuu kifungu hiki ili kuwanyamazisha wanawake, wanatumia aina ya maandiko ya Kimagharibi ambamo kifungu hiki kilihamishwa. Hii haiwezi kuwa bahati tu.

Uhamisho wa maandiko huenda ulitokea katika karne ya pili, wakati nakala za maandiko zilipobadilishwa bila kizuizi chochote na kanisa lilipokuwa likijaribu kujiimarisha katika ulimwengu wa Kirumi. Wakristo wa Kimagharibi walijaribu kuifananisha ekklesia ya Kikristo na ekklesia ya Kigiriki na Kirumi; walitaka kanisa liige serikali katika desturi zake na katika mpangilio wake wa kijamii. Zaidi ya hayo, Wakristo waliathiriwa na namna ya kuchambua maandiko kwa ukosoaji iliyotumiwa na wanafalsafa wa Kirumi kama Galen. Jambo hili liliwafanya wengi kufasiri na kubadilisha maandiko ili kuunga mkono malengo yao ya kikanisa; walijaribu kubadilisha maandiko yalingane na mawazo yao, badala ya wao wenyewe kujipatanisha na mafundisho ya maandiko.

Uhamisho wa 1 Wakorintho 14:34-35 huenda ulitokea katika nusu ya pili ya karne ya pili BK, wakati Wakristo wa Kimagharibi walipojaribu kumshawishi askofu Eleutherus wa Rumi (aliyekuwa Mkristo wa Kimashariki) aualaani Umontanisti.

Mwanzoni Eleutherus aliuvumilia vuguvugu la Kimontanisti na akatoa waraka wenye baraka zake kwa kikundi hicho. Lakini kwa sababu ya madai ya Wamontanisti ya mamlaka yasiyo ya kiorthodoksi na tabia yao isiyofaa, hatimaye askofu huyo alishawishiwa na Wakristo wa Magharibi aiondoe baraka yake na kukilaani kikundi hicho. Inaelekea kwamba katikati ya mabishano hayo kuhusu vuguvugu la Kimontanisti, waandishi wa maandiko ya Kimagharibi waliyabadilisha maandiko ya Kimagharibi ili kupata uungwaji mkono wa kitume kwa kulaani unabii wa wanawake, uliokuwa na nafasi kubwa katika Umontanisti kwa sababu ya manabii wake wanawake waliojulikana sana. Ili kufikia lengo lao, wanakili wa Kimagharibi huenda walihamisha 1 Wakorintho 14:34-35 mistari kadhaa baadaye katika maandiko, ili kuiondoa katika muktadha wa ibada yenye utaratibu. Uhamisho huu mdogo wa mistari uliwafanya wasomaji, wanaume na wanawake, waelekee zaidi kukipokea kifungu hiki kama amri ya ulimwengu wote kwamba wanawake lazima wanyamaze kanisani.

Hapa ufafanuzi unahitajika: Si kwamba kifungu hiki lazima kiamishwe ndipo kieleweke kwa namna ya kuwadharau wanawake. Lakini uhamisho huo unayatoa maandiko katika muktadha wa ibada yenye utaratibu na kusisitiza sauti ya maandiko inayoonekana kuwa ya chuki dhidi ya wanawake. Ujumbe wa kifungu kilichohamishwa, ambao unaweza kueleweka kuwa dhidi ya wanawake, huenda uliwasaidia Wakristo wa Kimagharibi katika mapambano yao dhidi ya Umontanisti.

Mabishano kuhusu Wamontanisti na “msingi uliopotoka kwa kiasi kikubwa” wa mapokeo ya maandiko huko Rumi katika karne ya pili ndiyo mandhari ya maandiko ya Kimagharibi. Aina hii ya maandiko, inayobadilika badilika sana, inajulikana kwa maneno yake ya kufafanua kwa namna nyingine, kwa

tofauti zake nyingi kutoka kwa maneno ya asili na kwa mabadiliko yake ya maandiko. Jambo linalovutia macho hasa katika maandiko ya Kimagharibi ni mabadiliko ya chuki dhidi ya wanawake, yanayoonyesha wazi lengo la kuwadharau wanawake. Ni dhahiri kwamba watunzi wa maandiko ya Kimagharibi walitaka kulibadilisha Agano Jipya ili kuendeleza maono yao ya kanisa yenye kuwadharau wanawake. Kwa bahati mbaya walifanikiwa kwa kiasi kikubwa, hata kwa watu kama Origen, aliyekataa mengi ya maneno yao, lakini akakubali kushawishiwa na maneno yao ya chuki dhidi ya wanawake.

Kwa muhtasari tunaweza kusema kwamba mabishano kuhusu Wamontanisti na kukua kwa maandiko ya Kimagharibi pamoja na maneno yake ya chuki dhidi ya wanawake vyote vilitokea katika karne ya pili; mambo haya yaliyotokea wakati mmoja lazima yaliathiriana. Inaonekana kuwa jambo linaloweza sana kwamba maneno ya chuki dhidi ya wanawake katika maandiko ya Kimagharibi yalikuwa jibu kwa vuguvugu (Umontanisti) lililotishia itikadi ya Kikristo ya Magharibi. Ili kutetea msimamo wao, Wakristo hao wa Kimagharibi waliona ni faida kubwa, hasa kwa kuzingatia madai ya mamlaka yaliyotofautiana ya Wamontanisti, kuhakikisha kwamba maandiko ya kitume yenye mamlaka yanaunga mkono falsafa zao. Kwa bahati mbaya, mwito wa Paulo wa utaratibu katika 1 Wakorintho 14:34-35, usiokuwa na lengo la kuchokoza, pamoja na wanawake Wakristo, wote wakawa wahanga wa hila zao za kuhariri maandiko; mara kifungu hicho kilipohamishwa, kikawa kizuizi na amri ya kunyamaza kwa wanawake Wakristo na karama zao za kiroho.

Jaribio la kuleta utaratibu

Kiasi cha kushangaza cha maandishi kimeandikwa kuhusu 1 Wakorintho 14:34-35. Hasa kwa sababu kifungu hiki kinahusu maswali ya jinsia, wengi wana shauku kubwa juu ya ujumbe wake na juu ya hali ya maandiko inayokizunguka. Swali la nafasi ya mwanamke katika Ukristo wa leo liko hatarini kwa wengi wanaojaribu kuelewa tabia ya agizo hili katika barua ya Paulo kwa Wakorintho, ambalo linaweza kuonekana kuwa la chuki dhidi ya wanawake.

Licha ya wingi na utofauti wa maandishi yanayoshughulikia 1 Wakorintho 14:34-35, inashangaza jinsi ambavyo nakala za maandiko zenye uhamisho huu zimepewa uangalifu mdogo. Mara chache wafasiri huchunguza aina au asili ya maandiko ambamo 1 Wakorintho 14:34-35 imehamishwa. Badala yake, wengi hutaja tu kwamba kifungu hiki kimehamishwa katika baadhi ya nakala za maandiko na kudai kwamba 14:34-35 huenda ni nyongeza ya baadaye.

Kichwa cha kazi hii ni “Kuleta utaratibu katika 1 Wakorintho 14:34-35”. Lengo lake ni kuweka wazi mazingira ya kijamii yaliyosababisha kuandikwa kwa 1 Wakorintho 14:34-35, muktadha wake wa kifasihi, kuhamishwa kwake katika maandiko ya Kimagharibi na matumizi yake ya baadaye kama amri ya kunyamaza kwa wanawake. Hali ya sasa ya utafiti kuhusu 1 Wakorintho 14:34-35, isiyo na utaratibu, kwa sehemu kubwa inatokana na kupuuzwa kwa mambo haya.

Wakati utafiti huu umejaribu kufunua ujumbe na historia ya 1 Wakorintho 14:34-35, pia umeibua mada na maswali mapya ambayo yanaweza kuongoza kwenye njia mpya za utafiti. Kwanza: Ni desturi gani nyingine za kikanisa, mbali na ukandamizaji wa wanawake, ziliathiriwa na maandiko yaliyobadilishwa? Kuhamishwa kwa 1 Wakorintho 14:34-35 hakika si uingiliaji pekee wa kihariri uliokusudiwa kuhalalisha desturi fulani ya kikanisa. Uhakiki wa maandiko kwa kawaida hutumika kuangaza maandiko ya asili ya Agano Jipya. Lakini unaweza kusema nini kuhusu malengo ya kijamii yaliyoathiri Ukristo wa kisasa? Pili: Utafiti huu unajiunga na vuguvugu lililokwisha kuenea, linalojaribu kugundua sauti za wanawake zilizonyamazishwa katika Ukristo wa kale. Waamini hao wa mwanzo walikuwa akina nani, na walikuwa na nini cha kusema? Tatu, utafiti huu unakusudia kumchochea

msomaji, mwanamume au mwanamke, achunguze namna yake mwenyewe ya kufasiri. Kwa namna gani sisi pia, kama mababa wa Kimagharibi katika mapambano dhidi ya Umontanisti, tunayapotosha Maandiko? Ingawa kubadilisha kimwili maandiko matakatifu hakuelekei kutokea katika ulimwengu wetu wa kisasa, karibu kila Mkristo kwa kiasi fulani ana hatia ya kuyatoa Maandiko katika muktadha wake na kuyatumia kuhalalisha malengo yake binafsi. Hatimaye, sisi kama wasomaji wa Agano Jipya tunapaswa kuzipima tafsiri zetu wenyewe, kwa kuondoa vipofu vya malengo binafsi na kuyaacha Maandiko yajisemee yenyewe.

Don Carson

Kupitia kiungo hiki maandiko yote yanaweza kupakuliwa; hapa yananukuliwa vipande tu:

6. "Silent in the Churches": On the Role of Women in 1 Corinthians 14:33b-36 | Bible.org

Kufasiri 1 Wakorintho 14:33b-36 si jambo rahisi hata kidogo. Kiini cha ugumu ni kwamba katika 1 Wakorintho 11:2-16 Paulo yuko tayari kabisa kuwaacha wanawake waombe na watabiri, ingawa kwa mipaka fulani; lakini hapa usomaji wa kwanza wa maandiko unaonekana kufanya ukimya anaouagiza kuwa wa kabisa. Masuluhisho yanayotolewa ni, kama mapepo katika visa fulani vya kupagawa na pepo, Legioni. Siwezi kufanya zaidi ya kuorodhesha baadhi yake na kutaja wasiwasi wangu mmoja au miwili, kabla ya kugeukia tafsiri ninayoiona kuwa thabiti zaidi kwa mujibu wa muktadha na wa ufafanuzi wa maandiko.

HJR: Katika maandiko yanayofuata, Carson anashughulikia maswali ya uhakiki wa maandiko na maswali mengine, ambayo siyaleti hapa kwa sababu ya urefu wake. Ninanukuu tu maelezo yake mwishoni.

IV. Tafsiri (ya Carson) inayotokana na muktadha

Tafsiri nyingine imeelezwa na waandishi mbalimbali, nayo inajibu pingamizi zinazotolewa dhidi yake. Imetetewa kwa kina mahali pengine; hapa ninaweza tu kuieleza kwa ufupi. Paulo ameliagiza kanisa la Korintho hivi punde wapime kwa uangalifu unabii unaoletwa mbele yao. Bila shaka wanawake wanaweza kushiriki katika unabii kama huo; jambo hilo lilithibitishwa katika sura ya 11. Lakini anachotaka Paulo kusema hapa ni kwamba hawapaswi kushiriki katika kuupima unabii huo kwa maneno. Jambo hilo haliruhusiwi katika kanisa lolote. Katika muktadha huu hawaruhusiwi kunena – “kama vile torati nayo inavyosema”. Inaonekana kwa kukubaliana na mtazamo unaofanya mwito huu kwa “torati” kuwa sifa ya msimamo wa Wakorintho, Evans anasema kwamba inasikika “isiyo ya kawaida kwa namna ya ajabu” kwa Paulo kuuelewa kuwa mwito wake mwenyewe kwa torati. Hiyo ni tathmini ya ajabu kiasi, kwa kuwa katika sura hii Paulo amekwisha kuitegemea “torati” mara moja (taz. 14:21), akimaanisha Maandiko ya Agano la Kale. Kwa maneno haya, huenda Paulo hamaanishi Mwanzo 3:16, kama wengi wanavyodhani, bali mpangilio wa uumbaji katika Mwanzo 2:20b-24, kwa sababu Paulo anaitaja mistari hii waziwazi katika nafasi nyingine mbili anapojadili nafasi ya mwanamke (1 Wakorintho 11:8-9; 1 Timotheo 2:13). Bila shaka kifungu cha Mwanzo 2 hakiamuru kunyamaza, lakini kinaonyesha kwamba, kwa sababu mwanamume aliumbwa kwanza na mwanamke aliumbwa kwa ajili ya mwanamume, aina fulani ya kielelezo iliwekwa kwa ajili ya majukumu ambayo wawili hao wanayashika. Kutoka katika mpangilio huu wa uumbaji Paulo anapata kwamba mwanamke anapaswa kumnyenyekea mwanamume – au angalau kwamba mke anapaswa kumnyenyekea mumewe. Katika muktadha wa kuupima unabii huko Korintho, unyenyekevu wa namna hiyo haungeweza kudumishwa ikiwa wake wangeshiriki katika kuupima: mume wa kwanza ambaye angetoa unabii angezusha tatizo.

Kwa maana pana zaidi, mtu anaweza kushikilia maoni kwamba Paulo alikataa mwanamke kushika huduma ya kufundisha inayotambuliwa na kanisa juu ya wanaume (1 Timotheo 2:11 na kuendelea), na kuupima unabii kwa uangalifu kunaangukia katika kazi hiyo ya kufundisha. Hii haimaanishi kwamba wanawake wasijifunze: wanapaswa kuwauliza waume zao kuhusu mambo mbalimbali ya unabii huo wanaporudi nyumbani. Kwa nini Wakorintho wajiamulie kupuuza si tu desturi ya makanisa yote (mstari wa 33b), bali pia Maandiko Matakatiifu yenyewe (mstari wa 34)? Je, wamefurahishwa sana na mafunuo waliyoyapokea kiasi kwamba wanathubutu kuyapinga dhidi ya mapokeo halisi katika Maandiko Matakatiifu na katika mapokeo ya kitume? Na ikiwa wanadhani kwamba wanayafasiri tu mapokeo hayo chini ya uongozi wa Roho, je, hawasumbuki wanapoona kwamba makanisa yote yameyatekeleza maandiko yale yale na Injili ile ile kwa desturi ya kikanisa iliyo tofauti kabisa na yao? Je, ninyi ndio peke yenu ambao neno la Mungu liliwafikia (taz. mstari wa 36b)?

Maelezo kadhaa ya mwisho kuhusu tafsiri hii yanaweza kuwa na msaada. Kwanza, tafsiri hii inaendana na mtiririko wa sura ya 14. Ingawa katika sehemu ya pili ya sura mkazo bado uko juu ya kunena kwa lugha na unabii, unahusiana kwa karibu zaidi na utaratibu ambao kanisa linapaswa kuufuata katika kutumia karama hizi za neema. Mistari ya 33b-36 inafaa vizuri katika maelezo haya. Mistari iliyotangulia moja kwa moja inashughulikia kuwapima manabii; mistari hii (mistari ya 33b-36) inalifafanua zaidi mjadala huo. Mada ya jumla ya 1 Wakorintho 12-14 haijaachwa, kama mistari ya mwisho ya sura ya 14 inavyoonyesha. Hakuna tafsiri nyingine ya mistari hii inayobishaniwa inayofaa vizuri hivi katika mtiririko wa hoja.

Pili, tafsiri hii ina maana si tu kwa kuzingatia mtiririko wa maandiko, bali pia muundo wa maandiko. Sura ya 14 inatawaliwa na mjadala kuhusu umuhimu wa kunena kwa lugha na unabii. Sehemu kubwa ya sura haituhusu hapa. Lakini mistari ya 26 na kuendelea inashughulikia waziwazi miongozo ya vitendo kwa ajili ya kupanga karama hizi mbili katika kusanyiko. Mistari wa 26 ni wa jumla kabisa. Mistari ya 27-28 inashughulikia mipaka ya vitendo kwa wale wanaonena kwa lugha. Katika mistari wa 29 Paulo anageukia unabii na kuandika: “Manabii wawili au watatu na waseme, na wengine wapime kwa uangalifu yale yanayosemwa.” Sehemu mbili za mistari huu kisha zinashughulikiwa kila moja peke yake: sehemu ya kwanza (“Manabii wawili au watatu na waseme”) inashughulikiwa katika mistari ya 30-33a, inayohusu mipaka ya kutamka unabii; sehemu ya pili (“na wengine wapime kwa uangalifu yale yanayosemwa”) inashughulikiwa katika mistari ya 33b-36, inayohusu mipaka ya kuupima unabii.

Tatu, pingamizi kuu lililotolewa dhidi yake ni kwamba inaonekana si thabiti Paulo kuwaruhusu wanawake kutabiri, kisha kuwakataza kuupima unabii. Lakini pingamizi hili halina uzito mkubwa, ukizingatia kwamba unabii wa namna hiyo hauna hadhi ile ile ya mamlaka kama manabii wakuu wa Maandiko wa Agano la Kale (bila kujali kama mamlaka hayo yalitambuliwa mara moja au la). Mahali pengine nimeeleza kwa kina kwamba “unabii” katika Agano Jipya ni kundi pana mno, linaloanzia kazi ya manabii wa kipagani (Tito 1:12) hadi unabii wa kikanuni wa Agano la Kale. Katika maisha ya kawaida ya kanisa ulitambuliwa kama usemi uliovuviwa na Roho, ambao hata hivyo haukutoa uhakika wa mamlaka ya kimungu katika kila jambo dogo, na kwa hiyo haukuhitaji tu kupimwa (1 Wakorintho 14:29), bali pia, kwa lazima, ulikuwa na mamlaka madogo kuliko hazina ya kweli iliyowakilishwa na mtume Paulo (14:37-38). Kwa hiyo, kwa namna fulani inafaa kabisa Paulo kuweka mafundisho juu ya unabii, hasa ikiwa mafundisho yanachukuliwa kuwa sehemu ya hazina ya kitume isiyojadilika, ambayo kwa sehemu inatumika kama moja ya vipimo vinavyoliwezesha kanisa kuupima unabii unaotolewa kwa kanisa, na hasa ikiwa unabii wenyewe, tofauti na hazina ya kitume, uko chini ya kupimwa na kanisa. Bila shaka hii haimaanishi kwamba maneno ya mwalimu fulani hayahitaji kuchunguzwa; sisemi kwamba unabii lazima upimwe, lakini mafundisho hayahitaji kupimwa. Agano Jipya lina vifungu vingi mno vinavyolitika

moyo kanisa kuchukua jukumu la kuwapima walimu na mafundisho (1 Timotheo 1:3; 6:3-5; Tito 1:9-14; Waebrania 13:9; 2 Petro 2:1 n.k.). Lakini inamaanisha kwamba unabii hauwezi kukwepa kupimwa hivyo, na inadhanika kwamba kuna hazina ya mafundisho ya kitume, maudhui fulani yasiyojadilika, ambayo yanaweza kutumika kama kipimo kwa mafundisho zaidi na pia kwa unabii.

Nne: Haya si yote ambayo Biblia inasema kuhusu mahusiano kati ya wanaume na wanawake katika Kristo. Kwa mfano, sijasema chochote kuhusu agizo kwa waume kuwapenda wake zao kama Kristo alivyolipenda kanisa – kiwango cha juu mno, kinachotambulishwa na kujitoa bila mipaka. Wala sijaorodhesha mambo mengi ambayo Paulo anawatarajia wanawake Wakristo. Zaidi ya yote, sijatoa nafasi kwa ukweli kwamba katika ekklesia ya Kigiriki, yaani kusanyiko la hadhara, wanawake hawakuruhusiwa kabisa kunena. Kinyume chake, katika ekklesia ya Kikristo wanawake, wakiongozwa na Roho, walitiwa moyo kufanya hivyo. Kwa maana hii Paulo hakuwa amefungwa na desturi za kijamii za Korintho: kwa maoni yake mwenyewe, Injili kweli iliaweka huru wanawake kutoka kwa mipaka fulani ya kitamaduni. Lakini hii haimaanishi kwamba tofauti zote za majukumu zimeondolewa. Ningekuwa tayari kutoa hoja, kwa msingi mpana wa Agano Jipya, kwamba kwa Paulo majukumu tofauti yanayobaki ni sehemu ya maisha katika mpangilio huu uliombwa, katika mvutano kati ya “tayari sasa” na “bado” – katika kipindi kati ya kutolewa kwa Roho wa siku za mwisho na kukamilika kwa mambo yote, wakati watu hawataoa wala kuolewa.

Na tano, ikiwa tafsiri hii ni sahihi na kuna tofauti fulani za majukumu kati ya wanaume na wanawake zinazopaswa kuzingatiwa, ni muhimu kutambua kwamba mafundisho haya ni kwa ajili ya mema yetu, si kwa ajili ya kutufanya watumwa. Hiyo ni mada ambayo ningependa kuieleza zaidi, lakini sitaiendeleza hapa.

Hakimiliki 1997 Council on Biblical Manhood and Womanhood (CBMW). Haki zote zimehifadhiwa.

Maoni ya HJR: Nilipogundua vitabu vya Carson zaidi ya miaka 10 iliyopita, ilikuwa kama kupata hazina. Ukali wa fikra zake, pamoja na uaminifu kwa Neno la Mungu, na kina cha fikra zake bado vinanivutia. Ninapenda kumlinganisha na William Kelly, niliyemtaja mwanzoni. Kwa kweli, kwa sababu yoyote ile, anashiriki pia udhaifu wa Kelly.

Carson anafaulu, katika tafsiri yake ya mistari hii miwili ndani ya muktadha wake, kuacha kabisa kutegemea mandhari ya kitamaduni ambayo Paulo angeweza kuirejelea. Kwa kweli anatoa tafsiri yenye mshikamano, ambayo hata hivyo haifanyi kunyamaza kuwa kwa kabisa, bali (kama, kwa mfano, Witherington) inakuwekea mipaka katika kuupima unabii. Hoja yake kuu ni mpangilio wa uumbaji. Torati, kwa mujibu wake, inahusu ukweli kwamba mwanamume aliumbwa kwanza na mwanamke akaumbwa kama msaidizi wake. Jambo hilo, anasema, liliunda mpangilio wa kimuundo wa ngazi za mamlaka na mgawanyo wa majukumu, ambamo mwanamke yuko chini ya mwanamume. Hiyo ndiyo sababu hapaswi kumfundisha mwanamume. Unabii unapimwa kwa kutumia mafundisho ya kitume yanayojulikana. (Hapa linazuka swali: Carson anakubali kwamba mwanamke anaweza kutabiri. Je, basi anaweza kuupima unabii wake mwenyewe? Katika hali hiyo hangekuwa “akimfundisha” mwanamume, bali mwanamke.)

Ingawa tafsiri hii inaonekana kuwa na mantiki sana, ninaomba mtafakari yafuatayo, au tuseme nina pingamizi zifuatazo:

Mstari wa 34 unaweza kueleweka kama amri ya kunyamaza kabisa, hata ikiwa jambo hilo linapingana na 1 Wakorintho 11:5 na sura nzima ya 14 na hivyo halina maana.

Tafsiri ya Carson inategemea dhana moja, ambayo bila hiyo asingefikia tafsiri hiyo: kwamba kuna unyenyekevu wa mwanamke kwa mwanamume unaotokana na uumbaji, yaani unaotakiwa na Mungu. Kama isingekuwa hivyo, asingeweza kuifasiri mistari hii miwili kama anavyoifasiri.

Hapa ndipo njia zinapotengana. Kutoka Mwanzo 2 haiwezekani kuona, moja kwa moja wala kwa njia isiyo ya moja kwa moja, tofauti ya namna hiyo ya cheo kati ya mwanamume na mwanamke. Badala yake ni kinyume chake!

Wala jambo hilo haliwezi kutolewa kutoka 1 Wakorintho 11; hapa pia ni kinyume chake. Ujumbe mkuu wa sura hii ni huu (1 Wakorintho 11:11-12):

11 Walakini, katika Bwana mwanamke si kitu pasipo mwanamume, wala mwanamume si kitu pasipo mwanamke. 12 Kwa maana kama vile mwanamke alitoka katika mwanamume, vivyo hivyo mwanamume huzaliwa na mwanamke; lakini vitu vyote vyatoka kwa Mungu.

Kuwa kichwa kwa mwanamume hakuonyeshi mamlaka yake, bali ukweli wa mstari huu: mwanamke alitwaliwa kutoka kwa mwanamume, au alitokana naye; amewekwa pamoja naye kama msaidizi, si kama aliye chini yake, bali kama aliye sawa naye, wakiwa kwenye kiwango kimoja.

Kutoka 1 Timotheo 2 mtu angeweza kutoa wazo la kutokuwa sawa. Ikiwa Carson anaieleza mistari hii miwili ya 1 Wakorintho 14 kuwa si rahisi hata kidogo, basi hilo ni kweli zaidi kwa maandiko haya.

11 Mwanamke na ajifunze katika utulivu, akinyenyekea kwa kila namna. 12 Lakini simpi mwanamke ruhusa ya kufundisha, wala kumtawala mwanamume, bali awe katika utulivu, 13 kwa maana Adamu aliumbwa kwanza, kisha Hawa; 14 wala Adamu hakudanganywa, bali mwanamke alidanganywa, akaingia katika kosa.

Ni wazi, kama 1 Timotheo inavyoonyesha, kwamba kulikuwa na matatizo makubwa katika kanisa la Efeso. Miongoni mwa mambo mengine, inaonekana kulikuwa na mwanamke fulani huko aliyekuwa akifanya kinyume kabisa cha kinachotakiwa hapa. Hakujifunza kwanza, bali alifundisha kwa kiburi, na huenda pia alifundisha mafundisho ya uongo.

Hivyo hakuwa msaada kwa mumewe wala kwa mwanamume mwingine yeyote aliyemfundisha. Kutawala hapa si mamlaka ya kufundisha, wala si mamlaka yenye afya au inayotakiwa na Mungu. Inamaanisha zaidi kujinyakulia mamlaka, kama inavyopatikana sasa pia katika tafsiri za Biblia za Kiingereza.

Kwamba Adamu aliumbwa kwanza hakuzai mamlaka. Wanyama pia waliumbwa kabla yake. Kama mfano wa mwanamke huyu wa Efeso, Paulo anamtaja Hawa, aliyedanganywa. Kwa njia hiyo anaeleza kilichomtokea mwanamke huyu na kile ambacho hatimaye kinaweza kumtokea kila mwanamke na kila mwanamume. Wote wanaweza kudanganywa.

Adamu alipewa amri wakati Hawa alikuwa bado hajakuwepo. Angepaswa kumfundisha vizuri zaidi, na yeye huenda angepaswa kukubali kufundishwa vizuri zaidi.

Kutoa kutoka hapa marufuku ya jumla ya kufundisha kwa wanawake, kwa kusema kwa upole, hakuna mantiki na kunapingana na maandiko mengine yanavyoonyesha kwamba wanawake walifundisha (Prisila na wengine).

Mwisho: Jinsi Carson anavyoeleza neno “aibu” inabaki wazi. Je, basi ingekuwa aibu ikiwa mwanamke angeupima unabii wa mwanamume? Na pia akiupima unabii wa mwanamke? Aibu mbele za Mungu au kwa muktadha wa kitamaduni?

34 Agizo: Wanawake wanyamaze katika makusanyiko ya kanisa linaeleweka na baadhi kwa maana kwamba wanawake hawaruhusiwi kabisa kushiriki kwa kunena katika ibada za hadhara. Wengine wanaliona tamko hili kuwa na tatizo kubwa kiasi kwamba hawaamini kwamba Paulo angetoa agizo hili, na matokeo yake ni kwamba mistari ya 34–35 inaondolewa kama maelezo ya pembeni (glosi) yasiyo ya Paulo.

Msimamo wa kwanza ulishikiliwa tangu Kanisa la Kwanza hadi viongozi wa Matengenezo ya Kanisa, ingawa Luther, Spener, Zinzendorf na wengine waliruhusu hali za pekee, kwa mfano katika hali ambazo hakuna wanaume. Baadhi ya vikundi vya Kikristo na madhehebu vinashikilia msimamo huu hadi leo na, kwa mfano, vinawazuia wanawake kushiriki katika kusoma Maandiko au kushiriki katika Meza ya Bwana. Baadhi ya wafasiri, wanaume na wanawake, wanaoiona mistari ya 34–35 kuwa ya asili, wanaona katika maneno haya ushahidi wa mtazamo wa Paulo wa kuwachukia wanawake na wa kiburi cha kiume katika Biblia kwa ujumla.

Wafasiri wengi wanakiondoa kile kinachoitwa kifungu cha *mulier-taceat* kama maelezo ya pembeni yasiyo ya Paulo au nyongeza ya baadaye (interpolation) – ama mistari ya 34–35, au mistari ya 33b–35, au mistari ya 33b–36. Kwa ajili ya hatua hii ya uhakiki wa vyanzo, sababu za uhakiki wa maandiko na za uhakiki wa kifasihi zinatolewa. Kuhusu mjadala wa ushahidi wa nakala za maandiko, tazameni hapo juu chini ya Maelezo ya uhakiki wa maandiko: mtu akitumia vigezo vya kawaida, hakuwezi kuwa na shaka yoyote kwamba mistari hii ilikuwa sehemu ya maandiko ya asili ya barua hii. Sababu za uhakiki wa kifasihi zinahusu 1. hoja kwamba mistari ya 34–35 inakatiza mtiririko wa mawazo; 2. kurejelea muktadha unaozungumzia kunena kwa lugha na unabii na mchango wake katika kulijenga kanisa, wakati katika mistari ya 34–35 hakuna lolote kati ya hayo linalotajwa; 3. maneno yanayodaiwa kuwa si ya Paulo; 4. **mgongano kati ya mistari ya 34–35 na 11:5, unaochukuliwa kuwa hoja ya kuamua, unaoitwa “dhahiri” na mara nyingi unaunganishwa na hukumu kwamba “hauwezi kutatuliwa kwa namna yoyote”**. Jambo linalofunua mengi ni dai kwamba tamko la mistari ya 34–35, hata kama lingetoka kwa Paulo, lisingekuwa na “uhalali wa kitheolojia”, kwa sababu linakosa sababu inayoeleweka, ambayo inahitajika kwa agizo mahususi la mawaidha. Pingamizi hizi zitajibiwa katika mwendo wa ufafanuzi wa maandiko.

Daima ni tendo la kukata tamaa kuondoa kama maelezo ya pembeni maandiko ambayo ni wazi ni sehemu ya maandiko ya asili ya hati iliyopo. Wala misimamo ya kitheolojia wala political correctness si vigezo vinavyoweza kujibu maswali ya uhalisi wa kifasihi kwa uhakika wa kutosha. Wafafanuzi wa Biblia hawayatengenezi wenyewe maandiko wanayopaswa kuyafasiri, bali wanayakuta maandiko na wanapaswa kuyaeleza kadiri wanavyoweza. Kutafuta majibu, ambayo mtu anatumaini kuyapata kwa kulinganisha na matamko yanayofanana ya mwandishi huyo huyo na kwa uchambuzi makini wa muktadha, ni jambo la kawaida kwa wanahistoria. **Kwa maandiko magumu, wakati mwingine mtu lazima aridhike na maelezo yanayowezekana, lakini huenda hayaridhishi kabisa. Kuondoa maandiko magumu ni ultima ratio (njia ya mwisho kabisa), ambayo kwa mujibu wa hukumu ya wafafanuzi wengi (na si wa kihafidhina tu) haihitajiki katika kesi ya mistari ya 34–35.**

Baadhi ya mapendekezo yanayojaribu kuieleza mistari ya 34–35 kama maandiko ya Paulo hayana mantiki.

1. Matamko ya 11:5 na ya 14:34-35 yanaakisi hatua tofauti za mawasiliano kati ya Paulo na Wakorintho; amri ya kunyamaza ni sehemu ya barua ya baadaye, ambamo Paulo, kwa sababu ya habari mpya zaidi, aliona analazimika kuchukua hatua kali zaidi ili kupunguza shauku iliyopita kiasi huko Korintho. Mbali na nadharia yenye matatizo ya kugawanya barua, maelezo haya yanashindwa kwa sababu ya kurejelea makanisa mengine katika 11:16 na katika 14:33b.
2. Maandiko ya mistari ya 34–35 yaliandikwa na Paulo, lakini si kama maoni yake, bali **kama nukuu** kutoka barua ya Wakorintho, ambamo wanaume wenye kiburi cha kiume walitaka kuwakataza wanawake kunena; katika mstari wa 36 anaukataa msimamo huo. ***Katika maneno ya maandiko hakuna dalili zozote zinazomjulisha msomaji kwamba mistari ya 34–35 ni nukuu na mstari wa 36 ni maoni ya Paulo.***
3. Katika 11:5 Paulo anatoa ruhusa kwa wanawake kushiriki, lakini kwa kusita tu, na kuhusiana na swali la kufunika kichwa au mtindo wa nywele; katika 14:34-35 tunasikia maoni yake halisi. Lakini kwamba 11:5 ni ruhusa ya kusita hakuwezi kuthibitishwa wala kwa maneno wala kwa muktadha.
4. Katika 11:5 jambo linalohusika ni ibada za faragha za nyumbani, katika 14:34-35 ni ibada ya hadhara. Lakini katika sura ya 11 jambo linalohusika kila mahali ni makusanyiko ya kanisa, ambalo wakati huo lilikusanyika majumbani, yaani hapakuwa na tofauti kati ya makusanyiko ya nyumbani na makusanyiko ya kanisa.
5. Katika 11:5 wanaozungumziwa ni wanawake wasioolewa, wanaoruhusiwa kutabiri hadharani, wakati katika 14:34-35 wanaozungumziwa ni wanawake walioolewa. Yote mawili ni dhana ambazo hazitokani kwa lazima na maandiko, na hasa kuhusu 11:5 hazina mantiki.
6. Kwa viongozi wa Matengenezo ya Kanisa na kwa Wapietisti mara nyingi mtu hukuta maelezo kwamba katika 11:5 wanaozungumziwa ni wanawake wenye vyeo vya huduma, wanaoruhusiwa kuomba na kutabiri hadharani, na katika 14:34-35 ni wanawake wasio na cheo cha huduma kanisani. Tofauti kama hiyo haionekani katika maandiko wala haina mantiki kwa makanisa ya Kikristo ya karne ya kwanza.
7. Paulo anafuata mapokeo ya kirabi, ambayo kwa mujibu wake wanawake hawakushika kazi rasmi katika ibada wala hawakuruhusiwa kuuliza maswali katika nyumba ya mafundisho. Mbali na tatizo la kuamua tarehe za maandiko ya kirabi yanayohusika, maelezo haya pia hayana nguvu: katika 1 Wakorintho Paulo hatofautishi popote kati ya kazi rasmi na zisizo rasmi.
8. Katika 14:34–35 Paulo anazuia wanawake **kudakia maneno au kudakia maswali** kwa namna inayovuruga, si kuomba na kutabiri kwa wanawake kunakotokana na Roho. Maelezo haya yanadhania kwamba kuanzia mstari wa 33b tatizo jingine la utaratibu katika ibada linashughulikiwa, jambo ambalo halionyeshwi katika maandiko. ***Pia haieleweki kwa nini Paulo anawazungumzia wanawake tu wanaodakia maneno, kwa kuwa mtu anaweza kabisa kuwawazia pia wanaume wanaodakia maneno.***
9. Pendekezo lenye mantiki zaidi ni kwamba Paulo anazungumzia majukumu tofauti ya wanawake katika kanisa, yanayoakisi uzoefu wa kijamii wa aina mbili: katika 11:5 jambo linalohusika ni kuomba na kutabiri katika ibada, katika 14:34-35 ni mashauriano na mazungumzo ya mafundisho ya wanaume. Maelezo haya ya E. na W. Stegemann yanatambua kwa usahihi **kwamba desturi za**

kitamaduni zina nafasi, ambamo dhana za heshima za wanaume na aibu ya mwanamke zina nafasi; lisiloshawishi ni kutofautisha “matendo ya ibada” na “mashauriano”; zaidi ya hayo, “mashauriano” hayo, yanayoelezwa kuwa “mazungumzo ya mafundisho”, yanabaki bila ufafanuzi wa kutosha, sawa na chanzo cha aibu. **Ufunguo wa kuelewa mistari ya 34–35 katika muktadha wa sura ya 11 ni kurejelea 1. mamlaka: katika mstari wa 34 Paulo anazungumzia unyenyekevu, katika 11:2-12 anazungumzia mwanamume kama “kichwa” cha mwanamke; 2. uhusiano wa wanawake na wanaume, ambao wanawake wanaweza kuwauliza “nyumbani” (mstari wa 35); 3. aibu (αἰσχύς, mstari wa 35). Ni wazi kwamba katika mistari ya 34–35 jambo linalohusika ni mambo ambamo maswali ya kitamaduni yana nafasi, ambamo uhusiano wa mwanamke na mwanamume anayewajibika kwa ajili yake – mume, au baba, au mlezi wa kisheria – na tofauti kati ya mwenendo wa hadharani na mwenendo wa “nyumbani” vilikuwa vya kuamua. Katika muktadha uliotangulia moja kwa moja jambo linalohusika ni kuupima usemi wa kinabii (mistari ya 29–33), katika muktadha unaofuata manabii wanatajwa pia katika mstari wa 37. *Kwa hiyo maelezo yafuatayo ndiyo yenye mantiki zaidi. Katika kanisa la Korintho wanawake walishiriki katika mchakato ambao kwa huo unabii ulichunguzwa na kupimwa (mstari wa 29).* Kama wao wenyewe walikuwa na karama ya usemi wa kinabii inawezekana, lakini si lazima kwa ajili ya kuijenga upya hali hiyo. Katika mwendo wa upimaji huo kulikuwa na matukio ambapo wanawake walitoa hukumu juu ya unabii uliotolewa na waume zao, baba zao au walezi wao. **Kumhoji kwa ukosoaji pater familias (mkuu wa familia) kungeonekana kuwa tusi (αἰσχύς) dhidi ya mamlaka ya mume au ya baba, na kudhoofisha utaratibu wa nyumba, na hivyo pia wa kanisa. Paulo anawaagiza wanawake waulize nyumbani maswali waliyo nayo kuhusu unabii wa waume zao, baba zao au walezi wao, ili kudumisha adabu kwa ajili ya nyumba na pia kwa ajili ya kanisa.****

Pingamizi linalopendwa dhidi ya tafsiri hii ni kusema *kwamba yote haya hayasemwi waziwazi hivyo katika maandiko*. Hilo ni kweli, lakini **dhana zinazotangulizwa zina viashiria vilivyo wazi katika maandiko (wanawake, mume, nyumba, aibu) na zina mantiki kihistoria na kitamaduni**. Pingamizi pekee la W. Schrage, kwamba ni “vigumu kueleza kwa nini hasa mstari wa 29b uwe ndio unaolengwa, na kwa nini uwezo wa kutabiri usijumuishe pia uwezo wa kuupima”, halina nguvu; linapuuza vigezo vya mwenendo wa wanawake hadharani, vilivyokuwa na umuhimu wa kuamua katika jamii ya wakati huo.³⁹

Wanawake **wanyenyekee** (ἀλλὰ ὑποτασσέσθωσαν). Kiunganishi cha kinyume ἀλλά kinaonyesha wazi **kwamba kunyamaza kwa wanawake kunahusiana na unyenyekevu wa wanawake kwa waume zao, yaani hakukusudiwa kuwa kwa “kila hali” au kwa “jumla”**.

Maneno haya: **kama vile torati nayo inavyosema** (καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει) yanahusishwa na wengi na Mwanzo 3:16 (“tamaa yako itakuwa kwa mumeo, naye atakutawala”), jambo ambalo hata hivyo ni gumu, kwa sababu huko hakuna kinachosemwa kuhusu kunyamaza kwa mwanamke wala unyenyekevu wa mwanamke. Hesabu 12:1-15 pia imependekezwa kuwa maandiko yanayorejelewa: Miriamu, aliyekuwa na karama ya unabii, aliadhibiwa na Mungu alipohoji mamlaka ya Musa, wakati Haruni, aliyemhoji Musa pia, hakuadhibiwa. Ufafanuzi wa kirabi, kwa ukweli kwamba wanawake hawakunena katika makusanyiko ya ibada ya hadhara, ulitegemea Kumbukumbu la Torati 22:16 (“na baba wa msichana atawaambia wazee”); katika Sifre Deut 22,16 §235 (117b) inasemwa: “Kutokana na hili inafuata kwamba mwanamke hana haki ya kunena mahali pa mwanamume (au: badala ya mwanamume)”. Maelezo yenye mantiki zaidi ni kwamba Paulo anarejelea kwa ujumla mpangilio wa uumbaji (Mwanzo 2).

Jambo linalohusika si kunena (λαλεῖν) kwa ujumla, bali kunena kwa namna inayoleta “aibu” (αἰσχρόν ἐστιν), yaani kusikofaa, kwa aibu, kwa kashfa. Katika 11:5 Paulo alizungumzia wanawake wanaoomba wakiwa vichwa wazi na kwa hiyo wanaaibisha “kichwa” chao, yaani wanamletea mume wao aibu. Mukstadha huo huo wa kitamaduni upo hapa: mwanamke hapaswi, mbele ya hadhara ya kusanyiko la kanisa, kuidhuru heshima ya mume wake na hivyo kumletea aibu.

Mwanamke akiomba au kutabiri katika ibada, hamletei mume wake aibu. Lakini akiuchunguza uhalisi wa usemi wake wa kinabii kwa maswali ya ukosoaji, basi hakika anamletea aibu – kuhojiwa kama mahakamani daima ni jambo la aibu na la kudhalilisha, hasa likiwa na matokeo mabaya, na kwa hiyo wanawake (walioolewa) wasishiriki katika mchakato huu.

Maoni ya HJR: Mara chache mtu anaweza kuongeza kitu kwenye kazi za Schnabel ambacho yeye hajakitaja au hajakitafakari tayari. Vitabu vyake vya ufafanuzi ni faida kubwa. Kwa wataalamu wote waliotajwa hapa, hoja zina uzito tofauti, na kwa hiyo pia hitimisho ni tofauti. Maelezo yake yana mantiki, lakini, kama yeye mwenyewe anavyokiri, hayatokani moja kwa moja hivyo na maandiko. Huenda ndiyo bora kuliko majaribio yote ya kueleza. Uwezekano kwamba maandiko haya ni nukuu – kama vifungu vingine kadhaa katika barua hii – anaukataa bila sababu yenye mantiki. Mgongano wa mistari hii na mazingira yake na mashaka juu ya uhalisi wake hayapewi nafasi ya kutosha, kwa maoni yangu. Kwa vyovyote vile, yeye anaelewa wazi kwamba haiwezi kuwa amri ya kunyamaza kabisa, hata mtu akiigeza na kuipindua namna gani.

Muhtasari na hitimisho langu binafsi

Kuna misimamo mikuu minne (pamoja na tofauti zake) kuhusu tafsiri ya mistari hii miwili:

- Kunyamaza kabisa kwa wanawake katika ibada
- Kunyamaza kwa masharti au kulingana na hali, au tuseme kushiriki kwa namna inayofaa (kama inavyotakiwa vivyo hivyo kwa wanaume) – kwa baadhi kuna mpaka mmoja: hakuna kufundisha, na kwa hiyo hakuna kuupima unabii
- Ni nukuu ambayo Paulo anaileta ili kuikanusha.
- Ni nyongeza iliyoingizwa baadaye na si ya Paulo kweli.

Hakuna hata mmoja wa mitazamo hii ulio na uhakika wa asilimia 100 au usio na matatizo! Kuhusu maudhui, siwezi kuongeza kitu kwenye michango iliyotangulia. Ninaelekea kwenye nukuu au kwenye maelezo ya pembeni (glosi), yaani nyongeza isiyo ya Paulo. Sababu yangu kuu ni hii:

Kwa maoni yangu, mistari wa 34 ni amri ya kunyamaza kabisa. Wanawake hawakuruhusiwa hata kuuliza maswali (mistari wa 35). Ikiwa hawakuruhusiwa hata kuuliza maswali, kwangu hiyo inamaanisha: kunyamaza kabisa.

Lakini hilo haliwezekani katika mukstadha wa sura ya 14 na wa barua nzima. Hasa 1 Wakorintho 11:5 ni tamko la msingi. Linaeleza desturi ya kawaida, ndani na nje ya mkusanyiko. Msingi wake ni karama za Roho, wanazopewa wanaume na wanawake pia, na ukuhani wa waamini wote (ingawa barua kwa Wakorintho haiushughulikii waziwazi). Pia haliwezekani katika Agano Jipya zima. Jinsi Yesu alivyowatendea wanawake kunapinga jambo hilo. Pia kunapinga ukweli kwamba Paulo alikuwa na wanawake waliofanya kazi pamoja naye, na jinsi anavyozieleza huduma zao.

Torati inayotajwa haipatikani – marejeo ya Mwanzo 2 au 3 ni hafifu sana, na yenyewe tayari ni tafsiri inayoelekea upande wa mfumo dume. Kwa njia hii uhusiano wa jinsia mbili haupangwi kwa usawa, bali

kwa kutokuwa sawa na kwa ngazi za mamlaka, na kwa hiyo unyenyekevu na kunyamaza vinapewa msingi. Mtu akiuelewa uhusiano wa wanadamu wa kwanza kama usawa, sababu hizo zinaanguka zenyewe. Unyenyekevu katika Agano Jipya daima ni wa pande zote mbili, na katika ufalme wa Mungu na katika kanisa lake hauna msingi wake kamwe katika tofauti za ngazi za mamlaka. Katika Kristo tofauti hizo zimeondolewa – si katika ulimwengu na mahusiano yake, lakini katika kanisa, ambalo tayari ni uumbaji mpya. Kwa hiyo mtu anayekosea katika Mwanzo 2 na 3 hataweza kuyafasiri vizuri maandiko ya Paulo.

- Ikiwa ni nyongeza, basi kwangu inaonekana kama mbegu mbaya, au magugu, yaliyopandwa kati ya mbegu njema na yanayokua hadi mwisho. Kwa maoni yangu, athari za mistari hii miwili katika historia ni maafa. Wanawake wanaonyamaza ndicho hasa anachokitaka yule nyoka wa zamani – sawa na mamilioni ya saa za kujifunza na kubishana ili kugundua maneno haya yanaweza kumaanisha nini. Je, Mungu anaweza kuruhusu jambo hilo? Anaruhusu mambo mengi zaidi ambayo hatuyaelewi!
- Kama nukuu inaleta maana kweli, kwa sababu si maneno na mawazo ya Paulo. Lakini hata hivyo, kwa maoni yangu, nukuu hii haifai vizuri mahali hapa.
- Ikiwa ni maneno ya Paulo, hawezi kuwa alimaanisha kunyamaza kabisa. Katika hali hiyo ningeona marufuku ya kuupima unabii (wa mume) kuwa maelezo bora zaidi katika muktadha wa moja kwa moja.

“Muda umekwisha, na kila mmoja anatazama kwa huzuni,

pazia limefungwa, na maswali yote yako wazi.” (Kwa uhuru, kufuatana na Bertolt Brecht, “Der gute Mensch von Sezuan”; nimeyakuta kwa Erwin Schmidt katika mada hiyo hiyo.)

Tena kuhusu Vuguvugu la Ndugu

Yeyote aliyesoma vipande mbalimbali vilivyonukuliwa ataona kwamba ni hasa Vuguvugu la Ndugu lililoshikilia, kutekeleza na kutetea amri ya kunyamaza kabisa. Mimi mwenyewe nilikulia katika vuguvugu hili, katika tawi la wale wanaoitwa “Waliofungwa” (Exclusive). Ni nilipokuwa na umri wa miaka 40 tu, baada ya kuhamia mji mwingine, ndipo nilipohamia kanisa la Kikristo lenye msimamo wa wastani (Kempten). Mpaka wakati huo mimi mwenyewe nilishikilia mtazamo huu wa Ndugu. Lakini nakiri kwamba, tangu ninavyoweza kukumbuka, jambo hilo daima lilinitia shaka. Si kwa sababu mimi ni mtetezi wa haki za wanawake (feministi). Moyo wangu haukuweza kamwe kulikubali kwa “ndiyo” kamili. Na mbele ya Wakristo walio nje ya “Ndugu” sikuweza kamwe kulieleza kwa namna yenye kushawishi kweli. Mtu akiwasoma wafafanuzi wengine wa Biblia ninaowajua kuwa waaminifu kwa Biblia na wanaolipenda Neno la Mungu, anaona hivi: hawashikilii mtazamo huu. Kwa nini hawashikilii? Kwa maneno mengine: Ndugu wa Vuguvugu la Ndugu wanaona nini cha pekee hivyo katika amri hii ya kunyamaza, kiasi kwamba inastahili kutetewa hivyo? Ninaamini kwamba mtu anapaswa kuchunguza kwa makini kabisa kwa nini jambo hili liwahusu dada, yaani asilimia 50 ya waliohudhuria. Zaidi sana pale sentensi mbili fupi zinapofasiriwa kwa namna inayofika mbali hivyo na kwa hasara ya kanisa. Na pale vuguvugu hili linapozichukulia karibu kama mojawapo ya alama zake za pekee, na hata kuzitumia kama sababu ya kujitenga kwake.

Basi ni kweli kwamba hakuna amri chanya, hakuna agizo kwa dada kuomba na kutabiri katika kusanyiko la ibada. Hoja hii inayotokana na ukimya⁴⁰ mtu anaweza kuifasiri hivyo kwa faida yake. Lakini mimi ningeweza kusema vile vile: jambo hilo lilikuwa kanuni ya kawaida kabisa, lililoungwa mkono na

maandiko ya kitume (hii nayo ni hoja inayotokana na ukimya), kiasi kwamba hapakuwa na haja ya agizo kama hilo hata kidogo.

Watu wafuatao, pamoja na karama na huduma zao, na matukio yafuatayo, mtu asiye na upendeleo hawezi kuyawazia bila kunena hadharani – wala bila kunena katika kusanyiko:

Matendo 2:17-18: Itakuwa katika siku za mwisho, asema Mungu, nitamimina Roho yangu juu ya wote wenye mwili; na wana wenu na binti zenu watatabiri, na vijana wenu wataona maono, na wazee wenu wataota ndoto. 18 Naam, na hata juu ya watumishi wangu wanaume na watumishi wangu wanawake nitamimina Roho yangu katika siku zile, nao watatabiri.

Matendo 21:8-9: Siku ya pili tukaondoka, tukafika Kaisaria; tukaingia nyumbani mwa Filipo, mhubiri wa Injili, aliyekuwa mmoja wa wale saba, tukakaa kwake. 9 Basi mtu huyo alikuwa na binti wanne, mabikira, waliokuwa wakitabiri.

Kwa Paulo, unabii (yaani kunena kutoka kwa Mungu na kwa niaba yake) ni sehemu muhimu ya mkusanyiko wa kanisa: “Basi, ndugu zangu, takeni sana **kutabiri**, wala msizuie kunena kwa lugha” (1 Wakorintho 14:39). Matendo 2 ndio hasa mwanzo wa kusanyiko hili/kanisa hili. Kwa ajili yake na ndani yake unabii unatokea, jambo lililotabiriwa hata katika Agano la Kale. Wale binti wanne, ninauliza, walitabiri wapi? Nyumbani? Lakini kwa ajili ya nani? Je, watu waliwatembelea kama mpiga ramli? Hapana, hilo haliwezekani. Sokoni? Huenda sivyo. Katika mkusanyiko? Hilo ndilo linalowezezekana zaidi, kwa sababu huko ndiko Paulo anakoweka unabii.

Warumi 16:1: Nawaagizia Fibi, ndugu yetu, aliye mtumishi (diakonos) wa kusanyiko lililoko Kenkrea.

Mtu anawezaje kuwazia kuwa mtumishi wa kusanyiko bila kuruhusiwa kusema chochote kanisa linapokusanyika?

Warumi 16:12: Wasalimuni Trifaina na Trifosa, wanaojitaabisha katika Bwana. Msalimuni Persisi, mpendwa, aliejitaabisha sana katika Bwana.

Mtu anawezaje kuwazia kwa urahisi kufanya kazi katika Bwana bila kusema chochote kanisa linapokusanyika?

Wafilipi 4:2-3: Namsihi Euodia, na Sintike namsihi, wawe na nia moja katika Bwana. 3 Naam, nakuomba na wewe pia, mtumishi mwenzangu wa kweli, uwasaidie wanawake hawa, kwa maana walishindana pamoja nami katika Injili ...

Mtu anawezaje kushindana pamoja katika Injili bila kuruhusiwa kusema chochote katika ibada? Wanawake hawa wawili wanaonekana kuwa walikuwa viongozi katika kanisa la Filipi. Vinginevyo kwa nini kutoelewana kwao hasa kulionwa kuwa hatari kwa kanisa zima? Haya yote hayaeleweki wala hayawaziki ikiwa hawakuwahi kusema chochote katika kanisa lililokusanyika.

Wakolosai 4:15: Wasalimuni ndugu walioko Laodikia, na Nimfa, na kusanyiko lililoko nyumbani mwake.

Nimfa alikuwa na kusanyiko nyumbani mwake. Aliitoa nyumba yake kama mwenyeji, labda kwa sababu yeye au mume wake alikuwa tajiri. Je, mtu asiye na upendeleo anaweza kuwazia kwamba hakuwahi kupaza sauti yake katika ibada?

Basi mtu anaweza kuyaeleza maandiko haya yote – na yapo mengine zaidi – kupitia lenzi ya 1 Wakorintho 14:34-35 peke yake. Hapo atafikia hitimisho jingine. Kwa njia hiyo mtu angeipa mistari hii miwili mamlaka ya kuamua maana ya maandiko mengine yote yaliyotajwa hapa. Lakini uamuzi huu si

sahihi, kwa sababu unapuza uzito mkubwa zaidi wa maandiko mengine yote. Si kupima na kulinganisha kwa uangalifu, bali kwa bahati mbaya ni uamuzi wa kiholela. Hasa pia kwa sababu amri hii ya kunyamaza haiungwi mkono waziwazi na kifungu kingine hata kimoja cha Biblia.

Na hata hivyo, ni Vuguvugu la Ndugu hasa lililotetea ukuhani wa waamini wote. Hiyo ilikuwa alama yake na pia nguvu yake. Lakini jinsi walivyoweza kuwasahau dada wakati dhabihu za sifa na shukrani zilipotolewa, sielewi, hasa kwa sababu ya ujuzi wao mkubwa wa Maandiko. Kusema kwamba dada wanatoa pia dhabihu za kiroho kwa kuimba pamoja na kuomba pamoja moyoni kimya kimya ni faraja ya kubahatisha tu. Roho yuko huru kutenda kazi kupitia wanawake na wanaume. Au je, Roho anatenda kazi katika kusanyiko kupitia wanaume tu?

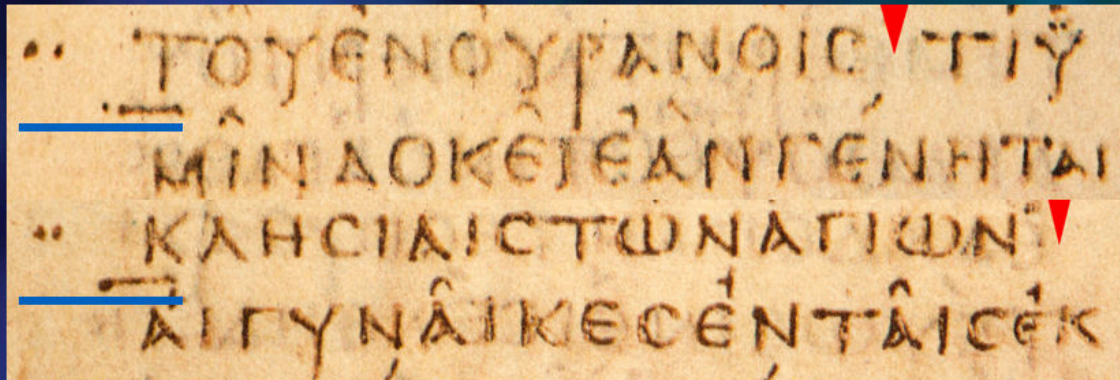
Hans-Jörg Ronsdorf, Augsburg, 1 Novemba 2022

Tangu wakati huo nimejua mambo mapya kutoka katika utafiti wa maandiko. Yanaonekana kuthibitisha kwa nguvu dhana yangu niliyoitaja hapo juu: mistari hii miwili haitoki kwa Paulo, na kwa hiyo haina mamlaka. Ninachukua kutoka toleo la 4 la kitabu changu *Wanawake, Tusameheni!* (Frauen, vergebt uns!) maandiko yanayohusika:

Kama ilivyodokezwa katika dibaji ya toleo la 4, sehemu hii 6.2.8 ya kitabu iliongezewa, kwa sababu kuna maarifa mapya (angalau kwangu) yanayohusiana na nakala za kale za maandiko. Philip Barton Payne amefanya kazi kwa bidii juu ya mada hii na, kama watafiti wengine kadhaa wa maandiko, ametambua kwamba kuna mambo yafuatayo yasiyo ya kawaida: katika baadhi ya nakala za maandiko mistari ya 34 na 35 iko mahali ilipo katika Biblia zetu, lakini katika nakala nyingine iko baada ya mistari wa 40. Maandiko marefu kiasi yalihamishwa. Jambo hilo si la kawaida hata kidogo na linaruhusu dhana ifuatayo: mistari hii iliingizwa baadaye. Iliandikwa pembeni, na kwa kawaida mnakili aliyefuata aliiingiza, kwa sababu labda ilikuwa imesahauliwa hapo awali. Yeye ndiye aliyeamua mahali pa kuiingiza.

Nadharia hii inaimarishwa na ugunduzi katika Codex Vaticanus, mojawapo ya kodeksi kubwa zaidi na muhimu zaidi za karne ya 4. Humo mistari hii kweli imewekewa alama kama nyongeza:

Codex Vaticanus (4. Jahrhundert) markiert 14:34–35 als eine störende Unterbrechung

2 Punkte + Strich zeigen einen störenden Textblock

Die **Roten Dreiecke** zeigen die **Lücke** genau dort an, wo der ursprüngliche Text unterbrochen wurde.

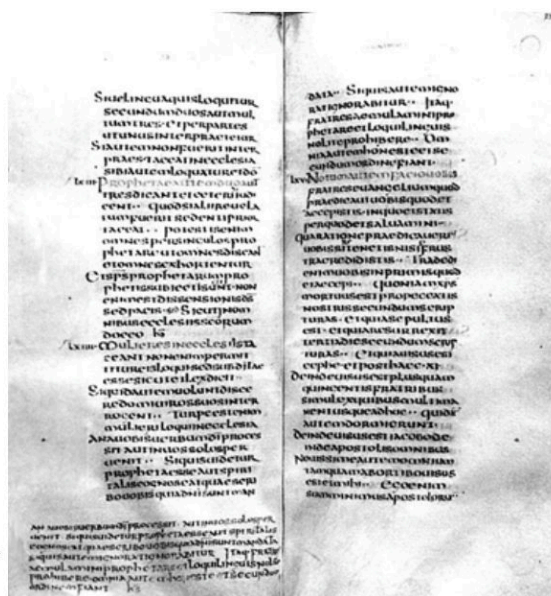
Chanzo cha picha: Biblioteca Apostolica Vaticana

Kuhusu jambo hili ninamnukuu Philip B. Payne, aliyefanya utafiti wa kuvunja njia mpya juu yake: “Sababu saba zinazotokana na nakala za maandiko, na sababu tisa zinazotokana na maneno ya mistari hii, zinanishawishi mimi na wengine wengi kwamba haikuwa katika barua ya asili ya Paulo, bali iliongezwa baadaye. Sasa nitafupisha tatu tu. Kwanza, maana ya wazi ya mistari hii inapingana na matamko ya sura hii kwamba ‘wote’ wanaweza kufundisha na kutabiri, na pia na tamko la sura ya 11:5 kwamba wanawake wanatabiri. Pili, katika nakala za barua za Paulo hakuna kifungu kingine cha maandiko kilicho karibu kuwa kirefu hivi, na ambacho (katika nakala tofauti) kinapatikana mahali pawili tofauti palipo mbali hivi kati yao, bila kuwepo sababu iliyo wazi.

Tatu, Biblia ya zamani zaidi inaitambulisha mistari hii kuwa nyongeza ya baadaye isiyo ya kweli. Kwanza, mistari hii inapingana na matamko mengine mengi katika sura hii. Ili kuepuka mgongano, wengi husema kwamba Paulo ananyamazisha tu maongezi ya kuvuruga au, kama ilivyopendekezwa mara ya kwanza mwaka 1962, kuupima unabii tu. Lakini tafsiri hizi haziendani na agizo la kunyamaza lisilo na mipaka, ambalo katika kifungu hiki linarudiwa mara tatu kwa msisitizo. Ikiwa mstari wa 34 unakataza tu kuupima unabii, basi unaruhusu pia maneno ambayo mstari wa 35 unayakataza. Hatimaye, kuuliza maswali kwa sababu ya hamu ya kujifunza jambo fulani ni kitu tofauti kabisa na kuupima unabii, na mara chache huvuruga. Tafsiri hizi zinamfanya Paulo apingane na kile alichokiandika hivi punde. Pili, katika nakala zote za Kigiriki za ‘Kimagharibi’ mistari hii inafuata baada ya mstari wa 40, lakini katika nakala nyingine nyingi inafuata baada ya mstari wa 33. Hapa kuna Codex D maarufu wa ‘Kimagharibi’ wa karne ya 6. Aya ya kwanza kamili ya picha hii ni mwisho wa sura ya 14. Aya inayofuata ni mistari ya 34 na 35. Sehemu ya mwisho inaanza sura ya 15. Mahali hapo pawili tofauti ilipo mistari ya 34 na 35 panaonyesha kwamba mtu aliiandika pembeni, na wanakili wa baadaye wakaiingiza ama baada ya mstari wa 33 ama baada ya mstari wa 40. Niruhusuni nieleze:

Kanuni ya msingi katika kuamua maandiko ya asili ya Maandiko Matakatifu ni hii: 'Maandiko yanayoeleza vizuri zaidi jinsi maandiko mengine yalivyotokea, kwa uwezekano mkubwa ndiyo maandiko ya asili.' Hakuna nakala ya barua yoyote ya Paulo inayohamisha sehemu kubwa ya maandiko umbali unaokaribia huu bila sababu inayoonekana, na hakuna msomaji wa mwanzo kabisa aliyekosoa mahali pa maandiko haya. Lakini ilikuwa kawaida kwa waandishi kunakili maandiko ya pembeni ndani ya maandiko makuu. Codex Vaticanus wa karne ya nne, kwa mfano, una sehemu 20 zenye maandiko ya kale pembeni mwa maandiko ya Mathayo. Zote isipokuwa 3 zimo katika maandiko makuu ya karibu nakala zote zilizofuata. Wagiriki waliamini kwa uthabiti kwamba wanawake wanapaswa kukaa kimya katika makusanyiko ya hadhara. Kwa hiyo si ajabu kwamba msomaji fulani, wakati fulani kabla ya mwaka 200 BK, aliongeza pembeni 'hekima inayojulikana au iliyozoeleka' inayoelezwa na mistari hii. Maelezo pekee ya mahali hapo pawili ilipo mistari hii, yanayoendana na desturi zinazojulikana za waandishi, ni kwamba mtu aliandika mistari hii miwili kwanza pembeni mwa nakala fulani, na wanakili wa baadaye wakaiingiza ama baada ya mstari wa 33 ama baada ya mstari wa 40. Akili ya kawaida inasema: jambo la kawaida – kuingiza maandiko ya pembeni katika maandiko makuu – lina uwezekano mkubwa zaidi kuliko jambo lisilo la kawaida kiasi kwamba hakuna kisa kingine chake kinachojulikana – kuhamisha maandiko mengi hivyo mbali hivyo bila sababu iliyo wazi. Tatu, Biblia yetu ya zamani zaidi, Codex Vaticanus, inayosifiwa sana kwa usahihi wake, inaitambulisha mistari hii, inayowanyamazisha wanawake kanisani, kuwa kikatizo kisicho cha kweli na cha uongo. Hata hivyo ni kweli kwamba mistari ya 34-35 inapatikana mahali fulani (yaani baada ya mstari wa 33 au wa 40) katika nakala zote zilizohifadhiwa, jambo linalohitaji kwamba iliingizwa mapema mno. Lakini si Vaticanus peke yake inayoitambulisha kuwa si ya kweli. Askofu Victor aliagiza maandiko yaliyosahihishwa yaandikwe pembeni ya chini ya Codex Fuldensis, yasiyo na mistari hii, na maandiko yasiyo ya Kimagharibi MS 88 yanaiacha baada ya mstari wa 33, lakini yanaiingiza baada ya mstari wa 40 pamoja na alama zinazoonyesha kwamba inapaswa kufuata baada ya mstari wa 33. Kwa kuwa mistari hii haipatikani katika mashahidi wa maandiko ya Victor kwa 1 Wakorintho, dai la Dan Wallace 'kwamba mistari hii inapatikana katika mashahidi wote wa maandiko kwa 1 Wakorintho' si la kweli (<https://bible.org/article/textual-problem-1-corinthians-1434-35>). Wataalamu wa maandiko huyapa maandiko tofauti yaliyomo katika nakala moja na ile ile alama tofauti za nakala. Kifungu cha 14:34-35 hakipatikani katika maandiko yote yanayotofautishwa kwa alama hizi tofauti za nakala. **Si kweli kwamba maandiko ya 14:34-35 'yanaungwa mkono' na nakala zote.**"

In **Codex Fuldensis** (das Original liegt in Fulda) ist unten der Text ohne die Verse 34 und 35 als Korrektur oder Fußnote geschrieben worden. Dem Abschreiber lag in der Mitte des 6. Jhd. offensichtlich ein Text ohne diese Verse vor.

Codex Fuldensis (F) ni nakala ya Vulgata yenye maandiko ya vitabu 23 vya kikanuni vya Agano Jipya, pamoja na Diatessaron na Barua kwa Walaodikia. Ni mojawapo ya nakala za zamani zaidi za Agano Jipya zilizo na tarehe, na nakala pekee ya mwanzo ya Agano Jipya inayojulikana kuwa ilihaririwa na msomi mashuhuri, askofu Victor wa Capua. Ni shahidi wa pili muhimu wa maandiko ya Vulgata, na shahidi muhimu zaidi na wa zamani zaidi wa maandiko kamili ya Diatessaron. Kodeksi hii ni ushahidi muhimu, kama si ushahidi muhimu kuliko yote, katika mjadala kuhusu uhalisi wa maandiko ya 1 Wakorintho 14:34-35. Iliandikwa katika miaka 541-546 huko Capua kwa agizo la askofu Victor, na ikachunguzwa na kusahihishwa naye binafsi. Mwishoni mwa Ufunuo kuna tarehe 2 Mei 546, iliyoandikwa na Victor mwenyewe. Victor aliyachunguza maandiko ya kodeksi hii mara ya pili, na kwa hiyo kuna pia tarehe ya pili – 12 Aprili 547.

“Msomi mashuhuri wa Kanisa Katoliki la Roma Joseph A. Fitzmyer anasema kwamba ‘wengi wa wafasiri wa leo’ wanafikia hitimisho kwamba maandiko haya [14:34-35] ni nyongeza ya baadaye. Mtaalamu wa maandiko Kim Haines-Eitzen anasema hivyo kuhusu ‘karibu wasomi wote wa leo’. Gordon Fee, ambaye huenda ndiye mtafiti wa maandiko wa kiinjili anayeheshimika zaidi, anatoa hoja kwamba mistari hii haikuwa katika barua ya Paulo, bali iliongezwa pembeni mwa nakala fulani na ikaingizwa na wanakili wa baadaye ama baada ya mistari wa 33 ama baada ya mistari wa 40. Kitabu changu *Man and Woman, One in Christ*, 226-227, kinataja taftiti hamsini na tano zinazofikia hitimisho kwamba 1 Wakorintho 14:34-35 haikuwa katika barua ya asili ya Paulo. Katika kurasa 227-53 zinatolewa sababu saba za nje, na katika kurasa 253-65 sababu tisa za ndani, kwamba maandiko haya hayatoki kwa Paulo, na katika kurasa 265-67 pingamizi dhidi ya wazo la maelezo ya pembeni zinajibiwa. Kwa jumla, kwa maoni yangu, ushahidi wa uhakiki wa maandiko unaonyesha kwa nguvu kwamba haya ni maelezo ya pembeni (glosi), ambayo huenda yaliandikwa na msomaji fulani kabla ya mwaka 197 BK.”

Tathmini ya mwisho

Ninamnukuu mwandishi mwingine, Andrew Bartlett, aliyeishughulikia mada hii kwa kina sana, kutoka kitabu chake *Men and Women in Christ*: “Baadhi ya wasomaji huenda wanahisi kwamba kuiondoa mistari ya 34-35 ni rahisi mno. Hilo linaeleweka. Tunafundishwa, na ni sawa, tuwe na shaka kubwa sana juu ya mapendekezo ya kuondoa maandiko magumu kutoka katika Biblia. Ni muhimu kusesitiza kwamba hapa hatushughulikii hoja za kutokuwa ya asili zinazotegemea ushahidi wa ndani peke yake. Ikiwa tatizo la mistari hii lingekuwa tu kwamba haiendani na muktadha wake, kwamba ina kosa lililo wazi kuhusu yaliyomo katika Agano la Kale, na kwamba hakuna suluhisho la kitafsiri lililopatikana linaloipa maana ya kuridhisha, tungeiacha ndani ya maandiko, tungekiri mipaka yetu na kutumaini nuru mpya siku zijazo. Hapa ishara za nje pia zinahitaji kuelezwa. Imekuwaje maneno haya yanapatikana mahali tofauti katika nakala tofauti za maandiko? Kuna kitu kilichokwenda kombo, lakini ni nini? Kama tulivyoona, suluhisho linalowezezekana zaidi kwa sifa hii ya ushahidi wa nje ni kwamba mistari ya 34-35 haitoki kwa Paulo, bali inatoka kwa maelezo ya pembeni ya mapema, yaliyoingizwa katika maandiko makuu.

Jambo hili linathibitishwa zaidi na maelezo ya askofu Victor katika Codex Fuldensis, yanayoonyesha kuwepo kwa maandiko ambamo mistari hii miwili haipo kabisa. Na ikiwa mtazamo wa Payne kuhusu ushahidi wa Codex Vaticanus ni sahihi, huo ni uthibitisho mwingine. Tukijumlisha ushahidi wa nje na wa ndani, hoja za kuikataa mistari hii miwili ziko wazi. Kuiondoa si hila ya kiitikadi; ni suala la kufuata ushahidi. Kimsingi jambo hili halitofautiani na kukataa nyongeza nyingine (kama vile mwisho wa Injili ya Marko, Yohana 5:3-4 au Matendo 24:6-7), zilizojitokeza katika maandiko, zikawekwa katika Biblia zetu kwa muda fulani, kisha zikaondolewa wakati uchunguzi wa ushahidi uliopo ulipoongoza kwenye

hitimisho kwamba huenda hazikuwa za asili hata kidogo. Angalau, Biblia zetu zingepaswa kuwa na tanbihi, kwa mfano kama hivi: Dalili za nakala za maandiko zinaonyesha kwamba mistari ya 34 na 35 huenda ni nyongeza ya baadaye isiyotoka kwa Paulo, na kwa hiyo ingepaswa kuachwa. Ingekuwa bora zaidi kuiandika mistari ya 34-35 kwa herufi za mlazo, au kuiweka katika tanbihi, pamoja na maelezo kwamba aina ya tofauti katika nakala za maandiko inaonyesha kwamba uhalisi wake una shaka. ‘Sheria ya BWANA ni kamilifu, huiburudisha nafsi’ (Zaburi 19:7). Sipendekezi jambo hili hapa kama kigezo cha uhalisi. Lakini ikiwa baadhi ya wasomaji wamejihisi kuwa na hatia kwa sababu nafsi zao hazikupata kuburudishwa sana na 1 Wakorintho 14:34-35, sasa labda wanaweza kupumua kwa faraja: huenda mistari hii si sehemu ya Biblia kabisa.”

Niruhusuni nihitimishe sura hii hivi: Nilikuwa tayari nikiujua mtazamo huu nilipoandika kitabu hiki, lakini sikuthubutu kuyahoji maandiko haya. Lakini sasa ukweli wa mambo uko hivi kwamba karibu haiwezekani tena kuelewa mistari hii miwili kama Neno la Mungu lililovuviwa. Hilo linaleta tofauti kubwa mno. Kwa nini? Kwa sababu majaribio yote ya kueleza (isipokuwa nadharia ya nukuu) yanashindwa kwa sababu ni amri ya kunyamaza kabisa. Katika tafsiri zote, majaribio ya kueleza yanagongana na uwazi wa agizo hili. Lakini agizo hili halitoki kwa Paulo, bali linaendana na fikra za kidunia. Ni msiba ulioje! Kwa maana wale wanaowatetea wanawake wanalaumiwa kwa kufuata utetezi wa haki za wanawake (feministi) na kuifuatisha dunia. Je, inawezekana kwamba adui, mpinzani na mleta machafuko, amefanikiwa kuingiza kwa siri katika Biblia kitu ambacho kimekuwa na matokeo mabaya mno kwa wanawake wa kanisa na kwa kanisa zima katika karne zote? Tunawezaje kutoka katika hali ya msiba kama hii? Dhana hii potofu ni nzito kiasi gani, hadi leo?

Hapa ni lazima kuchukua msimamo ulio wazi mara moja na kwa daima na kuukabili ukweli.

Mungu na atuhurumie!

Mwishoni mwa sura hii, someni maandiko ya Wakorintho bila mistari ya 34 na 35, na mwone jinsi yanavyosimama kwa mantiki na maana hivyo:

“Kwa maana ninyi nyote mnaweza kutabiri mmoja baada ya mwingine, ili wote wajifunze na wote wafarijiwe. Na roho za manabii ziko chini ya mamlaka ya manabii. Kwa maana Mungu si Mungu wa machafuko, bali wa amani, kama ilivyo katika makusanyiko yote ya watakatifu. Au je, neno la Mungu lilitoka kwenu? Au lilifika kwenu peke yenu? Mtu akidhani kwamba yeye ni nabii au mtu wa kiroho, na atambue kwamba haya ninayowaandikia ni amri ya Bwana. Lakini mtu akiwa hajui, na abaki bila kujua. Basi, ndugu zangu, takeni sana kutabiri, wala msizuei kunena kwa lugha. Lakini mambo yote na yatendeke kwa adabu na kwa utaratibu.” (1 Wakorintho 14:31-33, 36-40)

Hapakuwa na wala hakuna amri ya kunyamaza kwa wanawake katika makusanyiko ya kanisa la Yesu! Mtu anaweza kufikia hitimisho hili bila ujuzi wa Kigiriki na bila nadharia ya nukuu. Je, kweli inawezekana kwamba mtume, aliyekuwa na wanawake wengi waliofanya kazi pamoja naye, ambao anawataja kwa majina, ambao aliwategemea, ambao walishindana pamoja naye katika Injili, aliwafunga midomo?

Mwishowe ninauliza: Ni nani aliye na shauku kubwa zaidi kwamba dada wanyamaze? Kwamba nusu ya mwili wa Kristo inyamaze? Kwamba wanawake wasiwakamilishe wanaume katika mkusanyiko? Ni yule nyoka wa zamani, mpinzani na mharibifu, baba wa uongo na muuaji tangu mwanzo. Uadui wake tu dhidi ya mwanamke unaweza kuwa sababu ya upofu kama huu. Kwa jambo hili wanaume walio katika uongozi na mafundisho siku moja watalazimika kubeba uwajibikaji.

Tanbihi

1. Kelly, W., *Einführende Vorträge zum Neuen Testament*, XV, Faithlife, Bellingham, WA 2022, 11.
2. Grant, F. W., *The numerical Bible; being a revised translation of the Holy Scriptures with expository notes: arranged, divided, and briefly characterized according to the principles of their numerical structure: Acts to 2 Corinthians (Study Text)*, Loizeaux Brothers, Neptune, NJ 1901, 523.
3. Hole, F. B., *Grundzüge des Neuen Testaments*, Christliche Schriftenverbreitung, Hückeswagen 1989, 972–973.
4. MacDonald, W., *Kommentar zum Neuen Testament*, Christliche Literatur-Verbreitung, Bielefeld 2018, toleo la 7, 761–762.
5. Strack, H. L. - Billerbeck, P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung Oskar Beck, München 1922–1926, Juzuu 3, 467.
6. Strack, H. L. - Billerbeck, P., *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung Oskar Beck, München 1922–1926, Juzuu 3, 469.
7. Henry, M., *Matthew Henry's commentary on the whole Bible: complete and unabridged in one volume*, Hendrickson, Peabody 1994, 2271.
8. Schlatter, A., *Die Korintherbriefe: Ausgelegt für Bibelleser*, VI, Schlatters Erläuterungen zum Neuen Testament, Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1954 (toleo la 2), 154–155.
9. Morris, L., *1 Corinthians: an introduction and commentary*, VII, Tyndale New Testament Commentaries, InterVarsity Press, Downers Grove, IL 1985, 192–194.
10. Ciampa, R. E. - Rosner, B. S., "1 Corinthians", katika *Commentary on the New Testament use of the Old Testament*, Baker Academic; Apollos, Grand Rapids, MI; Nottingham, UK 2007, 743.
11. Utetezi wa kina wa mtazamo wa kimapokeo unapatikana katika Archibald Robertson, Alfred Plummer. A Critical and Exegetical Commentary on the First Epistle of St Paul to the Corinthians. op. cit. uk. 324-328 na – pia dhidi ya nadharia ya nukuu – katika Arthur Rowe. "Silence and the Christian Women of Corinth: An Examination of 1 Corinthians 14:33b-36". *Communio viatorum* (Ecumenical Institute of the Comenius Faculty, Prag) 33 (1990) 1-2: 41-84.
12. Daniel C. Arichea. "The Silence of Women in the Church". *Bible Translator* 46 (1995) 101-112, hapa uk. 102-104.
13. Kwa mpangilio wa wakati, watetezi wa nadharia ya nukuu katika 1 Wakorintho 14:34-36 – kwa kadiri ninavyojua – ni hawa: Jessie Penn-Lewis. *The Magna Charta of Woman*. The Overcomer Book Room: Bournemouth (GB), 1919 (taz. chapa mpya ya 1975 hapo chini); Katharine Bushnell. *God's Word to Women*. Imechapishwa na mwandishi mwenyewe: Oakland (CA, USA), bila mwaka (karibu 1918); Ibid. 1930, aya 189-215 Katharine Bushnell. *101 Questions Answered: A Woman's Catechism – God's Word to Women*. Lowes Ltd.: Southport (GB), bila mwaka (karibu 1930; kurasa 72). uk. 23-26; John A. Anderson. *Women's Warfare and Ministry: What Saith the Scriptures?* David Waldie: Stonehaven (GB), 1933. uk. 20-26; Katharine Bushnell. *Was sagt Gott der Frau*. Berlin, 1936. karibu kurasa 130; Katharine Bushnell. *The Badge of Guilt and Shame*. Southport (GB) bila mwaka; Ernestine von Trott zu Solz. *Die Stellung der Frau nach der Bibel*. Landheim Salem e. V.: Asendorf, bila mwaka. kurasa 47. uk. 33-37; J. C. Hurd. *The Origin of I Corinthians*. Seabury: New York, 1965. uk. 186-195; Joyce Harper. *Women and the Gospel*. C. B. R. F. Occasional Paper 5. Christian Brethren Research Fellowship: Pinner (GB), 1974. uk. 14-19+8-9; Jessie Penn-Lewis. *The Magna Charta of Woman*. Bethany House Publ.: Minneapolis, 1975 (chapa mpya ya 1919). kurasa 103. uk. 21-34; Walter C. Kaiser, Jr. "Paul, Women, and the Church". *Worldwide Challenge* 3 (1976) Sept: 9-12; Neal M. Flanagan, Edwina Hunter Snyder. "Did Paul put down women in 1Cor 14: 34-36?". *Biblical Theology Bulletin* (New York) 11 (1981) 10-12; David W. Odell-Scott. "Let the Women Speak in Church: An Egalitarian Interpretation of I Cor. 14.33b-36". *Biblical Theology Bulletin* 13 (1983) 90-93; C. H. Talbert. "Paul's Understanding of the Holy Spirit: The Evidence of 1 Corinthians 12-14". *Perspectives in Religious Studies* 11 (1984) 95-108, hapa uk. 105-107; Chris Ukachukwu Manus. "The Subordination of the Women in the Church: 1 Co 14:33b-36 Reconsidered". *Revue Africaine de Théologie* 8 (1984) 16 (Oct) 183-195; David W. Odell-Scott. "In Defense of an Egalitarian Interpretation of 1 Cor 14.34-36". *Biblical Theology Bulletin* 17 (1987) 3: 100-103; Robert W. Allison. "Let Women be Silent in the Churches (1Cor. 14. 33b-36) What Did Paul Really Say, and What Did it Mean". *Journal for the Study of the NT* 32 (1988) 27-60; Gilbert Bilezikian. *Beyond Sex Roles: A Guide for the Study of Female Roles in the Bible*. Baker Book House: Grand Rapids (MI), ²1989. uk. 144-153; Daniel C. Arichea. "The Silence of Women in the Church".

- Bible Translator 46 (1995) 101-112; anayefikiria nadharia ya nukuu kuwa uwezekano mmojawapo: Jerome Murphy-O'Connor. "Interpolations in 1 Corinthians". Catholic Biblical Quarterly 48 (1986) 81-94, hapa uk. 91.
14. Neal M. Flanagan, Edwina Hunter Snyder. "Did Paul put down women in 1Cor 14: 34-36?". op. cit. uk. 10+12.
 15. Daniel C. Arichea. "The Silence of Women in the Church". op. cit. uk. 109 na Chris Ukachukwu Manus. "The Subordination of the Women in the Church: 1 Co 14:33b-36 Reconsidered". op. cit. uk. 189.
 16. Robert W. Allison. "Let Women be Silent in the Churches (1Cor. 14. 33b-36)". op. cit. uk. 44-45. Pia Archibald Robertson, Alfred Plummer. A Critical and Exegetical Commentary on the First Epistle of St Paul to the Corinthians. op. cit. uk. 325 na Daniel C. Arichea. "The Silence of Women in the Church". op. cit. wanahusisha mstari huu na Mwanzo 3:16, lakini wanachukulia kwamba Paulo aliuelewa (au aliuelewa vibaya) Mwanzo 3:16 hivyo.
 17. Joyce Harper. Women and the Gospel. C. B. R. F. Occasional Paper 5. Christian Brethren Research Fellowship: Pinner (GB), 1974. uk. 14-15; John A. Anderson. Women's Warfare and Ministry: What Saith the Scriptures? David Waldie: Stonehaven (GB), 1933. uk. 20-26.
 18. Joyce Harper. Women and the Gospel. op. cit. uk. 14 (kutoka Megilla, kitabu cha Talmud).
 19. S. Aalen. "A Rabbinic Formula in I Cor. 14,34". uk. 513-525 katika: F. L. Cross (mhariri). Studia Evangelica II. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 87. Akademie-Verlag: (Ost-)Berlin, 1964.
 20. Gilbert Bilezikian. Beyond Sex Roles: A Guide for the Study of Female Roles in the Bible. Baker Book House: Grand Rapids (MI), 1989. uk. 144-153.
 21. Ibid. uk. 145.
 22. Ibid.
 23. Ibid. uk. 147.
 24. Ibid. uk. 149.
 25. Ibid.
 26. Ibid. uk. 151.
 27. Ibid. uk. 248-249.
 28. Ibid. uk. 151-152.
 29. Ibid. uk. 248.
 30. C. H. Talbert. "Paul's Understanding of the Holy Spirit". op. cit. uk. 105, akirejelea "Montgomery translation of the New Testament, early in the century", na pia David W. Odell-Scott. "Let the Women Speak in Church". op. cit. na Neal M. Flanagan, Edwina Hunter Snyder. "Did Paul put down women in 1Cor 14: 34-36?". op. cit.
 31. C. H. Talbert. "Paul's Understanding of the Holy Spirit". op. cit. uk. 106.
 32. Kwa kina zaidi kabisa Gottfried Fitzer. 'Das Weib schweige in der Gemeinde': Über den unpaulinischen Charakter der mulier-taceat-Verse in 1. Korinther 14. Theologische Existenz Heute 110. C. Kaiser: München, 1963; katika duru za Wakristo wa kiinjili: Gordon D. Fee. The First Epistle to the Corinthians. op. cit. uk. 699-707 (kinyume chake D. A. Carson. "'Silent in the Churches': On the Role of Women in 1Corinthians 14:33b-36". uk. 140-153 katika: John Piper, Wayne Grudem (wahariri). Recovering Biblical Manhood and Womanhood. Crossway Books: Wheaton (IL), 1991. uk. 141-145); wengine: Jerome Murphy-O'Connor. "Interpolations in 1 Corinthians". Catholic Biblical Quarterly 48 (1986) 81-94, hapa uk. 90-92; Elizabeth Schüssler Fiorenza. Zu ihrem Gedächtnis. Chr. Kaiser: München, Grünewald: Mainz, 1988. uk. 287-291; G. W. Trompf. "On Attitudes Toward Women in Paul and Paulinist Literature: 1 Corinthians 11: 3-16 and Its Context". The Catholic Biblical Quarterly 42 (1980) 196-215; Karl Hermann Schelkle. "'Denn wie das Weib aus dem Mann ist, so auch der Mann aus dem Weib' (1Kor 11,12): Zur Gleichberechtigung der Frau im Neuen Testament". Diakonia 15 (1984) 85-90, hapa uk. 87; Hans Conzelmann. Der erste Brief an die Korinther. Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament 5. 121981 (1981 ya toleo jipya lililorekebisha). kuhusu kifungu hiki; (wanaompinga Conzelmann ni: C. K. Barrett. A Commentary on The First Epistle to the Corinthians. A & C Black: London, 1968. uk. 333 na Mary Evans. Women in the Bible. The Paternoster Press: Exeter, 1983. uk. 95-96).
 33. Katika mashahidi wote muhimu wa maandiko ya Kimagharibi, 1 Wakorintho 14:34-35 inapatikana baada ya 1 Wakorintho 14:40, jambo ambalo, hata kwa maoni ya mfasiri wa kihafidhina wa kiinjili Gordon D. Fee. The First Epistle to the Corinthians. op. cit. uk. 699-707, linaweza kuelezwa tu kwa kuwa mistari hiyo iliongezwa baadaye. Sababu zaidi za uhakiki wa maandiko kwa ajili ya asili ya baadaye ya mistari ya 34-35 zinatolewa hivi karibuni na Philip B. Payne. "Fuldensis, Sigla for Variants in Vaticanus, and 1 Cor 14.34-5". New Testament Studies 41 (1995) 240-262; taz. pia mjadala uliofuata katika jarida hili, kwa mfano msimamo wa upinzani katika Curt Niccum. "The Voice of the Manuscripts on the Silence of Women: The External Evidence for 1Cor 14.34-5". New Testament Studies 43 (1997) 242-255, na pia katika D. W. Bryce. "As in All the Churches of the Saints". Lutheran Theological Journal 31 (1997) 31-39.

34. Gottfried Fitzer. 'Das Weib schweige in der Gemeinde'. op. cit. uk. 6-7; Gordon D. Fee. The First Epistle to the Corinthians. op. cit. uk. 699-701.
35. Ibid. uk. 700.
36. Jerome Murphy-O'Connor. "Interpolations in 1 Corinthians". Catholic Biblical Quarterly 48 (1986) 81-94, hapa uk. 90-92; vivyo hivyo katika Jerome Murphy-O'Connor. 1 Corinthians. New Testament Message 10. M. Glazier: Wilmington (DE), 1979. uk. 133.
37. Hivyo kwa mfano Robert W. Allison. "Let Women be Silent in the Churches (1Cor. 14. 33b-36): What Did Paul Really Say, and What Did it Mean". Journal for the Study of the NT 32 (1988) 27-60, hapa uk. 35-39.
38. Fee, G. D., *The First Epistle to the Corinthians*, edd. N. B. Stonehouse - F. F. Bruce - G. D. Fee - J. B. Green, The New International Commentary on the New Testament, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, MI; Cambridge, U.K. 2014, Revised Edition, 780.
39. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, edd. G. Maier - H.-W. Neudorfer - R. Riesner - E. J. Schnabel, Historisch-Theologische Auslegung Neues Testament, SCM R. Brockhaus/Brunnen Verlag, Witten/Gießen 2018, toleo la 4, 842-845.
40. Argumentum e silentio (Kilatini) ni jina linalotumika katika mantiki na katika sayansi ya historia kwa hitimisho linalotokana na ukimya. Kutokuwepo kwa ukweli fulani au tukio fulani kunahitimishwa kutokana na kwamba halitajwi katika muktadha ambamo, vinginevyo, lingetarajiwa kwa hakika kutajwa.